

UHASSELT

KU LEUVEN

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

De vereenvoudiging van het vennootschapslandschap: waarom nog verschillende vennootschapsvormen?

Julie Corstjens

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Niels APPERMONT

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be
Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2022
2023

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

KU LEUVEN

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

De vereenvoudiging van het vennootschapslandschap: waarom nog verschillende vennootschapsvormen?

Julie Corstjens

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Niels APPERMONT

Samenvatting

De vraag wat de geschikte vennootschapsvorm is voor een bepaalde onderneming is in wezen zo oud als het vennootschapsrecht zelf, minstens moet deze keuze al gemaakt worden sinds het vennootschapsrecht meer dan één rechtsvorm kent. Door de vaak dwingendrechtelijke voorschriften waaraan de vennootschapsvormen in het W.Venn. waren onderworpen, was er onderling relatief weinig overlapping.

Doorheen de jaren rezen enkele problemen. Verschillende vennootschapsvormen ontbraken een duidelijke functieomschrijving, alsook ontstond er meer behoefte aan flexibiliteit. Geconfronteerd met deze probleemstelling en de Europese *'light vehicle competition'* die reeds aan de gang was in omringende buurlanden, ging de wetgever aan de slag.

De sterk toegenomen flexibiliteit is één van de grootste verdiensten in het vennootschapsrecht, die alle minder succesvolle neveneffecten in de schaduw stelt. Het WVV bracht heel wat vernieuwingen met zich mee. De reductie van het aantal vennootschapsvormen was daar één van. De meeste overbodige vennootschapsvormen blijven in werkelijkheid wel voortbestaan als een modaliteit van één van de vier resterende vennootschapsvormen in het WVV (BV, CV, NV, of maatschap).

Het onderwerp van mijn masterscriptie luidt: "De vereenvoudiging van het vennootschapslandschap", maar na een kritische evaluatie kunnen er toch enkele hiaten in deze vereenvoudiging worden ontdekt. Terwijl de BVBA haar voornaamste doelgroep de kleinere KMO was, kan dat van de BV niet meer gezegd worden nu zij voorbestemd is als basisvorm voor zowel grote als kleine ondernemingen. De NV krijgt volgens de Memorie van Toelichting haar historische eigenheid terug, voldoende kapitaal bijeenbrengen, maar daar is in wezen weinig van te merken aangezien zij aangewend kan worden door een ondernemer om zijn eenmanszaak op te richten, mits hij voldoende kapitaal inbrengt. Dit als voorbeeld om aan te tonen dat de grenzen tussen de vennootschapsvormen vervagen en de afwezigheid van een duidelijke functieomschrijving, nog meer dan onder het vroegere W.Venn., ontbreekt.

In deze masterscriptie stel ik mij de vraag of er geen verdere vereenvoudiging van het vennootschapslandschap mogelijk is en er bijgevolg voorzien kan worden in één basisvennootschapsvorm, die door haar oprichters naar wens gemoduleerd wordt in de statuten.

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn rechten opleiding aan de Universiteit Hasselt. Het schrijven van deze thesis was een race tegen de klok, aangezien ik dit laatste opleidingsonderdeel combineerde met werken bij ConSenso Advocaten. Niettegenstaande ben ik tevreden met het resultaat dat ik vandaag neerzet. Het totstandkomen van deze masterscriptie is mede mogelijk gemaakt door de steun van verschillende mensen die ik in dit voorwoord kort wil bedanken.

Vooreerst zou ik graag mijn promotor professor Niels Appermont willen bedanken voor het aanreiken van dit interessante onderwerp. Tevens wil ik mijn dankbaarheid uiten voor zijn vertrouwen om mij de mogelijkheid te bieden deze masterscriptie te voltooien in het eerste semester van het academiejaar.

Tot slot wil ik de kans grijpen om familie en vrienden te bedanken. Zij hebben mij de afgelopen jaren van mijn studies steeds gesteund en zijn in mij blijven geloven op de momenten waarop dat het meest nodig was.

Inhoudsopgave

Samenvatting	I
Woord vooraf	II
Inleiding	1
Deel 1: Reductie van het aantal vennootschapsvormen	2
Hoofdstuk 1: Aafgeschafte vennootschapsvormen en haar bijhorend alternatief in het WVV.....	3
A. BVBA, S-BVBA en E-BVBA.....	3
a) Alternatief: een flexibele BV	7
B. CVBA en CVOA	7
a) Alternatief: CV.....	8
C. De tijdelijke handelsvennootschap (THV), stille handelsvennootschap (SHV) en het economisch samenwerkingsverband (ESV)	8
a) Alternatief: de maatschap (met inbegrip van de VOF en de Comm.V.).....	10
D. De commanditaire vennootschap op aandelen (Comm. VA)	11
a) Alternatief: Invoering eenhoofdig bestuur in de NV	12
E. De landbouwvennootschap (LV) en de vennootschap met sociaal oogmerk (VSO).....	14
a) Alternatief: Het systeem van erkenningen	15
F. Overgangsregeling.....	16
Deel 2: Over de grenzen heen	17
Hoofdstuk 1: Europese harmonisatie van het vennootschapsrecht	17
A. Van een <i>top down</i> naar <i>bottom up</i> aanpak	17
B. <i>Light vehicle competition</i>	18
Hoofdstuk 2: De SARL in Frankrijk en de Flex-BV in Nederland	21
A. De Franse SARL.....	21
a) Startpunt	21
b) Kapitaalbegrip	21
c) Schuldeiserbescherming	22
B. De Nederlandse Flex-BV	23
a) Startpunt.....	23
b) Kapitaalbegrip	23
c) Schuldeiserbescherming	24
C. Een vergelijking tussen beide vennootschapsvormen	26

Deel 3: Het vennootschapslandschap onder het nieuwe WVV.....	27
Hoofdstuk 1: De BV in het licht van het WVV.....	27
A. De afschaffing van het wettelijk minimumkapitaal.....	27
B. De oprichting van de BV.....	28
a) Toereikend aanvangsvermogen.....	30
b) Financieel plan.....	30
C. De overdracht en uitgifte van aandelen.....	32
D. Nieuwe mechanismen ter bescherming van schuldeisers van de BV.....	34
a) Bijzondere oprichtersaansprakelijkheid wegens kennelijk ontoereikend karakter.....	34
b) Dubbele uitkeringstesten.....	35
c) Een bijzondere bestuurdersaansprakelijkheid bij de liquiditeitstest.....	39
E. De uittreding en uitsluiting.....	40
Hoofdstuk 2: De CV in het licht van het WVV.....	43
A. Invoering van de nieuwe CV.....	43
B. Het coöperatief gedachtegoed.....	43
C. Pluraliteitsvereiste bij de oprichting.....	45
D. Afschaffing van het kapitaal.....	46
E. Wijzigingen in het aandeelhoudersbestand.....	46
a) Toetreding van aandeelhouders.....	46
b) Uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen.....	46
F. Het intern reglement.....	49
a) De bijzondere positie van het intern reglement.....	49
b) Uitzonderingsregime voor de CV.....	50
Hoofdstuk 3: De NV in het licht van het WVV.....	51
A. Meervoudig stemrecht.....	51
B. Stemrechtloze aandelen.....	52
C. Overdracht van aandelen.....	53
D. Bestuur.....	53
a) Mandaat bestuurders.....	53
b) Van één naar drie bestuursmodellen.....	54
Hoofdstuk 4: Een volwaardige vereenvoudiging van het vennootschapslandschap?.....	59
A. Blijvende verschillen tussen de BV en NV opgelijst.....	59

a) NV-aandelen in wezen vrij overdraagbaar, terwijl de BV de overdraagbaarheid van haar aandelen statutair kan regelen.....	59
b) De BV heeft geen kapitaal meer.....	60
c) Verschillen tusen de organisatie van het bestuur in de BV en NV.....	60
d) Uittreding lastens het vennootschapsvermogen alleen mogelijk in de BV.....	61
B. Relevantie CV als basisvorm.....	61
C. Relevantie maatschap als basisvorm.....	62
D. De <i>signalling</i> -functie van verschillende vennootschapsvormen.....	62
E. In de schoenen van de wetgever.....	63
a) Het partnerschap met rechtspersoonlijkheid.....	63
b) De BV met flexibel karakter.....	63
c) De kapitaalkrachtige NV.....	64
Conclusie.....	65
Lijst van geraadpleegde werken.....	67

Inleiding

1. Revolutie in het vennootschapsrecht: het Wetboek van Vennoetschappen en Verenigingen (verder: WVV) is een feit. Na een lange periode van voorbereiding en zelfs enige onzekerheid, kreeg het wetsvoorstel op 28 februari 2019 goedkeuring van het Parlement. De officiële inwerkingtreding van het WVV werd vastgesteld op 1 mei 2019.
2. In haar opzet van eenvoud, modernisering en flexibiliteit, hertekent de wetgever het vennootschapslandschap. De vennootschapsvormen uit het Wetboek van Vennoetschappen (verder: W.Venn.) werd herleid tot vier basisvormen: de maatschap, de besloten vennootschap (BV), de coöperatieve vennootschap (CV) en de naamloze vennootschap (NV). De Europese vennootschapsvormen (SE, SCE en EESV) kwamen niet voor afslanking in aanmerking, omdat zij op basis van Europese normering tot stand kwamen.¹ Om dieper in te gaan op de nationale vennootschapsvormen zal deze scriptie de Europese vennootschapsvormen buiten beschouwing laten.
3. De wedloop die tussen de EU lidstaten ontstond om het meest flexibele vennootschapsrecht aan te bieden, heeft zich op de BV en haar buitenlandse equivalenten toegespitst, voornamelijk doordat de strenge bepalingen van de vroegere tweede (kapitaal)richtlijn enkel op de NV van toepassing zijn. De daaruit resulterende flexibiliteit in de BV impliceert ook een ruimere bruikbaarheid ervan. De Belgische regels inzake de BV werden zodanig versoepeld, dat de BV nagenoeg alle functies van de CV en de NV kan overnemen. Zij kent geen beperking meer op het soort effecten dat zij kan uitgeven, hoeft ondanks haar naam niet meer besloten te zijn en kan zelfs ter beurse genoteerd zijn. Achter een BV kan bijgevolg een heel palet van ondernemingen schuilen, gaande van een kleine managementvennootschap tot een groot beursgenoteerd imperium.²
4. Door de poging van de wetgever om de verschillende vennootschapsvormen hun eigenheid terug te geven, is de vraag naar die eigenheid eigenlijk nog pregnanter geworden. Voorgaande uiteenzetting vertaalt zich naar volgende centrale onderzoeksvraag waar deze masterscriptie in haar conclusie een antwoord op wilt bieden: *“Waarom voorziet het WVV niet in slechts één enkele vennootschapsvorm waaraan de oprichters in de statuten de gewenste vorm kunnen geven?”*
5. Deze masterscriptie valt uiteen in drie delen, waarbij in elk deel een subonderzoeksvraag wordt gesteld. In deel één wordt de hervorming van het vennootschapsrecht besproken. De afgeschafte vennootschapsvormen van het W.Venn. komen aan bod, alsook de nieuwigheden en alternatieven die de wetgever voorziet om deze afgeschafte vennootschapsstructuren te vervangen. Een vraag die hierbij gesteld kan worden, luidt als volgt: *“Hoe is het vennootschapslandsschap ten tijde van het Wetboek van Vennoetschappen geëvolueerd naar de huidige situatie onder het Wetboek van Vennoetschappen en Verenigingen?”*

¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, “Het nieuwe Wetboek van Vennoetschappen en Verenigingen (WVV) (deel 1)”, *Rechtskundig Weekblad* 2019, afl. 14, 525.

² S. COOLS, “Waarom hebben we vennootschapsvormen?”, *TRV/RPS* 2020, afl. 5, 497-498.

6. In deel twee focust de masterscriptie zich op de Europese regelgeving die evolueerde van een 'top down' naar 'bottom-up' aanpak. Het afschaffen van het minimumkapitaal wordt gedreven om als land een podiumplaats te behalen in de 'light vehicle competition'. In dit deel wordt dieper ingezoomd op de BV-versies van Frankrijk en Nederland en hun poging ondernemers aan te trekken met flexibel vennootschapsrecht. Na het lezen van dit hoofdstuk dient de lezer een antwoord te krijgen op de vraag: "Creërde de Nederlandse en Franse wetgevers een soortgelijke besloten vennootschapsvorm om te voorzien in flexibiliteit voor ondernemers enerzijds en voldoende bescherming in hoofde van schuldeisers anderzijds?"

7. In het derde en tevens laatste deel wordt uitgebreid de BV, CV en NV besproken om over te gaan tot een evaluatie van de doorgevoerde veranderingen in het WVV. Ik vergelijk de basisvormen en lijst enkele resterende verschillen op tussen de BV en NV op. Tot slot kruip ik kort in de schoenen van de wetgever en poneer een voorstel over hoe het vennootschapslandschap in de toekomst verder kan worden vereenvoudigd. De focus van dit derde deel ligt op het behandelen van de laatste subonderzoeksvraag: "Voegt de NV nog een meerwaarde toe aan de allesvermogende BV?"

Deel 1: Reductie van het aantal vennootschapsvormen

8. Zoals in de inleiding aangegeven, had de wetgever voor ogen om het aantal vennootschapsvormen af te slanken. Het huidige aantal vennootschapsvormen van het W.Venn. (zonder de Europese vennootschappen) wordt herleid tot vier basisvormen: de maatschap, de besloten vennootschap (BV), de coöperatieve vennootschap (CV) en de naamloze vennootschap (NV). De afslanking was in feite geen doel op zichzelf, maar eerder het gevolg van de vooropgestelde flexibilisering en modernisering waardoor een aantal vennootschapsvormen overbodig werden. Bovendien kan gesteld worden dat de reductie van het aantal vormen eerder cosmetisch is van aard, nu zij in werkelijkheid blijven overleven als modaliteit van een andere vennootschapsvorm.³

Hoofdstuk 1: Afgeschafte vennootschapsvormen en haar bijhorend alternatief in het WVV

9. Een onderzoek naar de vereenvoudiging van het vennootschapslandschap doorgevoerd in het WVV noopt ertoe om vooreerst het vorige regime van de verdwijnende vennootschapsvormen in het vroegere W.Venn. te analyseren. Een goed begrip van de bijzondere kenmerken van deze vennootschapsvormen is noodzakelijk om te vergelijken of er gelijkaardige eigenschappen in het nieuwe recht zijn terug te vinden.

A. BVBA, S-BVBA en E-BVBA

BVBA

10. De BVBA werd in het voormalige Wetboek van vennootschappen omschreven als een vennootschap waarin vennoten hun inbreng verbinden en waarbij hun rechten slechts onder bepaalde voorwaarden kunnen worden overgedragen.⁴ De BVBA, opgericht door een of meerdere personen⁵, was vroeger de vennootschapsvorm bij uitstek voor kleinere ondernemingen en werd gekenmerkt door haar *intuitu personae*-karakter. Bij de oprichting van de BVBA werd het kapitaal, op straffe van nietigheid, uitgedrukt in de oprichtingsakte.⁶ Het begrip kapitaal vormde dus zonder meer één van de steunpilaren van het vennootschapsrecht en was onlosmakelijk verbonden met de figuren van rechtspersoonlijkheid en beperkte aansprakelijkheid.⁷

11. Kapitaal had twee functies. Enerzijds de interne functie dat bestaat uit het verdelen van de rechten en plichten van de aandeelhouders en anderzijds de externe functie,

³ D. BRULOOT, H. DE WULF, K. MARESCEAU en L. VAN COILLIE, "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht", *VENA* 2019, afl. 18, 67.

⁴ Art. 210, lid 1 W. Venn.

⁵ Art. 211 W. Venn.

⁶ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 300.

⁷ M. WYCKAERT en S. BOGAERTS, "Recente ontwikkelingen rond het kapitaalbegrip: het einde van een era of verfijning gericht op overleving" in B. ALLEMEERSCH et al. (eds.), *Actuele ontwikkelingen inzake vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 63; M. WYCKAERT, *Kapitaal in NV en BVBA*, Kalmthout, Biblio, 1995, 35.

schuldeiserbescherming. De kapitaalvereiste in de BVBA droeg op drie manieren bij tot de schuldeiserbescherming.⁸

i) Kapitaal vormde een *toegangsregulator* waardoor de vennootschap vanaf haar oprichting voldoende positief eigen vermogen bezat.⁹

ii) De *bufferfunctie* van het kapitaal zorgde ervoor dat de schuldeisers op elk moment over een waarborg beschikten inzake het vennootschapsvormen.¹⁰

iii) Het netto-actief van de vennootschap mocht niet dalen tot beneden het bedrag van het minimumkapitaal. Hierbij deed kapitaal dienst als een *uitkeringsregulator*.¹¹

12. Doorheen de jaren ontstond er kritiek op het principe van het minimumkapitaal in de BVBA, aangezien dit wettelijk vastgestelde bedrag van 18.550 euro amper wijzigde en evenmin geïndexeerd werd. Het minimumkapitaal werd alsmear meer aanzien als een symbolisch bedrag, waarbij het enige nut erin bestond de schuldeisers te waarschuwen voor een beperkte aansprakelijkheid.¹²

13. De wetgever bepaalde in de BVBA voor alle ondernemingsactiviteiten dezelfde omvang van het minimumkapitaal, zonder hierbij rekening te houden met de concrete economische behoeften en het concrete risico van elke vennootschap.¹³ Het abstract karakter van het wettelijk minimumkapitaal werkt bijgevolg erg nadelig: het kapitaal is niet aangepast aan de concrete activiteit van elke afzonderlijke vennootschap.

E-BVBA

14. De E-BVBA bood aan de kmo'er of vrije beroeper een adequaat juridisch kader waarbij hij zijn privévermogen kon afschermen voor de ondernemings schuldeisers.¹⁴ De beperkte aansprakelijkheid kwam vooral de kmo ten goede die in België vaak bestempeld wordt als de drijvende kracht achter de economie.

15. Toch drong de vraag zich op of de beperking van de aansprakelijkheid van de ondernemer wel zinvol is. De startende ondernemer zal zijn beperkte aansprakelijkheid immers vaak tenietdoen door zich persoonlijk borg te stellen bij het aangaan van belangrijke ondernemings schulden.¹⁵

⁸ J.M. NELISSEN GRADE, "De hervorming van het vennootschapsrecht" in *Recht in beweging, 24ste VRG-Alumniadag 2017*, Antwerpen, Maklu, 2017, 230.

⁹ D. BRULOOT, *Vennootschapskapitaal en schuldeisers: een onderzoek naar de effectiviteit van de (Europese) kapitaalregelen en alternatieve technieken van schuldeiserbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 13.

¹⁰ R. TAS, *Winstuitkering, kapitaalvermindering en -verlies in NV en BVBA*, Kalmthout, Biblio, 2003, 23.

¹¹ D. BRULOOT, *Vennootschapskapitaal en schuldeisers: een onderzoek naar de effectiviteit van de (Europese) kapitaalregelen en alternatieve technieken van schuldeiserbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 16.

¹² M. WYCKAERT en F. PARREIN, "Kapitaal: een mythe van kapitaal belang?" in C. CLOTTENS, S. DE DIER, K. GEENS, F. HELLEMANS, H. LAGA, J-P MAES, F. PARREIN, R. TAS, B. TILLEMANN, J. VANANROYE, K. VAN HULLE, M. WAUTERS en M. WYCKAERT, *Overzicht nieuwe wetgeving vennootschappen 2007-2011*, Roeselare, Roularta Media Group, 2011, 74.

¹³ M. WYCKAERT, "Het kapitaal in het vennootschaps- en boekhoudrecht – waar staan we vandaag met het kapitaalbegrip?" in X, *10 jaar Wetboek Vennootschappen in werking*, Antwerpen, Kluwer 2011, 243.

¹⁴ J. VAN RYN, "L'entreprise d'une personne à responsabilité limitée (e.p.r.l.)", *JT* 1985, 277.

¹⁵ Memorie van Toelichting bij het Wetsvoorstel tot vrijwaring van de persoonlijke goederen van de gefailleerde, en tot invoering van de eenmansvennootschap, *Parl.St.* Kamer 1981-82, nr. 178/1, 4; B. MAEYAERT, L. TAILLEU, F. TANGHE, R. VANDELANOTTE en E. VAN HOVE, *De eenpersoons-b.v.b.a., Gezien vanuit de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1990, 11; M.J.A. VAN MOURIK en A.K.P. JONGSMA, *De eenmans-BV*, Deventer, Kluwer, 1980, 15.

16. De basis voor de E-BVBA konden we terugvinden in artikel 211 W.Venn. dat bepaalde dat één persoon een BVBA kon oprichten. De E-BVBA vond zijn grondslag in de eenzijdige wilsuiking van de oprichter-vennoot om bepaalde goederen, onder de vorm van inbrengen, te affecteren tot een vooropgesteld doel.¹⁶ Het doel moest wel in de statuten omschreven staan, maar was inhoudelijk onbeperkt.¹⁷ Gezien de E-BVBA is ontstaan om een degelijke juridische omkadering voor kmo's en vrije beroepers te voorzien, had de wetgever meer aandacht kunnen besteden aan het doel van de E-BVBA. Een patrimoniumvennootschap bijvoorbeeld kon perfect onder de vorm van een E-BVBA bestaan, maar strookt niet echt met de *ratio legis* ervan.

17. Artikel 212 van het vroegere W.Venn. moest verhinderen dat het vermogen van de natuurlijke persoon niet te veel "versplinterde" ten nadele van zijn schuldeisers.¹⁸ Daarom bepaalde dit artikel dat het voordeel van de beperkte aansprakelijkheid enkel gold voor de eerste E-BVBA. De vennoot die een tweede E-BVBA oprichtte of enig vennoot werd in een andere BVBA, zou hoofdelijk borg staan voor alle verbintenissen van deze tweede eenhoofdige vennootschap. Opvallend is ook dat de wetgever als sanctie enkel het verlies van de beperkte aansprakelijkheid voorzag.¹⁹ De zwakke vermogensafschieding bleef overeind waardoor de gevreesde "vermogensversplintering" ten aanzien van de persoonlijke schuldeisers mogelijk bleef. Het vergde niet veel creativiteit om deze regeling te omzeilen. Zo volstond het bijvoorbeeld om een E-BVBA als vennoot bij een nieuwe BVBA te betrekken. Op die manier ontstond er een tweede virtueel eenhoofdige BVBA met sterke vermogensafschieding.²⁰

18. De sterke vermogensafschieding middels een E-BVBA was enkel mogelijk wanneer de vennoot een natuurlijk persoon was. De rechtspersoon-vennoot in een E-BVBA kon het voordeel van de beperkte aansprakelijkheid niet genieten. Artikel 213, §2 W.Venn. bepaalde dat de rechtspersoon-vennoot hoofdelijk borg stond voor alle verbintenissen van de BVBA aangegaan tijdens de periode van eenhoofdigheid. Toch was de oprichting van de E-BVBA niet nietig: ook hier kwam er een zwakke vermogensafschieding tot stand, wat ook de nodige vragen opriep.²¹ Cassatie verduidelijkte in haar arrest van 2016 dat de wetgever d.m.v. art. 213, §2, tweede lid W. Venn. een maximumbedrag op de gehoudenheid van de vennoot kon plakken. De vennoot-rechtspersoon was met andere woorden aansprakelijk voor alle schulden aangegaan tijdens de periode van eenhoofdigheid ongeacht of de schuldeiser dateerde van voor of tijdens deze periode.²²

¹⁶ H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, *De eenpersoonsvennootschap*, Antwerpen, Maklu, 1988, 53.

¹⁷ H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, *De eenpersoonsvennootschap*, Antwerpen, Maklu, 1988, 24.

¹⁸ R. VERHEYDEN, "Collectieve vordering 2.0: curator kan enige vennoot aanspreken voor schulden ontstaan tijdens eenhoofdigheid" (noot onder Cass. 16 september 2016), *TRV-RPS* 2017, 44.

¹⁹ F. BOUCKAERT, "Commentaar bij art. 212 W.Venn." in *Comm. V. En V.* 2002, afl. 11, 2.

²⁰ H. BRAECKMANS en E. WYMEERSCH, *De eenpersoonsvennootschap*, Antwerpen, Maklu, 1988, 16.

²¹ Art. 213, §2 W. Venn.

²² Cass. 16 september 2016, C.14.0388.N/1, *TRV/RPS* 2017, 42, noot R. VERHEYDEN.

S-BVBA

19. Met de wet van 12 januari 2010 werd de BVBA Starter (kortweg: S-BVBA) in het Belgisch vennootschapsrecht ingevoerd.²³ Deze rechtsvorm was naast de E-BVBA de tweede variant op de klassieke BVBA.²⁴

20. Uit de voorbereidende werkzaamheden bleek dat de S-BVBA een dubbele doelstelling had:

- Het eerste doel bestond erin jonge ondernemers de kans te bieden een onderneming op te starten. De verplichte inbreng in kapitaal zou een te hoge drempel vormen voor jonge starters, zeker in tijden van crisis, om een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid op te richten. Ondernemerschap vereist geen vennootschapsvorm met beperkte aansprakelijkheid. De S-BVBA bood de kans om een vennootschap op te richten met één symbolische euro. De startende ondernemer kon kiezen om zijn activiteiten als natuurlijk persoon uit te oefenen of kon opteren voor een rechtspersoon met onbeperkte aansprakelijkheid.²⁵ Een groot nadeel hiervan was juist deze onbeperkte aansprakelijkheid. Bij faillissement stond de ondernemer met zijn privévermogen in voor schulden van de onderneming.²⁶
- De tweede doelstelling waar de S-BVBA gelijktijdig aan moest voldoen was het hoofd bieden aan concurrerende vennootschapsvormen van buurlanden die eerder tot een verlaging of afschaffing van het verplicht kapitaal voor besloten vennootschappen waren overgegaan.²⁷ De wetgever vreesde dat startende ondernemers een toegankelijke, flexibele vennootschap in het buitenland zouden oprichten en hun activiteiten in België zouden uitoefenen via een bijkantoor. De vlucht naar buitenlandse vennootschappen zou daarnaast tot gevolg hebben dat schuldeisers van het bijkantoor in de kou zouden blijven staan gezien deze vennootschappen geen of een verwaarloosbaar minimumkapitaal bezitten.²⁸

21. Niet alleen was de oprichting van een S-BVBA voorbehouden aan natuurlijke personen, ook konden rechtspersonen geen aandeelhouder of zaakvoerder zijn.²⁹ Een rechtspersoon kon wel vennoot worden van het ogenblik dat het maatschappelijk kapitaal op hetzelfde niveau was als dat van het verplicht minimumkapitaal van een reguliere BVBA.³⁰

22. Art. 211bis, eerste lid W.Venn. bevat aanvullend nog voorwaarden waaraan de natuurlijk persoon als starter moet voldoen. Om als starter in aanmerking te komen mag de oprichter enkel beperkt betrokken zijn in andere vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. De starter mag

²³ Wet van 12 januari 2010 tot wijziging van het Wetboek van Vennootschappen en tot vaststelling van de modaliteiten van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Starter, *BS* 26 januari 2010.

²⁴ L. WEYTS, "De BVBA-Starter uit haar startblokken: een godsgeven voor het notariaat?", *T.Not.* 2010, 455.

²⁵ Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2009-10, nr. 2211/001, 3-5.

²⁶ D. BRULOOT en K. MARESCEAU, "BVBA Starter", *NjW* 2010, 302.

²⁷ D. BRULOOT en K. MARESCEAU, "BVBA Starter", *NjW* 2010, 302.

²⁸ Memorie van Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2009-10, nr. 2211/001, 4; S. DE DIER., "De S-BVBA: een minimalistische aanzet tot hervorming van het besloten vennootschapsrecht. Rechtsvergelijkende schets van de wetswijziging ter invoering van de nieuwe vennootschapsmodaliteit", *TRV* 2010, 197.

²⁹ Art. 211bis, eerste lid W. Venn.

³⁰ C. CLOTTENS en S. DE DIER., "De S-BVBA: een minerva light?" in *Overzicht nieuwe wetgeving vennootschappen 2007-2011*, Kalmthout, Biblo, 2011, 23.

geen deelneming bezitten die 5% of meer vertegenwoordigt van het totaal aantal stemrechten in een andere vennootschap.³¹

23. Tot slot was het tijdelijke bestaan van de S-BVBA haar bijzonder kenmerk. De wetgever heeft starters willen aanzetten tot ondernemerschap, maar verbond aan het statuut starter een vervaldatum.³² Ten laatste vijf jaar na de oprichting diende de S-BVBA de vorm van BVBA te hebben aangenomen. Deze omzetting gebeurde door middel van een verhoging van het maatschappelijk kapitaal tot een bedrag van minstens 18.550 euro.³³

a) Alternatief: een flexibele BV

24. De BV(BA) is de vennootschapsvorm die zich bij uitstek leende voor de flexibilisering die de Belgische wetgever voor ogen had, teneinde een leegloop van Belgische ondernemers te vermijden. De BV correspondeert met de rechtsvorm die in vele andere lidstaten het voorwerp uitmaakte van een flexibilisering. Dit heeft uiteraard in belangrijke mate te maken met het feit dat vele Europese richtlijnen (niet in het minst de tweede kapitaalrichtlijn) op deze rechtsvorm niet van toepassing zijn. De afschaffing van het pluraliteitsvereiste in de BV laat toe om komaf te maken met de E-BVBA en de algemene flexibilisering, waaronder de afschaffing van het kapitaal, laat toe om de weinig succesvolle S-BVBA overboord te gooien.³⁴

B. CVBA en CVOA

25. De coöperatieve vennootschap, al dan niet met beperkte aansprakelijkheid, is steeds de courante rechtsvorm geweest voor samenwerkingsverbanden die nood hadden aan een soepele intredings- en uittredingsregeling. De CVBA was immers traditioneel de vennootschapsvorm met een veranderlijk kapitaal, waardoor vennoten makkelijk konden toe- en uittreden ten laste van het kapitaal. Deze soepele in- en uittredingsregeling, samen met andere flexibele mogelijkheden (zoals meervoudig stemrecht), maakte dat veel vennootschappen kozen voor deze structuur, louter en alleen omwille van de flexibiliteit die het vehikel bood.³⁵

26. Onder het oude vennootschapsrecht ontbrak een duidelijke, afgelijnde definitie voor de coöperatieve vennootschap. Zo werd het toepassingsgebied van de CVBA niet afgebakend, hetgeen de poort voor iedereen openzette.³⁶ Mits wat inspanning, resulteerde ieder die wenste onder de toepassingscriteria om te mogen kiezen voor een CVBA.

27. Het oude Wetboek van Vennootschappen voorzag aanvankelijk enkel in de verplichting om een minimumkapitaal vast te stellen in de statuten van de CVBA. De oprichters waren vrij wat betreft het

³¹ C. CLOTTENS en S. DE DIER, "De S-BVBA: een minerva light?" in Overzicht nieuwe wetgeving vennootschappen 2007-2011, Kalmthout, Biblo, 2011, 24; D. BRULOOT en K. MARESCEAU, "BVBA Starter", *NjW* 2010, 306.

³² Memorie van Toelichting, *Parl. St. Kamer* 2009-10, nr. 2211/001, 10.

³³ Art. 214, §2, tweede lid W. Venn.

³⁴ P. ERNST, "Het nieuwe vennootschapslandschap" in X., *De nieuwe vennootschapswet*. VPG studiedag 2018, 39.

³⁵ K. MARESCEAU, "De nieuwe vennootschapswet – een eerste commentaar" in K. MARESCEAU *De nieuwe vennootschapswet*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2021, 88.

³⁶ Het oude artikel 350 W.Venn. definieerde de coöperatieve vennootschap als "de vennootschap die is samengesteld uit een veranderlijk aantal vennoten met veranderlijke inbreng".

bedrag van dat minimumkapitaal. De CVBA kreeg daardoor al snel het verwijt een vluchtvennootschap te zijn. Want waar in de BVBA het kapitaal traditioneel werd beschouwd de kostprijs te zijn voor de beperkte aansprakelijkheid, konden ondernemers hetzelfde resultaat bekomen door te opteren voor een CVBA, zonder toepassing van die dwingende bepalingen.³⁷

28. Het toegenomen aantal coöperatieve vennootschappen vertaalde zich destijds in een stijgend aantal faillissementen waarbij schuldeisers onvoldoende beschermd bleken te zijn. De wetgever zag zich genoodzaakt in te grijpen om verder misbruik te vermijden en legde in 1991³⁸ de bepalingen van de BVBA ook op aan de CVBA. Dit minimumkapitaal werd voor de CVBA aanzien als het vast gedeelte.³⁹ Ondanks de verstrenging, raakte de wetgever niet aan het fundamenteel karakter van de CVBA: de veranderlijkheid van inbrengen. Naast een vast gedeelte, kon de CVBA daarnaast een variabel kapitaalgedeelte hebben.⁴⁰ Het is net dit veranderlijk gedeelte dat de open toe- en uittreding mogelijk maakt en daarom doorslaggevend was bij de keuze voor de CVBA.

a) Alternatief: CV

29. De coöperatieve vennootschap met onbeperkte aansprakelijkheid (CVOA) verdwijnt, dit in tegenstelling tot de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (CVBA). Omdat het WVV slechts één variant van de coöperatieve vennootschap bevat, wordt voortaan gesproken over de CV, zonder verdere aanduiding of de aandeelhouders ervan al dan niet de beperkte aansprakelijkheid genieten. De CV wordt in grote mate aan dezelfde regels als de BV onderworpen: de regels uit het BV-recht gelden, tenzij de regels voor de CV ervan afwijken. Verder van belang is dat de CV wordt voorbehouden aan organisaties die daadwerkelijk door het coöperatieve gedachtegoed worden geïnspireerd. Omdat de CV wordt voorbehouden voor 'echte' coöperatieven, wordt één van de redenen waarom de CVBA thans vaak werd gebruikt, in de toekomst evenwel beschikbaar gemaakt in de BV. Meer nog dan omwille van de grote statutaire soepelheid, organiseerden veel vrije beroepers (en niet in het minst advocaten) zich via een CVBA omdat het in de CVBA mogelijk was vennoten uit te sluiten en vooral, zonder statutenwijziging en buiten de regels over inkoop van eigen aandelen om, partners ten laste van het vennootschapsvermogen te laten uittreden. Om dit voordeel niet weg te nemen, worden deze mogelijkheden ook beschikbaar gemaakt voor de BV.⁴¹

C. De tijdelijke handelsvennootschap (THV), stille handelsvennootschap (SHV) en het economisch samenwerkingsverband (ESV)

THV

30. De tijdelijke handelsvennootschap werd gedefinieerd als *"een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid, die zonder een gemeenschappelijke naam te voeren, één of meer bepaalde*

³⁷ A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatie vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 152.

³⁸ Wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen, BS 1 augustus 1991.

³⁹ Art. 390 W. Venn.

⁴⁰ Art. 392 W. Venn.; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatie vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 156.

⁴¹ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 418.

handelsverrichtingen tot doel heeft".⁴² Concreet kwam dit erop neer dat een vennootschap gevormd werd door verschillende vennoten die slechts tot doel hadden één of bepaalde handelsverrichtingen te stellen.⁴³ Wanneer deze handelsverrichtingen volbracht waren, hield de tijdelijke handelsvennootschap op te bestaan, aangezien haar doel was verwezenlijkt. In een tijdelijke handelsvennootschap waren de vennoten hoofdelijk gehouden.⁴⁴

SHV

31. De stille handelsvennootschap werd gedefinieerd als *"een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid waarbij één of meer personen een belang nemen in de verrichtingen van één of meer anderen die in eigen naam optreden"*.⁴⁵ Concreet kwam dit erop neer dat iemand wel mee wenste te investeren in de vennootschap, maar in beginsel in volledige anonimiteit: noch de identiteit als stille vennoot, noch het bedrag van zijn deelneming, noch het bestaan van de vennootschap an sich, bekend was.⁴⁶ Naast deze stille vennoot waren er één of meer werkende vennoten, die handelden voor rekening van de vennootschap. Dit moet echter sterk genuanceerd worden. Het overgrote deel van de doctrine is het er immers over eens dat niet zozeer het concrete bestaan van de stille handelsvennootschap verzwegen diende worden, maar dat slechts vermeden moest worden dat op de ene of andere manier een derde zou kunnen denken dat een stille vennoot zich samen met de werkende vennoot wilde verbinden. Het bestaan van de stille vennootschap en de identiteit van de stille vennoot mocht dus aan derden bekend zijn.⁴⁷ De stille vennoot kon enkel niet rechtstreeks door derden worden aangesproken ter voldoening van een schuld. Uiteraard was de stille vennoot wel intern gehouden, doch slechts ten belope van zijn inbreng.⁴⁸

32. De tijdelijke handelsvennootschap en stille handelsvennootschap hadden geen van beide rechtspersoonlijkheid.⁴⁹ Evenmin hadden ze een eigen vermogen.⁵⁰ Uiteraard waren de vennoten wel steeds gehouden tot inbreng.⁵¹ In beginsel was het in de vennootschap ingebrachte vermogen collectieve eigendom van de vennoten, dat beheerd werd door de tijdelijke handelsvennootschap of stille handelsvennootschap. Er was dus wel sprake van een afgescheiden vermogen.⁵²

ESV

33. Het economisch samenwerkingsverband was een vennootschap die *"bij overeenkomst voor een bepaalde of onbepaalde tijd, door natuurlijke of rechtspersonen kon worden opgericht en uitsluitend tot doel had de economische bedrijvigheid van haar leden ter vergemakkelijken of te*

⁴² Art. 47 W. Venn.

⁴³ T. TILQUIN en V. SIMONART, *Traité des Sociétés Tome 2*, Diegem, Kluwer, 1997, 27.

⁴⁴ Art. 53 W. Venn.

⁴⁵ Art. 48 W. Venn.

⁴⁶ R. HOUBEN en H. BRAECKMANS, *Handboek Vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 65-66.

⁴⁷ J. VANANROYE, "Over stille en openbare maatschappen", *TPR* 1999, afl. 3, 1463.

⁴⁸ Art. 54 W. Venn.

⁴⁹ Art. 2, §1 W. Venn.

⁵⁰ R. HOUBEN en H. BRAECKMANS, *Handboek Vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 63; T. TILQUIN en V. SIMONART, *Traité des Sociétés Tome 2*, Diegem, Kluwer, 1997, 12.

⁵¹ Art. 19, lid 2 W. Venn.; T. TILQUIN en V. SIMONART, *Traité des Sociétés Tome 2*, Diegem, Kluwer, 1997, 46, 82.

⁵² R. HOUBEN en H. BRAECKMANS, *Handboek Vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 55; T. TILQUIN en V. SIMONART, *Traité des Sociétés Tome 2*, Diegem, Kluwer, 1997, 46.

ontwikkelen".⁵³ Het ESV was een zeer flexibel samenwerkingsinstrument. Zij genoot van rechtspersoonlijkheid en fiscale transparantie. Deze vennootschapsvorm werd regelmatig gebruikt om een onafhankelijke juridische samenwerking op te richten. Het economisch samenwerkingsverband kon echter niet gebruikt worden om een nieuwe vennootschap op te richten. Zij genoot een ondersteunend karakter voor de economische activiteiten van haar verschillende leden.⁵⁴ Deze variant wordt in het WVV afgeschaft, maar haar Europese variant blijft noodgedwongen wel bestaan.

a) Alternatief: de maatschap (met inbegrip van de VOF en de Comm.V.)

34. Er blijven drie vormen van 'personenvennootschappen' bestaan in het WVV, namelijk: de maatschap, de vennootschap onder firma (VOF) en de commanditaire vennootschap (Comm.V.).⁵⁵ Hoewel de stille vennootschap, de tijdelijke vennootschap en het economisch samenwerkingsverband niet meer apart worden vermeld in het WVV, blijven zij als fenomeen onveranderd voortbestaan.

De maatschap:

35. De maatschap blijft als vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid behouden op grond van een overeenkomst.⁵⁶ Doordat het nieuwe WVV toelaat dat de maatschap ook "stil" kan zijn, waarbij wordt bepaald dat zij bestuurd wordt door één of meer bestuurders, al of niet vennoten, die handelen in eigen naam, werd de stille vennootschap van het oude art. 48 W.Venn., zij het als 'stille maatschap', behouden.

36. Ook kan de maatschap voor bepaalde of onbepaalde duur zijn aangegaan en wordt de maatschap met een welbepaalde verrichting tot voorwerp, geacht te zijn aangegaan voor de tijd die de verrichting zal duren.⁵⁷ De tijdelijke vennootschap uit het oude art. 47 W.Venn. kan dus als een vorm van maatschap voor bepaalde, in tijd beperkte duur en voor een welbepaald werk worden aangewend.

VOF en Comm.V.

37. De vennoten van de maatschap kunnen ook overeenkomen dat zij rechtspersoonlijkheid zal hebben, waarbij de maatschap in dat geval de vorm aanneemt van een vennootschap onder firma (VOF) of van een commanditaire vennootschap (CommV). Bij een VOF zijn alle vennoten zonder beperking hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de verbintenissen en schulden van de vennootschap.⁵⁸

38. De maatschap is een Comm.V. wanneer zij wordt aangegaan door één of meer vennoten die onbeperkt en hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de verbintenissen van de vennootschap, de

⁵³ Art. 839 W. Venn.

⁵⁴ X., "Het economisch samenwerkingsverband", FOD Economie via <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/Economisch-samenwerkingsverband.pdf>.

⁵⁵ Boek 4 WVV.

⁵⁶ Art. 4:1 e.v. WVV.

⁵⁷ Art. 4:3, eerste en tweede lid WVV.

⁵⁸ Art. 4:22, eerste en tweede lid WVV.

gecommanditeerde vennoten genoemd, en nog één of meer vennoten die zich beperken tot inbreng in geld of *in natura* en die niet deelnemen aan het beheer, de commanditaire vennoten genoemd.⁵⁹ De commanditaire vennoten zijn slechts persoonlijk aansprakelijk ten belope van hun inbreng.⁶⁰ De VOF en de Comm.V. worden beheerst door de bepalingen inzake de maatschap voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met hun rechtspersoonlijkheid en door de specifieke bepalingen inzake VOF en Comm.V.⁶¹

D. De commanditaire vennootschap op aandelen (Comm. VA)

39. Doordat de Comm.VA steunde op de bepalingen van de NV, had zij hoofdzakelijk de karaktertrekken van een kapitaalvennootschap.⁶² Zo waren de aandelen van de Comm.VA in beginsel vrij overdraagbaar en waren er voor de overdracht geen vormvereisten, in tegenstelling tot de gewone commanditaire vennootschap, waar de vrije overdracht van aandelen in principe is uitgesloten.⁶³

40. De Comm.VA stond of viel ook niet met de (stille) aandeelhouders, in die zin dat het wegvallen van een aandeelhouder niet automatisch tot de ontbinding van de vennootschap leidde. Evenmin had het aandeelhouderschap gevolgen voor de hoedanigheid van de stille aandeelhouder, aangezien deze aandeelhouders niet werden geacht een handelaar te zijn.⁶⁴

41. Gelet op het feit dat de wetgever met art. 657 W.Venn. koos voor een verwijzingsbepaling, diende er voor het gros van de regels van de Comm.VA te worden teruggegrepen naar het regime van de NV. Dit bracht een aantal belangrijke consequenties met zich mee:

- i) De Comm.VA moest op straffe van nietigheid worden opgericht middels authentieke akte om rechtspersoonlijkheid te verkrijgen.⁶⁵ Ook voor wat betreft de voorwaarden van de oprichting en de daarmee gepaard gaande oprichtersaansprakelijkheid moest het keurslijf van de NV worden gevolgd.⁶⁶
- ii) Er konden verschillende soorten aandelen worden uitgegeven in de Comm. VA. Deze konden aanvankelijk de vorm aannemen van aandelen op naam, gedematerialiseerde aandelen en aandelen aan toonder. Deze laatste mogelijkheid werd echter later afgeschaft

⁵⁹ Art. 4:22, lid 3 WVV.

⁶⁰ Art. 4:42 WVV.

⁶¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 1)", RW 2019, afl. 14, 526.

⁶² J. VAN BAEL (ed.), B. VAN BRUYSTEGEM, E. WYMEERSCH, A. VAN HULLE, *Miskende vennootschapsvormen: enkele aspecten van de vennootschap onder firma, de gewone commanditaire vennootschap, de commanditaire vennootschap op aandelen, de coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1991, 63; J. RUYSSSEVELDT, *De commanditaire vennootschap op aandelen*, Antwerpen, Kluwer, 1998, 11; L. WEYTS, "De commanditaire vennootschap op aandelen" in E. SPRUYT en H. BERQUIN (eds.), *Praktijkids KMO-overdracht: organisatorisch, juridisch, fiscaal, financieel*, Mechelen, Kluwer, 2006, 405.

⁶³ J. RUYSSSEVELDT, *De gewone commanditaire vennootschap*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1997, 295 e.v.

⁶⁴ J. RONSE, *Algemeen deel van het vennootschapsrecht*, Leuven, Acco, 1975, 38.

⁶⁵ Art. 66 W.Venn.

⁶⁶ Art. 450 ev W. Venn.

waardoor enkel nog aandelen op naam en gedematerialiseerde aandelen kunnen worden uitgegeven.⁶⁷

iii) De Comm.VA moest bovendien over een minimumkapitaal beschikken van 61.500 euro dat volledig dient te worden volstort.⁶⁸ Voor de kapitaalvorming golden de regels van de inbreng in geld, inbreng *in natura* en de quasi-inbreng.⁶⁹

42. Ondanks het feit dat het regime van de Comm.VA grotendeels beheerst werd door de regels van de NV, kende de Comm.VA een aantal eigen typerende kenmerken. Deze karaktertrekken zorgden ervoor dat de Comm.VA in de praktijk werd aangewend voor tal van praktische toepassingen zoals successieplanning, verweer tegen vijandige overnames en dergelijke meer.

43. De aanwezigheid van twee soorten vennoten is kenmerkend voor de commanditaire vennootschapsvorm, zij het in de vorm van de gewone Comm.V., dan wel in die van de Comm.VA.⁷⁰ De terminologie van "vennoten" enerzijds en "aandeelhouders" anderzijds duidde erop dat de ene soort vennoot de andere niet was. Het is deze dichotomie die van de Comm.VA een hybride vennootschapsvorm maakt, met kenmerken van zowel een kapitaalvennootschap als een personenvennootschap.⁷¹

a) Alternatief: Invoering eenhoofdig bestuur in de NV

44. In het WVV besloot de wetgever om de Comm VA als aparte vennootschapsvorm af te schaffen. Zij heeft echter in een inkanteling voorzien van de Comm. VA in de NV. Dit kadert de vereenvoudiging die de wetgever met het nieuwe wetboek voor ogen had.⁷²

45. De sleutelbepaling inzake het eenhoofdig bestuur is artikel 7:101 WVV. In de NV wordt de mogelijkheid ingevoerd om te kiezen voor een 'enige bestuurder' in de plaats van een raad van bestuur bestaande uit minstens drie bestuurders. De enige bestuurder kan al dan niet statutair worden benoemd.⁷³ Hier heeft de wetgever de keuzevrijheid gelaten. Ingeval er gekozen wordt voor een niet-statutaire bestuurder, dan zal zijn mandaat enkel *ad nutum* kunnen worden opgezegd indien men niks anders heeft voorzien. De *ad nutum*-herroepbaarheid wordt immers een regel van aanvullend recht. Men kan dus voorzien in een opzeggingsvergoeding en/of opzeggingstermijn voor een niet-statutaire bestuurder.⁷⁴ De bestuurder kan zowel een natuurlijke persoon als een rechtspersoon zijn, in dit laatste geval dient deze dan een vaste vertegenwoordiger aan te stellen krachtens artikel 2:55 WVV.

⁶⁷ Art. 462 ev W. Venn.

⁶⁸ Art. 439 jo art. 448 W. Venn.

⁶⁹ Art. 441 ev. W. Venn.

⁷⁰ K. GEENS, "Een alternatief voor de certificering bij familiale opvolging: de commanditaire vennootschap op aandelen" in M. MAGITS, G. DE LEVAL, J. LAENENS, P. LEMMENS, J. LINSMEAU, M. STORME, J. VAN COMPERNOLLE, A. BEIRLAEN, P. HEURTERRE, A. SPRUYT, J. BAETEMAN (EDS.), *Liber amicorum Prof. Em. E. Krings*, Brussel, Story-Scientia, 1991, 580.

⁷¹ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 111.

⁷² Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 14.

⁷³ Art. 7:101, §1, lid 1 WVV.

⁷⁴ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 226.

46. In een genoteerde vennootschap wordt wel vereist dat de enige bestuurder een NV is die zelf een collegiaal bestuur heeft zodanig dat op dat niveau aan onder andere de vereiste inzake onafhankelijkheid kan worden voldaan.⁷⁵

47. Als we artikel 658 W.Venn. en artikel 7:101, §1, eerste lid WVV naast elkaar leggen dan zien we dat het eenhoofdig bestuur in de nieuwe NV ook voor een statutaire bestuurder kan kiezen. In de Comm. VA werd de zaakvoerder verplicht in de statuten aangesteld. In de nieuwe NV is dit dus geen verplichting, maar kan hiervoor opteert worden indien gewenst en hetzelfde resultaat bereiken zoals in de Comm. VA. Bovendien wordt nergens vereist dat de bestuurder tevens aandeelhouder is, wat het mogelijk maakt dat een vader bijvoorbeeld al zijn aandelen volledig overdraagt aan zijn kinderen en als statutair bestuurder toch nog de controle kan behouden. In de Comm. VA diende deze steeds een aandeel aan te houden, omdat in deze rechtsvorm nog steeds vereist was vennoot te zijn om zaakvoerder van de vennootschap te kunnen blijven. Tevens bepaalt het laatste lid van artikel 7:101, §1 WVV dat net zoals in de Comm. VA in de statuten een opvolger kan aanduiden voor de enige bestuurder.

48. Een opmerkelijk verschil kan in artikel 7:101, §2 WVV worden teruggevonden. Er wordt de mogelijkheid gegeven om in de statuten te bepalen dat de enige bestuurder hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk is voor de verbintenissen van de vennootschap. In de Comm. VA was de zaakvoerder-vennoot in elk geval hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk. De reden waarom de wetgever in het nieuwe wetboek heeft geopteerd om omtrent de aansprakelijkheid de keuze te laten is ingegeven door het feit dat de onbeperkte aansprakelijkheid van de zaakvoerder in de Comm. VA toch vooral van symbolische aard was. Dit was destijds eenvoudig te omzeilen door een rechtspersoon met beperkte aansprakelijkheid aan te duiden als zaakvoerder, die dan wel een vaste vertegenwoordiger moest aanduiden die normaal dan op dezelfde manier aansprakelijk zou zijn. Echter voor de Comm. VA was er in een uitzondering voorzien waarbij de vaste vertegenwoordiger niet aansprakelijk was zoals de gecommanditeerde vennoot voor de verbintenissen van de vennootschap.⁷⁶ Door nu de keuzevrijheid te geven, laat de wetgever toe eenzelfde resultaat te bereiken.⁷⁷

49. Eén van de aspecten die bijdroeg tot de ijzersterke positie van de statutaire zaakvoerder in de Comm. VA was het vetorecht. Ook dit zal mogelijk zijn in het nieuwe eenhoofdige bestuursmodel van de NV.⁷⁸ Echter zal dit, in tegenstelling tot in de Comm. VA, niet automatisch toegekend worden aan de eenhoofdige bestuurder, maar dient dit in de statuten te worden voorzien. Wat betreft de omvang van het vetorecht is er een verschil op te merken. In de Comm. VA gold het vetorecht voor twee soorten beslissingen, enerzijds voor beslissingen die de belangen ten opzichte van derden betroffen zoals dividenduitkering en verkrijging van eigen aandelen en anderzijds voor beslissingen die de statuten wijzigden zoals het eigen ontslag. Daarentegen lijkt de wetgever het vetorecht in artikel 7:101, §3 toch beperkter te hebben geformuleerd: "*De statuten kunnen bepalen dat de instemming van de enige bestuurder is vereist voor elke statutenwijziging, voor elke uitkering aan de aandeelhouders, of voor zijn ontslag.*"

⁷⁵ Art. 7:101, §1, lid 2 WVV.

⁷⁶ Art. 61, §2, lid 3 W.Venn.

⁷⁷ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 233-234.

⁷⁸ Art. 7:101, §3 WVV.

50. Zo lijkt het niet meer mogelijk te zijn dat een enige bestuurder zijn vetorecht kan uitoefenen tegen alle beslissingen van de algemene vergadering die de belangen van de vennootschap ten opzichte van derden betreffen, maar enkel wanneer het een beslissing betreft inzake de uitkering van dividenden. Voor wat betreft statutenwijzigingen en zijn eigen ontslag blijft de instemming van de enige bestuurder vereist. Waar de zaakvoerder in Comm. VA zichzelf stevig in het zadel kan houden door zijn veto te stellen tegen zijn eigen ontslag, zullen er in het eenhoofdige bestuursmodel in de NV toch grenzen aan deze macht gesteld worden.⁷⁹ De algemene vergadering kan namelijk het mandaat van de enige bestuurder beëindigen zonder zijn instemming wegens wettige redenen indien er aan de aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voor een statutenwijziging is voldaan.⁸⁰

51. Terwijl in de Comm. VA het mandaat van de zaakvoerder enkel kan worden herroepen ingeval van een rechterlijke beslissing op grond van wettige redenen, zal volgens het nieuwe recht de rechter maar oordelen ingeval de bestuurder de wettige redenen niet aanvaardt.⁸¹ Het gaat dan slechts om een *a posteriori* tussenkomst van de rechter en niet over een *a priori* controle door de rechter. Bovenstaande mogelijkheid is niet de enige optie om de bestuurder te ontslaan want deze biedt geen oplossing wanneer de bestuurder door de meerderheid wordt beschermd. Zo wordt aan minderheidsaandeelhouders die 10% van het kapitaal vertegenwoordigen (of 3% indien het gaat over een genoteerde vennootschap) het recht gegeven om een bijzondere lasthebber aan te stellen om het ontslag wegens wettige redenen van de enige bestuurder te vorderen.⁸² Op deze manier wilt de wetgever een evenwicht bekomen tussen verankering en autocontrole.⁸³

E. De landbouwvennootschap (LV) en de vennootschap met sociaal oogmerk (VSO)

De landbouwvennootschap

52. De LV werd ingevoerd bij wet van 12 juli 1979 tot instelling van de landbouwvennootschap.⁸⁴ Later werd deze wet vervangen door de artikelen 789-838 W.Venn. Deze codificatie in het W.Venn. heeft geenszins tot doel gehad de oorspronkelijke wetgeving inzake de LV te wijzigen. Er werden enkel een paar aanpassingen gedaan met het oog op de talrijke wetswijzigingen die sindsdien zijn doorgevoerd.⁸⁵

53. Zoals de naam doet vermoeden is de LV specifiek in het leven geroepen voor de landbouwsector. Artikel 789 W.Venn. specificeert dan ook dat de LV een vennootschap was die de exploitatie van een land- of tuinbouwbedrijf tot doel had.

⁷⁹ K. MARESCEAU, *De vennootschap & haar nieuw ontwerp van wetboek*, Brussel, Larcier, 2018, 60.

⁸⁰ Art. 7:101, §4, lid 2 WVV.

⁸¹ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 235.

⁸² Art. 7:101, §4, lid 3 WVV.

⁸³ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 235.

⁸⁴ Wet van 12 juli 1979 tot instelling van de landbouwvennootschap, *BS* 6 september 1979.

⁸⁵ Memorie van Toelichting, *Parl.St.* Kamer, 1998-99, 1838/1, 16.

54. De landbouwsector is de enige sector in België die een geheel eigen, op maat gemaakte, vennootschapsvorm heeft gekregen.⁸⁶ De vraag naar de reden achter deze ongewone zet van de wetgever lijkt dan ook terecht.

De vennootschap met sociaal oogmerk

55. De vennootschap met sociaal oogmerk werd in 1995 in het Wetboek van vennootschappen ingevoerd en in 2002 verder uitgewerkt.⁸⁷ De VSO is er gekomen omdat men vastzat met de VZW. Immers konden ondernemers in de VZW slechts zeer beperkte commerciële activiteiten uitoefenen, waarbij ook het bijkomstigheidscriterium moest worden gerespecteerd. Het probleem was dat er geen vangnet of geen vennootschap bestond waarbij commerciële activiteiten gevoerd konden worden doch zonder dat het doel erin bestond om maximaal dividend uit te keren aan de aandeelhouders en iets anders met de winst te doen dan ze uit te keren of er nieuwe commerciële activiteiten mee te voeren. Men kon dus niet uitwijken naar een andere vennootschap. Omwille van deze lacune en onder invloed van de socialistische zuil bedacht de wetgever dat er een combinatie mogelijk moest zijn waar er enerzijds een weliswaar beperkt rendement voor aandeelhouders mogelijk was, maar anderzijds ook een sociaal oogmerk aan de basis lag.⁸⁸

a) Alternatief: Het systeem van erkenningen

56. De landbouwvennootschap als afzonderlijke vennootschapsvorm werd afgeschaft. Om toch bepaalde specifieke regels (van niet-vennootschapsrechtelijke aard) voor dit type ondernemingen te kunnen blijven toepassen, wordt evenwel 'de landbouwonderneming' in het leven geroepen. Het betreft geen afzonderlijke vennootschapsvorm, maar slechts een bijzondere modaliteit die aan de VOF, Comm.V., BV en CV kan worden toegekend.⁸⁹

57. De voorgestelde regeling ter vervanging van de VSO is hieraan zeer gelijkwaardig. Artikel 8:4, lid 1 WVV bepaalt dat een CV "wiens voornaamste doel erin bestaat om haar aandeelhouders een economisch of sociaal voordeel te verschaffen ter bevrediging van hun beroeps- of persoonlijke behoeften kan worden erkend".⁹⁰

58. Coöperatieve vennootschappen kunnen niet alleen de erkenning als "erkende CV" aanvragen. Zij kunnen ook de erkenning als "sociale onderneming" (SO) bekomen.⁹¹ In dat geval worden zij aangeduid als "CV erkend als SO".⁹² Er bestaat zelfs de mogelijkheid om de erkenning als coöperatieve vennootschap en sociale onderneming te combineren, in welk geval zij "erkende CVSO" worden genoemd. Om een erkenning als sociale onderneming te verkrijgen, moet er aan een aantal

⁸⁶ H. SWENNEN, "De landbouwvennootschap", *RW* 1979-80, 995.

⁸⁷ Art. 661 ev. W. Venn.

⁸⁸ T. BRESCH en D. COECKELBERGH, *De vennootschap met Sociaal Oogmerk. Juridische, fiscale en managementaspecten*, Gent, Misch & Breesch, 1995, 3; A. COATES, J. VAN STEENBERGE en M. DENEFF, "Juridische aspecten eigen aan de ondernemingen in de sociale economie. Onderzoeksdeel 1: onderzoek juridische statuten", Leuven, Steunpunt Werk en Sociale Economie, 2008, 11.

⁸⁹ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 418.

⁹⁰ Art. 8:4 WVV.

⁹¹ Art. 8:5 WVV.

⁹² P. ERNST, "Het nieuwe vennootschapslandschap" in X., *De nieuwe vennootschapswet*, VPG studiedag 2018, 92.

voorwaarden worden voldaan. Zo zal de coöperatieve onderneming als voornaamste doel dienen te hebben: 'een positieve maatschappelijke impact te bewerkstelligen op de mens, het milieu of de samenleving'. Bovendien mag zij geen vermogensvoordelen uitkeren aan haar aandeelhouders dewelke hoger liggen dan het plafond vastgesteld door de koning.

59. Opdat een CV de erkenning zou mogen aanvragen, dient er te worden voldaan aan enkele toepassingsvoorwaarden, zijnde: (i) een open karakter, (ii) een beperkt meervoudig stemrecht, (iii) gelijke rechten en plichten per aandelensoort, (iv) benoeming bestuurders en commissarissen door de algemene vergadering, (v) geen deelname in de winst voor de bestuurders, (vi) een beperkt dividend en (vii) voldoen aan de behoeften van de aandeelhouders al voornaamste doel.⁹³

F. Overgangsregeling

60. Alle nieuwe oprichtingen van een vennootschap dienden vanaf 1 januari 2019 volledig volgens het nieuwe recht te gebeuren. De keuze kan gemaakt worden uit één van de vier basisvennootschapsvormen die reeds ten volle aan het nieuwe recht zijn onderworpen. Voor alle bestaande vennootschappen werd een overgangsperiode ingebouwd. Bestaande vennootschappen die zich vrijwillig aan het nieuwe recht wilden onderwerpen, konden dat door hun statuten daaraan aan te passen (een opt-in). Alle bestaande vennootschappen die dat niet deden, werden pas op 1 januari 2020 aan het nieuwe recht onderworpen. Concreet betekent dit dat de dwingende bepalingen van het WVV vanaf dan verplicht op hen van toepassing werden. De suppletieve bepalingen werden slechts van toepassing voor zover hun statuten daar niet van afwijken. Het volstaat dat dit gebeurde bij de eerstvolgende statutenwijziging en uiterlijk op 1 januari 2024. De verantwoordelijkheid daartoe ligt bij het bestuursorgaan.⁹⁴

61. Wat betreft de afgeschafte vennootschapsvormen geldt uiteraard een verbod om nog op te treden na de inwerkingtreding van het WVV. Bestaande vennootschappen van een afgeschafte vorm of die een bepaalde vorm niet langer mogen behouden (de CV), krijgen de tijd tot 1 januari 2024 om zich om te zetten. Zolang dit niet is gebeurd, blijven zij beheerst door het huidige Wetboek van vennootschappen, met die uitzondering dat de dwingende bepalingen uit de nieuwe wet die betrekking hebben op de met de afgeschafte vorm best corresponderende rechtsvorm, onmiddellijk van toepassing worden. Op 1 januari 2024 wordt de vennootschap van rechtswege omgezet in een bepaalde overlevende rechtsvorm, waarbij zij binnen de zes maanden (dus uiterlijk op 1 juli 2024) hun statuten aan deze omzetting moeten aanpassen. Ook hier ligt de verantwoordelijkheid bij het bestuursorgaan.⁹⁵

⁹³ Art. 5 NRC-wet; Art. 1 KB 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de [...] groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen, *BS* 19 januari 1962.

⁹⁴ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 424.

⁹⁵ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 425.

Deel 2: Over de grenzen heen

Hoofdstuk 1: Europese harmonisatie van het vennootschapsrecht

62. De reden dat België voor de BVBA een minimumkapitaal hanteerde, was mede door het feit dat de Belgische wetgever interne concurrentie tussen vennootschapsvormen wilde voorkomen. De wetgever wilde tegengaan dat ondernemers kozen voor een BVBA, louter omwille van het meer flexibele wettelijk kader dat de vennootschapsvorm bood. De BVBA was dus gebaseerd op het wettelijk kader van NV. Dit betekent dat de Europese vennootschapsrichtlijn, oorspronkelijk beperkt tot NV's, ook van toepassing was op de BVBA.⁹⁶ De Raad van de Europese Gemeenschappen streefde ernaar aandeelhouders en schuldeisers van grote, vermogende bedrijven in alle EU-lidstaten op een vergelijkbare manier te beschermen. De Tweede Kapitaalrichtlijn was echter minder geschikt voor kleinere, besloten vennootschap. Op nationaal niveau heeft deze overregulering in België dan wel geleid tot harmonisatie tussen vennootschapsvormen en minimale interne concurrentie. Er is echter helemaal geen sprake van harmonisatie op Europees niveau. In feite deden onze buurlanden er alles aan om te voorkomen dat hun besloten vennootschapsvormen onder de toepassing van de Tweede Kapitaalrichtlijn Kapitaal zouden vallen.⁹⁷

A. Van een *top down* naar *bottom up* aanpak

63. De door de Europese Commissie beoogde harmonisatie was initieel van het '*top down*'-type. Dit betekent: een inhoudelijke harmonisatie van het nationale vennootschapsrecht opgelegd van bovenaf. Deze '*top down*' harmonisatie verliep tot in de jaren tachtig goed. De kansen en concurrentie binnen de Europese interne markt werd vlot geregeld. Na 1989 nam de politieke consensus onder de EG-lidstaten af. De overtuiging groeide alsmear dat het ondernemingsrecht niet alleen moest worden geharmoniseerd, maar daarnaast ook een moderner en flexibeler kader kon gebruiken. Juist op dat laatste heeft de Europese wetgever gefaald. Als gevolg hiervan is er door de Europese wetgever tot op heden weinig vooruitgang geboekt in haar '*top down*' harmonisatie. De Europese Commissie erkende dit in 2012 ook uitdrukkelijk: "*Het Europees vennootschapsrecht vormt een hoeksteen van de interne markt. Het garandeert de vrijheid van oprichting van vennootschappen en zorgt tegelijkertijd voor meer transparantie, rechtszekerheid en controle van hun operaties. De laatste tijd is het echter moeilijker geworden om op EU-niveau overeenstemming te bereiken over initiatieven in verband met vennootschapsrecht.*"⁹⁸

64. Ondanks de gebrekkige coördinatie van bovenaf is het voor bedrijven nog steeds mogelijk om op de markten van andere lidstaten te opereren zonder al te veel gehinderd te worden door de vennootschapswetgeving van het gastland. Dit is mede te danken aan de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie over de vrijheid van vestiging en het leerstuk van de statutaire

⁹⁶ Art. 1 Richtlijn 77/91/EEG van de Raad van 13 december 1976.

⁹⁷ T. COEN, J. DELVOIE, en A. FRANCOIS, "Modern Times in het Belgische vennootschapsrecht? – Tendensen van modernisering en vereenvoudiging van het Belgische (besloten) vennootschapsrecht", *Notarieel en Fiscaal Maandblad* 2017, afl. 32, 7.

⁹⁸ Mededeling (Comm.). Actieplan: Europees vennootschapsrecht en corporate governance – een modern rechtskader voor meer betrokken aandeelhouders en duurzame ondernemingen, 12 december 2012, COM(2012)740 def.

zetel. Het beginsel van vrijheid van vestiging maakt deel uit van het Verdrag van Rome (1957). Sinds 1986 werd de reikwijdte en wijze van dergelijke vestigingsbevoegdheden voor het eerst door het Hof aangescherpt, naar aanleiding van het Segers-arrest.⁹⁹

65. Doorheen de jaren heeft het HvJ verder geoordeeld dat lidstaten de vrijheid van vestiging schenden, indien zij (i) de markttoegang weigeren aan vennootschappen die geldig naar het recht van een andere lidstaat zijn opgericht alwaar zij geen economische substantie vertegenwoordigen¹⁰⁰, (ii) de rechtspersoonlijkheid ontzeggen aan in andere lidstaten opgerichte vennootschappen die in navolging van de natuurlijke ontplooiing van hun economische activiteiten hun werkelijke zetel naar het binnenland hebben verplaatst zonder zich daarbij te conformeren aan het binnenlandse vennootschapsrecht¹⁰¹ en (iii) op straffe van de aansprakelijkheid van het bestuur hun regels inzake minimumkapitaal opdringen aan vennootschappen die geldig zijn geïncorporeerd in een andere lidstaat alwaar zij niet economisch actief zijn^{102, 103}

66. Uit de bovenstaande rechtspraak mag worden afgeleid dat de lidstaten elkaars nationale vennootschapsrecht op hun grondgebied moeten accepteren. Hieruit kunnen twee gevolgen worden afgeleid. Er wordt enerzijds een bepaalde rechtszekerheid gevormd. Ondernemingen bleven bij de ontplooiing van grensoverschrijdende, economische activiteiten onderworpen aan het vennootschapsrecht waar hun zetel gevestigd is.¹⁰⁴ Anderzijds ontstaat er door de groeiende draagwijdte van het vestigingsrecht een nieuwe type van harmonisatie, namelijk de *'bottom up'* harmonisatie. Lidstaten beseften alsmear meer dat ze hun vennootschapsrecht nog zelden konden opdringen aan een vennootschap opgericht in een andere lidstaat. De strijd om het meest aantrekkelijke, eigentijdse en flexibelste vennootschapsrecht barstte los, de *'light vehicle competition'* was een feit.¹⁰⁵

B. Light vehicle competition

67. De regelgevende competitie tussen nationale vennootschapswetgevers, waarbij de lidstaten zo veel mogelijk ondernemers en investeerders wensen aan te trekken, wordt aangeduid met de term *'light vehicle competition'*.

68. Bij deze hervormingsgolf, valt een duidelijke tendens waar te nemen naar een afschaffing van het wettelijk vereist minimumkapitaal voor besloten vennootschappen en een versoepeling van andere oprichtingsvereisten. Deze tendens heeft al op veel aandacht mogen rekenen in de rechtsleer en heeft het nagenoeg eindeloze debat over de zin en de onzin van kapitaal(vereisten) ongetwijfeld

⁹⁹ T. COEN, J. DELVOIE, en A. FRANCOIS, "Modern Times in het Belgische vennootschapsrecht? – Tendensen van modernisering en vereenvoudiging van het Belgische (besloten) vennootschapsrecht", *Notarieel en Fiscaal Maandblad* 2017, afl. 32, 12.

¹⁰⁰ HvJ 9 maart 1999, nr C-212/97, ECLI:EU:C:1999:126, *Jur.* 1999, I-01459, Centros.

¹⁰¹ HvJ 5 november 2002, nr. C-208/00, ECLI:EU:C:2002:632, *Jur.* 2002, I-09919, Uberseering.

¹⁰² HvJ 30 september 2003, nr. C-167/01, ECLI:EU:C:2003:512, *Jur.* 2003, I-10155, Inspire art.

¹⁰³ K. MARESCEAU, De "Europese markt voor vennootschapsrecht": een (her)evaluatie van het vennootschapsrechtelijke harmonisatieprogramma", *TPR* 2015, afl. 2, 560.

¹⁰⁴ K. MARESCEAU, De "Europese markt voor vennootschapsrecht": een (her)evaluatie van het vennootschapsrechtelijke harmonisatieprogramma", *TPR* 2015, afl. 2, 561.

¹⁰⁵ T. COEN, J. DELVOIE, en A. FRANCOIS, "Modern Times in het Belgische vennootschapsrecht? – Tendensen van modernisering en vereenvoudiging van het Belgische (besloten) vennootschapsrecht", *Notarieel en Fiscaal Maandblad* 2017, afl. 32, 14.

versterkt.¹⁰⁶ Het is evident dat de relatieve voorstanders van het minimumkapitaal de neiging hebben om eerder sceptisch te staan tegenover deze flexibilisering van het recht. In elk geval wordt in dit verband vaak de vrees voor een *'race to the bottom'* inzake schuldeisersbescherming geuit.¹⁰⁷

69. Meerdere lidstaten zijn reeds overgegaan tot een flexibilisering van hun recht voor besloten vennootschappen, veelal als tegenreactie op de invasie van Britse postbusbedrijven waarmee zij werden geconfronteerd.¹⁰⁸ Ook België probeerde a.d.h.v. haar weinig succesvolle S-BVBA, die eerder besproken werd in het eerste deel, de strijd mee aan te gaan. Het volgende hoofdstuk van deze masterscriptie zal dieper ingaan op de wetgevende reacties van ondermeer de Franse en Nederlandse wetgever om meer zicht te krijgen op de zienswijze van onze buurlanden.

¹⁰⁶ J. NELISSEN GRADE en M. WAUTERS, "Reforming legal capital: harmonisation or fragmentation of creditor protection?", in K. GEENS en K. HOPT, *The European Company Law Action Plan Revisited*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2010, 36 e.v.

¹⁰⁷ R. TAS, "Welke rol speelt het maatschappelijk kapitaal nog in het vennootschapsrecht van de 21ste eeuw?", in F. HELLEMANS, *Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 63.

¹⁰⁸ K. MARESCEAU, De "Europese markt voor vennootschapsrecht": een (her)evaluatie van het vennootschapsrechtelijke harmonisatieprogramma", *TPR* 2015, afl. 2, 575.

Hoofdstuk 2: De SARL in Frankrijk en de Flex-BV in Nederland

A. De Franse SARL

a) Startpunt

70. Met de "Loi pour l'Initiative Économique" (verder: LIE) van 5 augustus 2003 was Frankrijk een pionier op het vlak van vereenvoudiging met haar versie van de besloten vennootschap. De LIE was niet de eerste stap in het Franse vereenvoudigingsproces. Al in 1994 werden de eerste bouwstenen van het moderne vennootschapsrecht gelegd met de oprichting van de "Société par Actions Simplifiée" (SAS). Deze nieuwe vennootschapsvorm met rechtspersoonlijkheid en beperkte aansprakelijkheid werd gekenmerkt door haar grote vrijheid bij het vormgeven van haar statuten.¹⁰⁹ Twee jaar nadien zette senator Philippe Marini een volgende belangrijke stap. Met zijn "Rapport sur la modernisation du droit des sociétés"¹¹⁰ wilde Marini het Franse vennootschapsrecht flexibeler en eenvoudiger maken. Doch had deze flexibilisering destijds nog geen impact op een verlaging van het minimumkapitaal. In zijn rapport stelde hij in tegenstelling een verhoging voor van het vereiste minimumkapitaal voor zowel de "Société à Responsabilité Limitée" (SARL) als de "Société Anonyme" (SA).¹¹¹

b) Kapitaalbegrip

71. Bij de opstelling van de LIE deden wetgevers een eerste poging in de goede richting door te sleutelen aan het kapitaalconcept van de Franse besloten vennootschappen.¹¹² De SARL werd gekenmerkt door een volledig volstort minimumkapitaal van € 7.500,¹¹³ maar op vandaag spreekt artikel L. 223-2 van de Code de Commerce over een bedrag aan kapitaal dat door de oprichters vrij kan worden bepaald in haar statuten van de vennootschap. Ook in het geval van de "SARL à 1 Euro" werd afgezien van onmiddellijke en volledige volstorting van de aandelen. Aandelen welke vertegenwoordigd zijn door een inbreng in geld, dienen bijgevolg slechts voor 1/5de van de aandelen onmiddellijk volstort worden. De resterende 4/5de dienen de vennoten over een periode van 5 jaar te volstorten. De inbreng in natura dient nog steeds onmiddellijk en volledig volstort te worden. Daarnaast behoort een inbreng in nijverheid tevens ook tot de mogelijkheden onder het Franse recht.¹¹⁴

72. Indien de SARL wordt opgestart door één aandeelhouder, spreekt men niet van een SARL, maar van een 'Entreprise Unipersonnelle à Responsabilité Limitée' (EURL). De EURL is grotendeels onderworpen aan hetzelfde wetgevend kader als de SARL, dus ook wat betreft de kapitaalvereisten. Frankrijk verkoos, net zoals België met de E-BVBA, dus voor een variant op de basis besloten rechtsvorm. Echter, waar België een dubbele volstorting van het kapitaal verlangde omwille van het

¹⁰⁹ Loi 94-1 de 3 janvier 1994 instituant la société par actions simplifiée, Journal Officiel 4 janvier 1994, 129.

¹¹⁰ P. MARINI, *La modernisation du droit des sociétés: rapport au Premier ministre*, Paris, La documentation française, 1996.

¹¹¹ M. FAVORE en F. LEFEBURE, *Rapport Marini: les cinq idées fortes*, 2016, via https://www.lesechos.fr/17/09/1996/LesEchos/17233-105-ECH_rapport_marini--les-cinq-idees-fortes.htm.

¹¹² S. DEJONGHE, *Evaluatie van de voorstellen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht m.b.t. de BVBA in het licht van de recente hervormingen van het BV-recht in Nederland*, onuitg. masterproef rechten UGent, 2015, 23-28, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/213/708/RUG01-002213708_2015_0001_AC.pdf,

¹¹³ P. LE CANNU en B. DONDERO, *Droit des sociétés*, Montchrestien, LGDJ, 2009, 210.

¹¹⁴ Art. L223-7 Code de Commerce.

veronderstelde, hogere risico voor de schuldeisers, beseftte Frankrijk reeds dat een hoger (volstort) minimumkapitaal geen zekerheid biedt voor een degelijke schuldeisersbescherming. Het wetgevend kader van de SARL heeft tevens voorzien in een maximum aantal aandeelhouders. Van zodra er meer dan 100 aandeelhouders zijn dient de SARL zich binnen het jaar om te vormen naar een andere vennootschapsvorm. Deze grens, opgenomen in artikel L223-3 du Code de Commerce, beoogt de SARL-vennootschapsvorm te reserveren voor de kleine en middelgrote ondernemingen.¹¹⁵

73. Sinds 1 januari 2009 bestaat er ook een mogelijkheid om een SAS op te richten met een minimumkapitaal van 1 euro.¹¹⁶ Twee jaar later werd dit tevens mogelijk voor de "Entrepreneur Individuel à Responsabilité Limitée" (EIRL). Deze rechtsvorm is vergelijkbaar met de EURL, maar er zijn geen minimale kapitaalvereisten omdat het een eenmanszaak betreft, waarbij de beperkte aansprakelijkheid slechts geldt voor het geregistreerd beroepsvermogen. Als gevolg van deze bedrijfsvormen zijn opgeknapte SARL's uit de gratie geraakt.¹¹⁷

c) Schuldeiserbescherming

74. Vanuit het oogpunt van de (inter)nationale ondernemer heeft Frankrijk een aantrekkelijk en modern vennootschapsrecht ontworpen. Doch denken schuldeisers hier echter anders over. De lacune die is ontstaan door de afschaffing van de minimumkapitaalvereisten is niet aangevuld door voldoende nieuwe mechanismen voor bescherming van derden.¹¹⁸ Het volgende beschermingskader is van toepassing op schuldeisers voor zowel de SARL als de "SARL à 1 Euro".

Reservefonds

75. De eerste techniek om de Franse schuldeisers te beschermen mag België niet geheel vreemd zijn. De SARL is verplicht om elk jaar 5% van haar nettowinst te storten in een reservefonds genaamd "réserve légale". Dit totdat het ingehouden bedrag 1/10de van het maatschappelijk kapitaal bedraagt.¹¹⁹ Immers heeft dit artikel nog weinig waarde, vermits de Franse wetgever deze bepaling zonder meer behouden heeft in het wettelijk kader van de 'SARL à 1 euro'. Een reservefonds van 0,10 euro fungeert in het geval van een maatschappelijk kapitaal van 1 euro helaas niet als financiële buffer.

Balanstest

76. De uitkeringen van een SARL zijn enkel onderworpen aan een balanstests. Volgens artikel L223-40 van du Code de Commerce komen enkel daadwerkelijk gerealiseerde winsten in aanmerking voor uitkering als dividend. Indien de balanstoets niet of onzorgvuldig wordt toegepast, zijn de

¹¹⁵ S. DEJONGHE, *Evaluatie van de voorstellen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht m.b.t. de BVBA in het licht van de recente hervormingen van het BV-recht in Nederland*, onuitg. masterproef rechten UGent, 2015, 23-28, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/213/708/RUG01-002213708_2015_0001_AC.pdf.

¹¹⁶ Loi n° 2008-776 du 4 août 2008 de modernisation de l' économie, via <http://www.legifrance.gouv.fr>.

¹¹⁷ Loi n° 2010-658 du 5 juin 2010 relative à l' entrepreneur individuel à responsabilité limitée, *Journal Officiel* 16 juni 2010, nr. 0137, 10984, via <http://www.legifrance.gouv.fr>.

¹¹⁸ S. DE DIER, "De S-BVBA: een minimalistische aanzet tot hervorming van het besloten vennootschapsrecht", *TRV* 2010, 189.

¹¹⁹ Art. L232-10 Code de Commerce.

volgende sancties van toepassing: er wordt afgezien van de beperkte aansprakelijkheid van de bestuurders van de SARL door toepassing van de algemene zorgvuldigheidsnorm en/of op grond van artikel L223-22 van de Code de Commerce. Bijkomende voorziet het Franse recht in de mogelijkheid om bestuurders vijf jaar gevangenisstraf en een forse boete op te leggen indien ze schuldig worden bevonden aan het uitkeren van "fictieve dividenden"¹²⁰ Ten slotte geldt er dat onregelmatige dividenden door aandeelhouders worden terugbetaald aan de SARL in geval deze te kwader trouw waren. De verjaringstermijn van het recht tot terugvordering bedraagt 3 jaar.¹²¹

B. De Nederlandse Flex-BV

a) Startpunt

77. In 1972 ontstond de Nederlandse variant van de Belgische BVBA. Vergelijkbaar met België, had de wetgever zich voor het merendeel van de bepalingen voor de Besloten Vennootschap (BV) gebaseerd op het zware wettelijk kader van de NV, inclusief het obligatoire minimumkapitaal.

78. Ook in Nederland begon het formatieve oprichtingsproces van de BV parten te spelen. De vraag naar een flexibelere vennootschapsvorm ontging de Nederlandse wetgever niet. In november 2003 verzamelde de Minister van Justitie, samen met de Staatssecretaris van Economische zaken en experts uit het vakgebied. De Expertgroep had tot taak om "*aanbevelingen te doen met betrekking tot knelpunten en lacunes in het BV recht zoals deze in de praktijk en de literatuur worden gesignaleerd*".¹²² De aanbevelingen waren gebaseerd op acht principes. Enkele hiervan waren: het creëren van een *one-size-fits-all* benadering i.t.t. de oprichting van een nieuwe vennootschapsvorm. De expert groep wilde dwingende wettelijke vereisten en onnodige oprichtingsprocedures zo veel als mogelijk beperken. Ook de minimumkapitaalvereiste werd volgens de expertengroep geklasseerd als een overbodige vereiste waar beter komaf mee kon worden gemaakt. Het rapport van de Expertengroep, inclusief de aanbevelingen, vormde de basis voor een formeel voorontwerp en een wetsvoorstel dat werd neergelegd op 31 mei 2007. Zoals in veel EU-lidstaten liep het debat over het begrip kapitaal stroef. Het duurde tot 1 oktober 2012 vooraleer de Nederlandse ondernemer over de mogelijkheid beschikte om een Flex-BV op te richten.¹²³

b) Kapitaalbegrip

79. Nederland heeft, net als België, de Tweede Europese kapitaalrichtlijn toegepast op vennootschapsvormen met beperkte aansprakelijkheid. Het gevolg was dat elke ondernemer die een Nederlandse BV wilde oprichten een minimale investering van € 18.000 euro moest doen. De Wet Flex-BV maakte daar een einde aan. Op heden kan men een BV oprichten met een minimumbedrag van 1 euro. Ook het begrip "maatschappelijk kapitaal", zijnde het maximaal aantal uit te geven

¹²⁰ Art. L241-3 Code de Commerce.

¹²¹ Art. L232-17 en art. L223-40 Code de Commerce.

¹²² H.J. DE KLUIVER e.a., Rapport van de expertgroep ingesteld door de Minister van Justitie en de Staatssecretaris van Economische Zaken: Documenten en publicaties Vereenvoudiging en flexibilisering van het Nederlandse BV-recht, 6 mei 2004, 3, via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2004/05/06/vereenvoudiging-en-flexibilisering-van-het-nederlandse-bv-recht.html>.

¹²³ D. BRULOOT, "Het nieuwe Nederlandse B.V.-recht: overzicht en Belgische aandachtspunten", TRV 2014, 467.

aandelen, is in Nederland niet meer verplicht. Het verbod op uitgifte van aandelen zonder nominale waarde werd tevens wel behouden.¹²⁴

80. Artikel 2:191 BW staat echter afwijkingen op dit gebied toe, zodat de nominale waarde pas na een bepaalde periode moet worden betaald.¹²⁵ Naast een inbreng in geld is ook een inbreng *in natura* mogelijk voor de Flex-BV. Hier werd tevens een cruciale deregulering doorgevoerd, zijnde de afschaffing van de verplichte inbrengcontrole door een erkend cijferberoeper. Met deze flexibilisering sparen de vennoten van de BV een grote kost uit. Aangaande de inbreng in nijverheid werden er geen wijzigingen aangebracht. Deze vorm van inbreng blijft verboden onder het regime van de Flex-BV.¹²⁶

c) Schuldeiserbescherming

81. In Nederland heeft de bescherming van derden nooit prioriteit gekend in het vennootschapsrecht. De schuldeisers van de BV kunnen niet anders dan hun toevlucht nemen tot het faillissementsrecht, het contractenrecht of het jaarrekeningrecht. Hoewel ook een van de uitgangspunten van de Expertgroep 'evenwichtige schuldeiserbescherming' was, heeft de Nederlandse wetgever voor een andere benadering gekozen.¹²⁷ De enige vennootschapsrechtelijke regels aangaande de schuldeisersbescherming worden gevonden in uitkeringsbeperkingen en de aansprakelijkheid voor een onbehoorlijk bestuur.¹²⁸

Balanstest en liquiditeitstest

82. Ten aanzien van aandeelhoudersuitkeringen hanteert Nederland een statische toets op basis van BV-balanscijfers. Deze balanstest wordt aangevuld met een dynamische liquiditeitstest.¹²⁹ De eerste toetsing maakt deel uit van het mandaat van de Algemene Vergadering en is bedoeld om het maximumbedrag van de uitkering te bepalen. Artikel 2:216 BW, lid 1 BW omschrijft dit als volgt: *"De algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van uitkeringen, voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden"*.

83. Echter, in veel gevallen zal het volledig eigen vermogen uitkeerbaar zijn, daar de balanstest eenvoudig te omzeilen is. Reserves die statutair onbeschikbaar zijn kunnen via een statutenwijziging eenvoudigweg weder beschikbaar gemaakt worden. Ook wettelijke reserves zijn makkelijk te modificeren. Bijgevolg zijn uitkeringen die tot een negatief eigen vermogen leiden niet ondenkbaar. Dit staat in schril contrast met de uitheemse balanstesten waar de uitkering niet groter mag zijn dan de werkelijk gerealiseerde winsten, zoals in Frankrijk.

¹²⁴ Art. 2:178 BW.

¹²⁵ S. DEJONGHE, *Evaluatie van de voorstellen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht m.b.t. de BVBA in het licht van de recente hervormingen van het BV-recht in Nederland*, onuitg. masterproef rechten UGent, 2015, 12-22, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/213/708/RUG01-002213708_2015_0001_AC.pdf.

¹²⁶ Art. 2:191, lid 1 BW.

¹²⁷ D. BRULOOT, "Het nieuwe Nederlandse B.V.-recht: overzicht en Belgische aandachtspunten", *TRV* 2014, 467.

¹²⁸ D. BRULOOT, "Het nieuwe Nederlandse B.V.-recht: overzicht en Belgische aandachtspunten", *TRV* 2014, 466.

¹²⁹ F.K. BUIJN EN P.M. STORM, *Ondernemingsrecht BV en NV in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, 2013, 74.

84. Een positief besluit van de aandeelhoudersvergadering is echter niet de enige vereiste voor uitkering. Het bestuur stelt eerst de liquiditeitspositie van BV vast.¹³⁰ Helaas is het bestuur niet verplicht om deze beslissing te documenteren. Dit kan problematisch zijn in termen van bewijslast.¹³¹ Indien een uitkering in de BV ertoe leidt dat zij haar opeisbare schulden niet kan voldoen, wordt er in de eerste plaats gekeken naar de bestuurders. Op dat moment ontstaat er een hoofdelijk aansprakelijk ten aanzien van de vennootschap voor het eventuele tekort dat is ontstaan door de onrechtmatige uitkering.¹³² Als schuldeisers een onrechtmatige uitkering willen betwisten, dienen zij hiervoor contact op te nemen met de curator.¹³³

85. Net zoals in het Franse rechtssysteem, beschikken ook in Nederland bestuurders over de mogelijkheid om foutieve uitkeringen terug te vorderen van aandeelhouders. Deze bepaling is echter versoepeld, aangezien dit slechts mogelijk is als de aandeelhouders wist, of het redelijkerwijs behoorde te weten, dat de vennootschap na de uitkering onvoldoende vermogen had om opeisbare schulden te betalen.¹³⁴ Voordien was het ook mogelijk om uitkeringen terug te vorderen van aandeelhouders die te goeder trouw waren.¹³⁵

86. De balans- en liquiditeitstest zijn niet enkel van toepassing op rechtstreekse uitkeringen, zijnde uitkering van (interim)dividenden aan aandeelhouders. Deze zijn ook verplicht voor kapitaalverminderingen en de inkoop van eigen aandelen. Bij de inkoop van eigen aandelen vallen beide testen, ligt de verantwoordelijkheid bij het bestuur. Bijgevolg is er geen sprake van een taakverdeling met de algemene vergadering.¹³⁶ Voor kapitaalverminderingen gelden dezelfde regels als bij de gewone dividenduitkeringen.¹³⁷

Onbehoorlijk bestuur

87. Indien het faillissement wordt vastgesteld op grond van een kennelijk onbehoorlijke taakvervulling van de raad van bestuur is ieder lid van de raad van bestuur hoofdelijk aansprakelijk voor de overige schulden.¹³⁸ Indien deze daad van het kennelijk onbehoorlijk bestuur eerder dan drie jaar voorafgaand aan het faillissement heeft plaatsgevonden, is dit geen grond voor het doorbreken van de beperkte aansprakelijkheid.¹³⁹

¹³⁰ Art. 2:216, lid 2 BW.

¹³¹ D. BRULOOT, "Het nieuwe Nederlandse B.V.-recht: overzicht en Belgische aandachtspunten", *TRV* 2014, 464; S. DEJONGHE, *Evaluatie van de voorstellen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht m.b.t. de BVBA in het licht van de recente hervormingen van het BV-recht in Nederland*, onuitg. masterproef rechten UGent, 2015, 12-22, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/213/708/RUG01-002213708_2015_0001_AC.pdf.

¹³² Art. 2:216, lid 3 BW.

¹³³ D. BRULOOT, "Het nieuwe Nederlandse B.V.-recht: overzicht en Belgische aandachtspunten", *TRV* 2014, 466.

¹³⁴ Art. 2:216, lid 3 BW.

¹³⁵ P. VAN DER VELD, "De gevolgen van de uitkeringstest voor tussenpersonen" *Vennootschap & Onderneming* 2012, afl. 5, 83.

¹³⁶ Art. 2:207 BW.

¹³⁷ Art. 2:208 BW.

¹³⁸ Art. 2:248, lid 1 BW.

¹³⁹ Art. 2:248, lid 6 BW.

C. Een vergelijking tussen beide vennootschapsvormen

88. Alvorens te beginnen met een beschrijving van de vernieuwde "*light vehicle*" onder het Belgisch recht, wordt deze Europese bespreking afgesloten met een analyse van de sterke en zwakke punten van het BV-recht in onze buurlanden. Verlagen van het minimumkapitaal zijn bereikt in beide landen, namelijk de Franse SARL en de Nederlandse Flex-BV kunnen beiden met een symbolische euro worden opgericht.

89. Onder het Franse recht bestaan er de meeste keuzemogelijkheden aangaande de verschillende mogelijkheden tot inbreng in een vennootschap. Zowel de inbreng in geld, natura, als nijverheid behoort daar tot de opties. In Nederland is de inbreng in nijverheid tot op heden nog steeds verboden onder de bijgewerkte wet op de particuliere onderneming.

90. Wat de beoordeling van de bescherming van schuldeisers betreft, kan worden gesteld dat de wettelijke bepaling van de Franse "SARL à 1 euro" een loze vorm van schuldeiserbescherming inhoudt, daar het het reservefonds slechts moet opgebouwd worden tot 1/10de van het maatschappelijk kapitaal. Zowel in Frankrijk als Nederland worden de schuldeisers in het kader van uitkeringen in eerste instatie beschermd door een balanstest. Deze statische test wordt in Nederland aangevuld met een liquiditeitstest.

91. De Nederlandse balans- en liquiditeitstoets kent enkele procedurele onvolkomenheden, maar de invoering van de dubbele uitkeringstoets is aantoonbaar een stap in de juist richting tot een grotere bescherming van schuldeisers. De valkuilen en '*best practices*' van onze buurlanden werden verkend door de Belgische wetgever tijdens de voorbereidende werken van het WVV. Zij liet zich hier en daar inspireren bij de vormgeving van de BV, maar voegt zeker ook enkele bepalingen in waardoor zij aanzien kan worden als pionier in het vennootschapsrecht.

Deel 3: Het vennootschapslandsschap onder het nieuwe WVV

92. De behoefte aan een fundamentele hervorming situeerde zich evenwel niet zuiver op het vlak van de besloten vennootschapsvorm. Het gehele Wetboek van Vennootschappen werd gekenmerkt door veroudering, complexiteit en incoherentie. Dit begreep ook voormalig minister van Justitie, Koen Geens.

93. Hoewel België een van de laatste landen in rij was om een modernisering van het (besloten) vennootschapsrecht door te voeren, bracht dit als voordeel met zich mee dat de Belgische wetgever over de grenzen heen kon gluren wat betreft de vormgeving van haar nieuwe BV. Op die manier kon België geïnformeerd aan haar werkzaamheden beginnen. In dit deel worden de vennootschapsvormen met beperkte aansprakelijkheid uitgebreider besproken, aangezien hier de grootste wijzigingen hebben plaatsgevonden.

Hoofdstuk 1: De BV in het licht van het WVV¹⁴⁰

A. De afschaffing van het wettelijk minimumkapitaal

94. De initiële verplichting van het wettelijk minimumkapitaal in de BVBA was vatbaar voor kritiek. De grote tekortkoming van dit mechanisme betrof het feit dat het in geen geval voldoende garantie gaf dat de vennootschap over een toereikend kapitaal beschikte en derhalve effectief voldoende bescherming bood aan de schuldeisers.¹⁴¹ Dit is dan ook de hoofdreden waarom in het WVV geopteerd werd om het kapitaalbepaling in de BV af te schaffen. De wetgever argumenteert dit in de memorie van toelichting als volgt: *"Het kapitaalconcept van vandaag is voorbijgestreefd en voldoet niet meer aan de economische realiteit. Het biedt niet de efficiënte schuldeiserbescherming die men ervan verwachtte, maar confronteert de vennootschap wel met kosten en bureaucratische procedures. Vandaar dat het wordt vervangen door een realistischere en economische benadering met de nodige zorg en aandacht voor een gezond evenwicht tussen dwingende derdenbescherming en de contractuele vrijheid"*.¹⁴²

95. Los van de regels rond kapitaal, worden de oorspronkelijke uitgangspunten die de wetgever in 1935 voor ogen had voor de BVBA nog steeds gerespecteerd: een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, maar gericht op de KMO met een beperkt aantal vennoten, die kiezen om met elkaar in zee te gaan.

96. De overgangsmaatregelen in het WVV inzake kapitaal hebben ervoor gezorgd dat voormalige BVBA's weinig behoefte voelden om hun standaardstatuten aan te passen. Het kapitaal werd namelijk van rechtswege omgezet in een onbeschikbaar reserve, dat in de toekomst niet kon worden uitgekeerd. Wilden deze BV's toch gebruikmaken van de grotere flexibiliteit die de afschaffing van

¹⁴⁰ Dit hoofdstuk werd overgenomen uit: J. CORSTJENS, *De BV als kapitaal-loze vennootschapsvorm*, onuitg. bachelorscriptie UHasselt, 2021.

¹⁴¹ S. DE DIER "Commentaar bij art. 214 W. Venn", *Comm. Vennootschap*, Mechelen, Kluwer, 2014, 5.

¹⁴²Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 12.

het wettelijk minimumkapitaal met zich meebracht, diende men het "ex-kapitaal" via een statutenwijziging om te zetten in een beschikbaar reserve.¹⁴³

97. Kortom, de inbrengen van de aandeelhouders zullen dus niet langer aan een bijzonder regime onderworpen worden, maar onder meer samen met de reserves en de overgedragen winsten deel uitmaken van het eigen vermogen van de BV. Dit zal het werkelijke beschermingskussen voor de schuldeisers vormen.¹⁴⁴

B. De oprichting van de BV

98. De oprichting van een BV vereist nog steeds een notariële akte.¹⁴⁵ Het oude vennootschapsrecht beschouwde iedere persoon die verscheen bij de oprichtingsakte van rechtswege als een oprichter van de BVBA.¹⁴⁶ Het WVV maakt komaf met deze bepaling en trekt de regeling van de NV door naar de BV. Wanneer de oprichtingsakte één of meer aandeelhouders aanwijst als oprichters en die aandeelhouders samen minstens een derde van de aandelen bezitten, beschouwt men de overige verschenen personen als gewone inschrijvers.¹⁴⁷ Volledigheidshalve dient vermeld te worden dat de rechten niet verdeeld moeten worden. Een BV kan onder het WVV ook perfect eenhoofdig worden opgericht en/of eenhoofdig bestaan, zonder dat daar enige sanctie aan verbonden is, ook indien de enige aandeelhouder een rechtspersoon is.¹⁴⁸

99. Deelname aan de oprichting van de BV vereist nog steeds een inbreng, die volledig en onvoorwaardelijk moet geplaatst zijn, tenzij de oprichtingsakte hierover andere bepalingen voorziet. In lijn daarmee blijft het verboden voor een BV om in te schrijven op eigen aandelen.¹⁴⁹ Doordat er in de BV geen minimumkapitaal meer is, zullen de inbrengen van de vennoten samen een deel van het eigen vermogen van de vennootschap vormen.¹⁵⁰ Voor de inbreng in geld herneemt artikel 5:9 WVV hoofdzakelijk het oude vennootschapsrecht. Dit betekent dat het ingebrachte geld voor de oprichting van de BV op een bijzondere rekening moet worden gestort, waarna de instrumenterende notaris een bewijs van deponering ontvangt. Een correcte waardering van de gedane inbrengen in natura blijft aangewezen om de aandeelhouders en schuldeisers te beschermen.¹⁵¹ Om die reden zal de procedure door een bedrijfsrevisor of door de commissaris van de vennootschap ter controle van het ingebrachte goed behouden blijven.¹⁵² Zo krijgen de schuldeisers een correct beeld van het eigen

¹⁴³ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 36.

¹⁴⁴ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl. St. Kamer 2017-2018*, 128.

¹⁴⁵ D. WILLERMAIN, "La société à responsabilité limitée: au-delà suppression du capital", *RDC-TBH 2018*, afl. 9, 988.

¹⁴⁶ Art. 225 W. Venn.

¹⁴⁷ Art. 5:11 WVV.

¹⁴⁸ G. BEVERS, C. HEEB en S. DECKERS, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel II: De BV – things should be made as simple as possible, but not simpler", *Pacioli 2019*, afl. 483, 3.

¹⁴⁹ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht", in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 62.

¹⁵⁰ G. BEVERS, C. HEEB en S. DECKERS, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel II: De BV – things should be made as simple as possible, but not simpler", *Pacioli 2019*, afl. 483, 1.

¹⁵¹ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 40.

¹⁵² Art. 5:7 WVV.

vermogen van de vennootschap en weten de aandeelhouders wie wat heeft ingebracht. De volgorde van de verslagen werd in het WVV wel aangepast en meer afgestemd op de praktijk: de wet preciseert voortaan dat de oprichters of bestuurders hun verslag in ontwerp meedelen aan de bedrijfsrevisor of commissaris. Hierin zullen zij de inbreng in natura moeten verantwoorden, waarna een beschrijving en waardering volgt. Vervolgens zal de bedrijfsrevisor of commissaris de redelijkheid van deze waardering onderzoeken en een oordeel vellen over de vergoeding in ruil voor de gedane inbreng. Hierna kunnen de oprichters of bestuurders hun verslag finaliseren en in voorkomend geval argumenteren waarom zij al dan niet afwijken van de conclusie meegedeeld door de bedrijfsrevisor.¹⁵³

100. Wat wel verdwijnt in de BV, zijn de regels rond de quasi-inbreng. Die regels moesten voorkomen dat de procedure voor de inbreng in natura werd ontweken door met ingebrachte middelen vervolgens een vermogensbestanddeel van een van de vennoten over te nemen, wat in de praktijk neerkomt op een inbreng in natura. Er moet in de BV uiteraard wel nog steeds rekening worden gehouden met andere regels die op dergelijk scenario van toepassing kunnen zijn, zoals mogelijk de belangenconflictregering.¹⁵⁴ Een derde mogelijkheid die in het WVV gegeven wordt, is de inbreng in nijverheid die voortaan uitdrukkelijk toegelaten is. Dergelijke inbrengen zijn, als een bijzondere verschijningsvorm van de inbreng in natura, aan de daarop toepasselijke procedure inzake inbrengcontrole onderworpen.¹⁵⁵ Verder bevat artikel 5:10 WVV een *default*-regeling voor de situatie waarbij een aandeelhouder zijn verbintenissen op niet-foutieve wijze niet meer kan nakomen. Zo geldt dat wanneer de schuldenaar van een inbreng in nijverheid definitief in de onmogelijkheid verkeert om zijn verbintenissen na te komen, de aandelen komen te vervallen. Wanneer de onmogelijkheid slechts tijdelijk is, worden de maatschappelijke rechten die aan de aandelen kleven, opgeschort na drie maanden voor de hele duur van die onmogelijkheid die deze periode van drie maanden overstijgt.¹⁵⁶ Om dergelijke problemen bij overdracht te vermijden, is het aan te raden om in de statuten een regeling te voorzien over wat er dient te gebeuren met de inbreng in nijverheid wanneer de aandeelhouder zijn niet-volgestorte aandelen wenst over te dragen. Het *intuitu personae*-karakter van de arbeid zorgt er immers voor dat een loutere overdracht van aandelen de overdrager of schuldenaar niet bevrijdt van zijn verbintenis.¹⁵⁷

101. Ondanks het feit dat de vereiste inzake het minimumkapitaal komt te vervallen, betekent dit geenszins dat er niet langer aandacht is voor de belangen van schuldeisers op het ogenblik van de oprichting.¹⁵⁸ Naast de verschillende inbrengen van de aandeelhouders, bestaat dit eigen vermogen verder nog uit de overgedragen winsten en de reserves. Dit is het executieobject van de

¹⁵³ Art. 5:7, §1 WVV.

¹⁵⁴ G. BEVERS, C. HEEB en S. DECKERS, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel II: De BV – things should be made as simple as possible, but not simpler", *Pacioli* 2019, afl. 483, 1.

¹⁵⁵ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht ", in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 62.

¹⁵⁶ Art. 5:10 WVV.

¹⁵⁷ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 41-42.

¹⁵⁸ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 419.

vennootschapsschuldeisers.¹⁵⁹ Het minimumkapitaal zal worden vervangen door de vereiste van een toereikend aanvangsvermogen. Deze bescherming van de schuldeisers wordt aangevuld en eens de opstartfase voorbij, overgenomen door de regels rond de uitkering.¹⁶⁰

a) Toereikend aanvangsvermogen

102. Het verplicht minimumkapitaal van 18.550 EUR werd vervangen door de algemene verplichting om de BV te voorzien van een toereikend aanvangsvermogen. Het toereikend karakter wordt beoordeeld in het licht van de concrete voorgenomen bedrijvigheid. Er mag bij die beoordeling ook rekening gehouden worden met andere financieringsbronnen dan eigen middelen, zoals achtergestelde leningen.¹⁶¹

103. Het verwante begrip "kennelijk ontoereikend eigen vermogen" kenden we wel reeds in de BVBA¹⁶² en wordt behouden in de BV, naast bovenvermelde algemene verplichting. Dit begrip speelt enkel indien de vennootschap failliet zou gaan binnen een periode van drie jaar na de oprichting en het aanvangsvermogen kennelijk ontoereikend was voor de normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar.¹⁶³

104. De oprichters van een BV hebben bijgevolg de verplichting de BV te voorzien van een toereikend aanvangsvermogen.¹⁶⁴ Meer specifiek moet men er op toezien dat de vennootschap enerzijds bij haar oprichting over een eigen vermogen beschikt en dat dit toereikend is in het licht van de voorgenomen bedrijvigheid anderzijds. Hiermee wordt niet zozeer het statutair doel geïnterpreteerd, dat vaak zeer ruim wordt omschreven in de statuten en op verschillende wijzen geïnterpreteerd kan worden. Er wordt veel eerder gekeken naar de werkelijke activiteit.¹⁶⁵ De oprichters dragen de verantwoordelijkheid om dit toereikend aanvangsvermogen af te stemmen op de noden van de vennootschap, zonder dat ze rekening moeten houden met het *one size fits all*-bedrag van een minimumkapitaal.¹⁶⁶

b) Financieel plan

105. Met de komst van het huidige WVV heeft naast het toereikend aanvangsvermogen ook het financieel plan meer dan ooit een centrale rol gekregen bij de oprichting van een besloten vennootschap. De wetgever was voor de komst van het WVV van mening dat het financieel plan een

¹⁵⁹ P.A. FORIERS en M. WYCKAERT, "A la recherche de la SPRL idéale- un équilibre délicat entre les intérêts des associés et des créanciers" in R. AYDOGDU (ed.), *Les petits et moyennes entreprises dans le droit des affaires*, Brussel, Bruylant, 2016, 35.

¹⁶⁰ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 37.

¹⁶¹ G. BEVERS, S. DECKERS en B. MOURISSE, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel III: De BV -schuldeisersbescherming in een kapitaallose context", *Pacioli* 2019, afl. 484, 6.

¹⁶² Art. 229, 6° W. Venn.

¹⁶³ G. BEVERS, S. DECKERS en B. MOURISSE, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel III: De BV -schuldeisersbescherming in een kapitaallose context", *Pacioli* 2019, afl. 484, 6.

¹⁶⁴ Art. 5:33 WVV.

¹⁶⁵ J. MALHERBE, Y. DE CORDT, P. LAMBRICHT en P. MALHERBE, *Droit des sociétés - précis: droit communautaire, droit belge*, Brussel, Bruylant, 2009, 435.

¹⁶⁶ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 37.

zuiver technische kwestie was waarvoor het advies van accountants en bedrijfsrevisoren diende te worden ingewonnen,¹⁶⁷ in tegenstelling tot zelf een concrete en gedetailleerde inhoud ervan vast te leggen. Daar is nu verandering in gekomen.

106. Het financieel plan brengt duidelijk louter verplichtingen met zich mee voor de 'oprichters' van de vennootschap, aangezien van hen verwacht wordt het financieel plan te overhandigen aan de optredende notaris.¹⁶⁸ Zoals hierboven eerder werd uiteengezet, is het van belang een onderscheid te maken tussen de oprichters en loutere inschrijvers van een vennootschap.¹⁶⁹ Laatstgenoemden hebben bijgevolg geen enkele verplichting met betrekking tot het financieel plan en komen dan ook niet in aanmerking voor enige aansprakelijkheid hieromtrent.

107. Het doel van het financieel plan in de BV is tweeledig en dient te worden teruggevonden in de wijze waarop de oprichters de inhoud van het financieel plan bepalen. Ten eerste moet het de lichtzinnige oprichting van een vennootschap beletten onder het motto "*bezint eer ge begint*".¹⁷⁰ De oprichters dienen na te denken over de voorgenomen bedrijvigheid en de nodige financiële middelen hiervoor ter beschikking stellen. In de tweede plaats beschermt het de oprichters, aangezien het de rechter *a posteriori* in staat stelt hun aansprakelijkheid wegens de oprichting van een vennootschap met een kennelijk ontoereikend aanvangsvermogen¹⁷¹ te beoordelen op grond van de toestand en de informatie die op het tijdstip van de oprichting voorhanden waren.¹⁷² Een gedetailleerd financieel plan opstellen, dat de link vormt met de omvang van het aanvangsvermogen en de eventueel daaraan gekoppelde oprichtersaansprakelijkheid, is dus van cruciaal belang.

108. Bovendien verscherpt de wetgever in het WVV ook de inhoudelijke verplichtingen van het financieel plan.¹⁷³ Er zullen volgens artikel 5:4, §2 WVV zeven verschillende elementen in acht moeten genomen worden bij de opstelling van een financieel plan:

- i. een nauwkeurige beschrijving van de voorgenomen bedrijvigheid;
- ii. een overzicht van alle financieringsbronnen bij oprichting, in voorkomend geval met opgave van de in dat verband verstrekte zekerheden;
- iii. een openingsbalans, evenals geprojecteerde balansen na twaalf en vierentwintig maanden;
- iv. een geprojecteerde resultatenrekeningen na twaalf en vierentwintig maanden;
- v. een begroting van de verwachte inkomsten en uitgaven voor een periode van minstens twee jaar na de oprichting;
- vi. een beschrijving van de gehanteerde hypothesen bij de schatting van de verwachte omzet en de verwachte rentabiliteit; en

¹⁶⁷ M. WYCKAERT, *Kapitaal in NV en BVBA*, Kalmthout, Biblo, 1995, 192.

¹⁶⁸ Art. 5:4, §1 WVV.

¹⁶⁹ Art. 5:11, lid 2 WVV.

¹⁷⁰ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 128.

¹⁷¹ Art. 5:16, 2° WVV.

¹⁷² Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 129.

¹⁷³ P.A. FORIERS en M. WYCKAERT, "Le project de Code des sociétés et associations – morceaux choisis à destination des juristes d'entreprises/ Het ontwerp Wetboek van vennootschappen en verenigingen – een geselecteerde bloemlezing voor bedrijfsjuristen" in *Le droit économique en mouvement/ Het economische recht in beweging*, Brussel, Larcier, 2017, 241.

- vii. in voorkomend geval, de naam van de externe deskundige die bijstand heeft verleend bij de opmaak van het financieel plan.

109. De verplichte elementen komen grotendeels neer op zaken die door de rechtsleer en de rechtspraak reeds werden verwacht, maar nu dus door de wetgever zijn geëxpliciteerd en wettelijk verankerd.¹⁷⁴ Het WVV verplicht oprichters niet dat van rechtswege beroep moet worden gedaan op een accountant of bedrijfsrevisor bij het opstellen van een financieel plan. In de praktijk is het echter waarschijnlijk dat door de complexiteit van het financieel plan toch een van deze geraadpleegd zal worden, omdat in het merendeel van de gevallen een economische beroepsbeoefenaar op kwalitatieve wijze een financieel plan zal kunnen opstellen.¹⁷⁵ In voorkomend geval zal er dan een vermelding van diens naam op het plan moeten komen¹⁷⁶, doch wordt aan deze vermelding geen bijzondere vennootschapsrechtelijke aansprakelijkheidsgrond gekoppeld. Voorts blijft het mechanisme hetzelfde. De oprichters overhandigen het financieel plan aan de notaris. Het zal niet openbaar worden gemaakt, maar wordt wel terug boven gehaald indien in het kader van een later faillissement een beoordeling moet worden gemaakt over het toereikend karakter van het aanvangsvermogen van de BV.¹⁷⁷

C. De overdracht en uitgifte van aandelen

110. Wat de overdracht van aandelen betreft, wordt in de BV de regel afgeschaft dat de in de wet ingeschreven overdrachtsbeperkingen voor aandelen niet kunnen worden versoepeld, doch alleen mogen worden verstrengd. De bestaande wettelijke overdrachtsbeperkingen worden *grosso modo* behouden, uitgezonderd van enkele vereenvoudigingen in geval de overdracht geweigerd wordt door medevennoten, maar zullen voortaan van suppletief recht zijn.¹⁷⁸ De statuten kunnen nu de overdraagbaarheid van aandelen volledig vrij regelen.¹⁷⁹ Het is daarbij zelfs mogelijk om de aandelen onbeperkt vrij overdraagbaar te maken. De BV kan dus een zeer gesloten vennootschap of een zeer open vennootschap zijn. De Franstalige naam van de nieuwe BV, *Société à Responsabilité Limitée* (SRL) is dus allicht beter gekozen dan de Nederlandstalige naam, daar de BV niet "besloten" hoeft te zijn.¹⁸⁰ Verder verduidelijkt het WVV dat de instemming van de overige aandeelhouders uit een geschreven stuk moet blijken. Wanneer een aandeelhouder de wettelijke of statutaire overdrachtsbeperkingen miskent, zal de aandelenoverdracht niet tegenwerpelijk zijn aan de vennootschap of aan derden, ongeacht de goede of kwade trouw van de overnemer.¹⁸¹ De niet-

¹⁷⁴ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 38.

¹⁷⁵ G. PARMENTIER, "Het financieel plan volgens het nieuwe wetboek van vennootschappen", *Pacioli* 2019, afl. 492, 2.

¹⁷⁶ Art. 5:4, §2, 7° WVV.

¹⁷⁷ G. BEVERS, S. DECKERS en B. MOURISSE, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel III: De BV -schuldeisersbescherming in een kapitaallose context", *Pacioli* 2019, afl. 484, 8.

¹⁷⁸ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 421.

¹⁷⁹ Art. 5:63, §1 WVV.

¹⁸⁰ G. BEVERS, C. HEEB en S. DECKERS, "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel II: De BV – things should be made as simple as possible, but not simpler", *Pacioli* 2019, afl. 483, 4.

¹⁸¹ Art. 5:63, §2 WVV.

tegenwerpelijkheid vervangt daarmee de vroegere nietigheidssanctie, die de rechtsleer verschillend interpreteerde en niet steeds even consequent werd toegepast.¹⁸²

111. In de BVBA was zeer lang omstrede wie tot volstorting van een aandeel kon worden aangesproken wanneer het aandeel was overgedragen vooraleer het volstort was. Voor de BV wordt deze vraag nu voor het eerst in de wet geregeld. De nieuwe regel is eenvoudig: bij overdracht van niet-volgestorte aandelen zijn zowel de overdrager als de overnemer hoofdelijk tot volstorting gehouden tegenover de vennootschap en derden. In hun interne verhouding geldt de regel dat de overdrager of verkoper die voor de volstorting wordt aangesproken, regres kan nemen op de overnemer of koper, behoudens andersluidende overeenkomst.¹⁸³ Voor de BVBA konden conventionele overdrachtsbeperkingen worden afgesproken tussen aandeelhouders onderling,¹⁸⁴ die in beginsel enkel *inter partes* golden¹⁸⁵. Het huidige recht kent echter een bepaling die de contractuele overdraagbaarheidsbeperkingen aan banden legt.¹⁸⁶ Er wordt als voorwaarde van dwingend recht gesteld dat deze contractuele overdraagbaarheidsbeperkingen niet onverenigbaar mogen zijn met de wettelijke of statutaire overdrachtsbeperkingen: deze mogen worden aangevuld of verstrengd, maar niet worden versoepeld.¹⁸⁷

112. Voortaan zal het ook in de BV mogelijk zijn om een clause van toegestaan 'kapitaal' in te voeren, waarbij de algemene vergadering het bestuur voor maximaal vijf jaar machtigt om bijkomende aandelen uit te geven tegen nieuwe inbrengen.¹⁸⁸ Bij de uitgifte van aandelen ontvangt een vennoot rechten in ruil voor zijn inbreng. Doordat er geen kapitaal meer bestaat, kunnen de rechten in de vennootschap die voortvloeien uit de bijdragen, naar goedgevoelen van de aandeelhouders worden gewijzigd, althans voor zover deze niet werden uitgesloten van de winst.¹⁸⁹ In het verleden bleef een eerder contractuele benadering een beetje verborgen achter de formeel dwingende band tussen de kapitaalwaarde van een aandeel en de daaraan verbonden rechten. Dit wordt nu zonder meer de regel. Dit kan worden verduidelijkt aan de hand van een voorbeeld: een nieuwe aandeelhouder kan een eventuele eis stellen om zich na zijn toetreding verzekerd te weten van een bepaald percentage van de winstrechten, of van een liquidatieprioriteit.¹⁹⁰ Het concept van de uitgiftepremie wordt mede hierdoor afgeschaft voor de BV. Doordat er geen wettelijk kapitaal meer is, zijn alle manieren om de lagere of hogere waarde van het aandeel en de daaraan verbonden rechten in overeenstemming te brengen met de waarde van de bestaande aandelen, overbodig

¹⁸² M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 59.

¹⁸³ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 422.

¹⁸⁴ V. SAGAERT en J. DEL CORRAL, "Enkele vermogensrechtelijke twistpunten bij de overdracht van aandelen" in F. BUYSENS, K. GEENS, H. LAGA, B. TILLEMANN en A.-L. VERBEKE (eds.), *Vennootschapsrechtelijke clausules voor het notariaat*, Brussel, Larcier, 2011, 379.

¹⁸⁵ J. PATTYN, "Goede afspraken maken goede aandeelhouders", *Not.Fisc.M.* 2015, 164.

¹⁸⁶ Art. 5:67 WVV.

¹⁸⁷ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 60.

¹⁸⁸ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 422.

¹⁸⁹ J.-M., GOLLIER en S. FLAMENT, "La SRL en son patrimoine, vers une société plus durable", *D.A.O.R.* 2019, afl. 131, 13.

¹⁹⁰ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 45.

geworden.¹⁹¹ Het bestuur zal bij de uitgifte van aandelen wel gebonden zijn aan de grenzen zoals vastgelegd door de algemene vergadering danwel de oprichters wanneer er reeds een machtiging in de oprichtingsakte wordt gegeven. Wel is de *default*-regel in het WVV dat elk aandeel één stem heeft¹⁹² en een gelijk aandeel zal genieten in de winstdeelneming bij een eventuele uitkering van dividenden.¹⁹³ Elke afwijking van deze regels zal een statutaire bepaling vereisen. Een maximaal aantal nieuw uit te geven aandelen en eventuele beperkingen qua uitgifteprijs moeten hierbij in acht genomen worden.¹⁹⁴

D. Nieuwe mechanismen ter bescherming van schuldeisers van de BV

113. Zoals hierboven werd uiteengezet, bracht de afschaffing van het kapitaal ook een einde aan de schuldeiserbeschermende functie die het kapitaal eerder theoretisch bleek in te vullen. De belangen van de schuldeisers dienen in de BV derhalve op een andere manier gewaarborgd te worden. De wetgever heeft voorzien in een bijzondere bestuurders- en oprichtersaansprakelijkheid, waarbij geopteerd werd voor een systeem van twee uitkeringstesten, respectievelijk de balanstest en de liquiditeitstest. Beide testen houden rekening met de terugbetalingscapaciteiten van de onderneming, zowel op korte als langere termijn. In het laatste deel wordt dieper in gegaan op de alarmbelprocedure enerzijds en de aansprakelijkheid wegens *wrongful trading* anderzijds, dewelke hun bijdrage leveren tot een sterkere bescherming van schuldeisers van de BV.

a) Bijzondere oprichtersaansprakelijkheid wegens kennelijk ontoereikend karakter

114. De bijzondere oprichtersaansprakelijkheid is vandaag de dag neergeschreven in artikel 5:16, 2° WVV. Dit artikel bepaalt dat oprichters van een vennootschap jegens de belanghebbenden hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de verbintenissen van de vennootschap, waarbij de rechter statueert aangaande de verhouding tussen de oprichters. Dit is het geval indien het faillissement van de vennootschap uitgesproken wordt binnen de drie jaar na de verkrijging van de rechtspersoonlijkheid en het aanvangsvermogen bijkomend kennelijk ontoereikend was bij de oprichting voor een normale uitoefening van de voorgenomen bedrijvigheid over ten minste twee jaar. Indien de rechter dit kennelijk ontoereikend aanvangsvermogen vaststelt binnen de drie jaar nadat een vennootschap rechtspersoonlijkheid verkregen heeft, is er geen vereiste om een oorzakelijk verband te bewijzen. De hoofdelijke aansprakelijkheid staat dus los van enige causaliteitsvereiste.¹⁹⁵ Daarnaast is er geen bewijs van fout in hoofde van de oprichters vereist om de aansprakelijkheidsvordering in te stellen. Een oprichter die bij het opstellen van het financieel plan zijn vertrouwen stelde in een mede-oprichter ontsnapt niet aan de aansprakelijkheid als

¹⁹¹ J.-M., GOLLIER en S. FLAMENT, "La SRL en son patrimoine, vers une société plus durable", *D.A.O.R.* 2019, afl. 131, 13.

¹⁹² Art. 5:42 WVV.

¹⁹³ Art. 5:41 WVV.

¹⁹⁴ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCHEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 422.

¹⁹⁵ Bergen 26 maart 1998, *JT* 1988, 577; Kh. Hasselt 5 april 1990, *TBH* 1995, 171.

oprichter.¹⁹⁶ Het vorderingsrecht staat enkel open voor de faillissementscurator ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers.¹⁹⁷

115. Het toereikend aanvangsvermogen vormt geen waarborg of bescherming voor de schuldeisers, zoals het kapitaal, maar louter een soort engagement van de oprichters in de beginjaren van de vennootschap.¹⁹⁸ Onrechtstreeks beschermt het de schuldeisers wel, aangezien er een bijzondere hoofdelijke aansprakelijkheid uit voortvloeit. Zo weten de schuldeisers dat ondernemers niet lichtzinnig een BV zullen oprichten.

116. Naast deze bijzondere oprichtersaansprakelijkheid hebben oprichters ook een *duty of care* tegenover hun schuldeisers en zijn zij onderworpen aan het gemeenrechtelijk aansprakelijkheidsregime indien ze een BV wensen op te richten.¹⁹⁹ De wetgever verduidelijkt de verplichting opgelijst in artikel 5:3 WVV als volgt: "*de oprichters hebben de plicht erop toe te zien dat de vennootschap bij oprichting over een vermogen kan beschikken dat toereikend is om de voorgenomen bedrijvigheid te voeren*" (...) "*wie meewerkt aan de oprichting van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid handelt foutief wanneer van bij aanvang duidelijk is dat de vennootschap niet over voldoende middelen zal beschikken om de vooropgestelde activiteiten te financieren*".²⁰⁰ Het nut van deze aansprakelijkheid kan gevonden worden in de gevallen wanneer de bijzondere aansprakelijkheidsgrond niet van toepassing is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als er nog geen sprake is van een faillissement. De gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsgrond kan ook van pas komen om loutere inschrijvers aan te spreken, aangezien deze immers ontkomen aan de bijzondere aansprakelijkheid wegens kennelijk ontoereikend kapitaal.²⁰¹ Tot slot geeft deze vordering ook de mogelijkheid aan individuele schuldeisers om de oprichters aan te spreken. Deze zijn immers bij een vordering wegens kennelijk ontoereikend aanvangsvermogen beperkt in hun actiemogelijkheden ten gevolge van het monopolie van de curator. De schuldeisers zouden als benadeelde dan een gemeenrechtelijke aansprakelijkheidsvordering op basis van artikel 1382 oud BW kunnen instellen om de oprichter of inschrijver aan te spreken voor zijn schade wanneer bewezen is dat die veroorzaakt werd doordat de BV geen toereikend vermogen had bij oprichting.

b) Dubbele uitkeringstesten

117. Het WVV voorziet in een nieuwe regeling voor uitkeringen aan de aandeelhouders van de BV. Dit zal moeten verhinderen dat er vermogen wordt uitgekeerd ten nadele van de schuldeisers nu er geen kapitaalvereiste meer is voor deze vennootschapsvorm. De wetgever had twee opties. Hij kon enerzijds de balanstest ongewijzigd behouden en de component "kapitaal" vervangen door iets wat daar zo dicht mogelijk bij aansluit, te weten de som van de door de aandeelhouders gedane inbrengen in geld en natura, zoals hij dat gedaan heeft in de herstructurerings. Anderzijds had hij

¹⁹⁶ Bergen 26 maart 1998, *JT* 1988, 577.

¹⁹⁷ H. BRAECKMANS en R. HOUBEN, *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 551.

¹⁹⁸ E. MASSET, "We hadden als een S-BVBA met een euro kapitaal, nu is er de BV zonder kapitaal", *Het fiscaal weekoverzicht* 2018, 4-5.

¹⁹⁹ D. BRULOOT, "Overzicht van het nieuwe BV-recht" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 32*, Brugge, Die Keure, 2018, 43.

²⁰⁰ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 128.

²⁰¹ M. WYCKAERT, *Kapitaal in NV en BVBA*, Kalmthout, Biblo, 1995, 200.

de mogelijkheid om de balanstest te versoepelen en in voorkomend geval aan te vullen met een bijkomende test, namelijk de liquiditeitstest.²⁰² De wetgever heeft gekozen voor de tweede optie²⁰³, waardoor de BV voortaan om tot uitkeren te kunnen overgaan zal moeten voldoen aan een dubbele uitkeringstest. Door de afschaffing van het kapitaal zullen uitkeringen zich in de toekomst niet louter beperken tot de gecreëerde meerwaarde: ook de historische inbrengen van aandeelhouders kunnen terug worden uitgekeerd door een besluit van de algemene vergadering, zonder dat hiervoor nog een statutenwijziging nodig is.²⁰⁴

118. Enerzijds is er de balanstest die zal moeten staven dat uitkeringen er niet toe leiden dat de solvabiliteit in het gedrang komt. De solvabiliteit vertelt iets over de sterkte en financiële draagkracht van een vennootschap. Een analyse van de solvabiliteit laat toe na te gaan in welke mate de vennootschap erin slaagt al haar schulden te voldoen.²⁰⁵ Anderzijds dient de liquiditeitstest ervoor te zorgen dat de BV over voldoende liquide middelen blijft beschikken om haar verplichtingen aan de schuldeisers over minstens twaalf maanden na te kunnen komen. Vanuit de financiële analyse van een jaarrekening betreft de beoordeling van de liquiditeit het onderzoek in hoeverre een onderneming aan haar schulden op korte termijn kan voldoen. Het geeft aan in welke mate de onderneming met gemak haar rekeningen kan betalen. Vanuit een globaal financieel management standpunt moet gestreefd worden naar "voldoende liquiditeit".²⁰⁶

119. De dubbele uitkeringstest heeft daarmee tot doel om – beter dan onder het oude recht – schuldeisers te beschermen tegen voor hen nadelige uitkeringen. De invoering van een dubbele uitkeringstest gaat dan ook gepaard met een nieuwe bevoegdheids- en aansprakelijkheidsregeling inzake uitkeringen, die samen het exclusieve onderpand voor de vennootschapsschuldeisers moeten vormen.²⁰⁷

Balanstest

120. De balanstest heeft de eigenschap dat ze een door eenieder eenvoudig toe te passen en te verifiëren vuistregel is. Op basis van de balanstest is een uitkering slechts toegelaten voor zover het nettoactief van de vennootschap niet negatief is of ten gevolge van deze uitkering negatief zou worden. In essentie betekent dit dat alle posten van het eigen vermogen, inclusief de tegenwaarde van de ingebrachte vermogensbestanddelen, principieel voor uitkering in aanmerking komen. De algemene vergadering dient haar uitkeringsbeslissing te nemen binnen de grenzen aangegeven door de balanstest.²⁰⁸ Het berekende nettoactief vormt dus in beginsel het principieel uitkeerbare

²⁰² E. DE BIE, "Waarom bestaande NV's (niet) voor de BV-vorm moeten kiezen", *TRV-RPS* 2020, afl. 4, 434.

²⁰³ Art. 5:141 WvV ev.

²⁰⁴ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 48.

²⁰⁵ S. GOEMINNE, "De balanstest in het WvV", *Pacioli* 2019, afl. 494, 1.

²⁰⁶ S. GOEMINNE, "De liquiditeitstest in het WvV", *Pacioli* 2019, afl. 493, 2.

²⁰⁷ T. CRUYSMANS, "La SRL cotée en Bourse va-t-elle fonctionner en pratique?", *TRV-RPS* 2020, afl. 4, 392; M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 49.

²⁰⁸ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht", in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 69.

vermogen.²⁰⁹ Bij de balanstest berekent men het eigen vermogen aan de hand van de nettoactiefest. Dit nettoactief moet bepaald worden als: het totaalbedrag van de activa, na aftrek van de voorzieningen (1), de schulden (2), niet afgeschreven kosten van oprichting en uitbreiding (3) en niet afgeschreven kosten van onderzoek en ontwikkeling (4).²¹⁰

121. De balanstest verschilt van de nettoactiefest, aangezien hierbij niet langer rekening moet worden gehouden met het kapitaalbedrag. De 'surplusgedachte' is evenwel nog steeds aanwezig: een uitkering moet beantwoorden aan een overschot aan activa in vergelijking met de schulden, waarbij dat surplus, anders dan vroeger, zowel kan voortkomen uit winsten als uit inbrengen.²¹¹ Het nettoactief mag na de uitkeringen niet zakken onder nul euro. Daarnaast moet er ook rekening gehouden worden met de eventuele wettelijke onbeschikbare reserves (verleende steun of aangelegd bij inkoop van eigen aandelen), die niet kunnen worden uitgekeerd.²¹² Bovendien hebben oprichters en aandeelhouders – al dan niet op verzoek van schuldeisers of kredietverschaffers – de mogelijkheid om gedane inbrengen statutair geheel of gedeeltelijk onbeschikbaar te maken waardoor de balanstest ook deze onbeschikbaarheden in rekening zal moeten brengen. Als men deze inbrengen wil uitkeren is er immers een statutenwijziging vereist.²¹³

122. Het WVV laat de keuze om het nettoactief te berekenen op basis van de laatst goedgekeurde jaarrekening of een meer recente staat van activa en passiva.²¹⁴ Die recente staat is dan wel onderworpen aan een controle door de commissaris, als die er is.²¹⁵ Door deze regeling is het mogelijk om op elk ogenblik van het boekjaar tot een uitkering over te gaan.²¹⁶ Dit wordt ook bevestigd in artikel 5:141, tweede lid WVV waaruit blijkt dat de winst van het lopende boekjaar kan worden uitgekeerd, in voorkomend geval verminderd met het overgedragen verlies of vermeerderd met de overgedragen winst. Dit is een vernieuwing vermits onder toepassing van het Wetboek van vennootschappen geen interim-dividend kon worden uitgekeerd aan de aandeelhouders in de BVBA.²¹⁷ De recentere staat van activa en passiva zal vooreerst vereist zijn indien de algemene vergadering een uitkering wenst te doen op basis van de winst van het lopende boekjaar, hetgeen uiteraard niet blijkt uit de goedgekeurde jaarrekening van het voorgaande boekjaar. In het algemeen zal het aangewezen zijn om een beroep te doen op een recentere staat van activa en passiva indien de inhoud van de goedgekeurde jaarrekening achterhaald zou zijn.²¹⁸

²⁰⁹ Art. 5:142 WVV.

²¹⁰ S. GOEMINNE, "De balanstest in het WVV", *Pacioli* 2019, afl. 494, 2.

²¹¹ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 69.

²¹² S. GOEMINNE, "De balanstest in het WVV", *Pacioli* 2019, afl. 494, 2.

²¹³ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 50-51.

²¹⁴ Art. 5:142, lid 2 WVV.

²¹⁵ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 - Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 50.

²¹⁶ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 178.

²¹⁷ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 69.

²¹⁸ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 178.

Liquiditeitstest

123. De extra veiligheidsmarge die onder toepassing van de nettoactiefest voortvloeit uit de kapitaalbuffer die in stand moet worden gehouden, wordt bij toepassing van het nieuwe BV-recht vervangen door een verfijnder en gericht mechanisme, namelijk de liquiditeitstest. Door het invoeren van de liquiditeitstest heeft de wetgever de twee voornaamste tekortkomingen van de balanstest willen opvangen, namelijk dat de balanstest op geen enkele manier rekening houdt met toekomstige ontwikkelingen, noch met de impact van een uitkering op de mogelijkheid van de vennootschap om haar (opeisbare) schulden te betalen.²¹⁹ Dit kan echter genuanceerd worden. Immers met betrekking tot uitkeringen die, hoewel zij technisch binnen de grenzen van het nettoactief²²⁰ bleven, maar in werkelijkheid de vennootschap financieel in gevaar brachten, is het bestuursorgaan niet verplicht dergelijke uitkering voor te stellen aan de algemene vergadering. Evenmin dient het bestuursorgaan op basis van de algemene zorgvuldigheidsplicht en de algemene contractuele bestuursplicht deze uitkeringen uit te betalen, zelfs al waren zij door de algemene vergadering goedgekeurd.²²¹ In navolging daarvan blijven de schuldeisers ook beter beschermd wanneer de uitkering gewoonweg niet verricht wordt, dan wanneer de bestuurders *after the fact* aansprakelijk zouden worden gesteld.

124. Concreet zal volgens artikel 5:143 WvV het bestuursorgaan slechts mogen overgaan tot uitkeringen indien de liquiditeitspositie van de BV gecontroleerd is. Dit is het geval als *“het bestuursorgaan heeft vastgesteld dat de vennootschap, volgens de redelijkerwijs te verwachten ontwikkelingen, na de uitkering in staat zal blijven haar schulden te voldoen naarmate deze opeisbaar worden over een periode van ten minste twaalf maanden te rekenen van de datum van de uitkering”*.²²²

125. Er ligt dus een aparte en autonome verantwoordelijkheid bij het bestuursorgaan om na te gaan of de door de algemene vergadering voorgestelde uitkering (na het succesvol uitvoeren van de balanstest), mag plaatsvinden. Het doel van de liquiditeitstest is om niet volledig afhankelijk te zijn van de statische benadering die de balanstest biedt en om ook de toekomstige verwachtingen van de vennootschap mee in overweging te nemen.²²³ Bij het ontstaan van onzekere gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op de liquiditeitspositie van de BV, kan het voor het bestuursorgaan voldoende zijn om naast de balansmatige ratio's eenvoudigweg een projectie van de historische vermogensstromen voor de eerstvolgende periode van 12 tot 24 maanden uit te werken.²²⁴ De termijn van twaalf maanden opgenomen in artikel 5:143 WvV is slechts een minimumtermijn, vandaar dat het bestuur ook rekening zal moeten houden met eventueel toekomstige gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op de liquiditeitspositie van de vennootschap.²²⁵ Gelet op de concrete

²¹⁹ D. BRULOOT, “Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht” in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 70.

²²⁰ Art. 320 W. Venn.

²²¹ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCHEAU, “Hervorming vennootschapsrecht”, *NJW* 2018, afl. 383, 422.

²²² Art. 5:143, lid 1 WvV.

²²³ M. WYCKAERT en B. VAN BAELEN, “Wie is er bang van de kapitaallose BV?” in M. WYCKAERT, E. DE BIE, F. HELLEMANS, F. PARREIN, R. TAS, B. VAN BAELEN, J. VAN EETVELDE en T. VOS, *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 51.

²²⁴ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl. St.* Kamer 2017-2018, 179.

²²⁵ H. BOSCHMA, L. LENNAERTS en H. SCHUTTE-VEENSTRA, “Het nieuwe Belgische vennootschapsrecht door de ogen van de Noorderburen”, *TRV* 2019, 369.

beoordeling die de liquiditeitstest behoeft, werd het nodig geacht het bestuursorgaan te verplichten haar beslissing te documenteren. Achteraf valt de door het bestuursorgaan gemaakte afweging immers zeer moeilijk te reconstrueren en is het risico om met 'hindsight' te oordelen bijzonder groot. Dit document is aan geen enkele vormvereiste onderworpen en moet niet openbaar worden gemaakt. In vennootschappen waar een commissaris is benoemd, moet het echter wel aan diens beoordeling worden onderworpen.²²⁶

c) Een bijzondere bestuurdersaansprakelijkheid bij de liquiditeitstest

126. Het uitvoeren van de liquiditeitstest gebeurt onder de verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan. Indien de uitkering of het dividend werd uitbetaald in strijd met de liquiditeitstest dan is het bestuursorgaan zowel tegenover de vennootschap als tegenover derden hoofdelijk aansprakelijk voor al de daaruit voortvloeiende schade. Volgens het WVV geldt deze aansprakelijkheid slechts als het komt vast te staan dat de bestuurders bij het nemen van hun besluit tot uitkering wisten of behoorden te weten dat de vennootschap kennelijk niet meer in staat zou zijn om haar schulden te betalen ten gevolge van de uitkering.²²⁷ Aangezien de toekomst onzeker is en het voorspellen van financiële tendensen onmogelijk exact kan zijn, onderwerpt de rechter het verslag van de bestuurders en de daarin gemaakte prognoses aan een marginale toetsing.²²⁸ Er moet een fout worden aangetoond in hoofde van het bestuursorgaan bij de uitvoering van de liquiditeitstest.²²⁹ Bestuurders kunnen daarnaast ook aansprakelijk worden gesteld indien er uitgekeerd werd in strijd met de balanstest, maar dit ressorteert onder de algemene grondslag van bestuurdersaansprakelijkheid uit artikel 2:56 WVV.²³⁰

127. De bestuurdersaansprakelijkheid wordt echter wel beperkt tot een bepaald bedrag, waarbij er vijf categorieën worden onderscheiden. Deze bedragen zijn gelinkt aan de economische omvang van de vennootschap, wat geldt als een graadmeter voor de maatschappelijke impact van de onderneming. Bij de kleinste vennootschappen is de aansprakelijkheid beperkt tot 125.000,- euro. Bij de grootste vennootschappen kan deze aansprakelijkheidsbeperking oplopen tot 12 miljoen euro. Artikel 2:57 WVV bevat een aantal limieten, waarboven het bestuur niet meer gehouden is om de schade te vergoeden. Deze beperkingen zijn niet van toepassing in geval van bedrieglijk opzet, zware fout of lichte fout die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.²³¹ Deze *cap* lijdt ertoe dat in sommige gevallen slechts een gedeelte van de schade wordt terugbetaald.

128. Deze aansprakelijkheidsbeperking geldt ten overstaan van de rechtspersoon alsook derden, ongeacht de grondslag van de vordering. De beperking wordt ingeroepen per feit, ongeacht het aantal eisers en de verschillende kwalificaties waartoe een feit of een geheel van feiten aanleiding

²²⁶ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 71.

²²⁷ R. NIEUWDORP en W. KUPERS, "Bestuurdersaansprakelijkheid: tussen hamer en aambeel" in *Le droit économique en mouvement/ Het economisch recht in beweging*, Brussel, Bruylant, 2017, 112.

²²⁸ Art. 5:143 WVV.

²²⁹ D. BRULOOT, "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in H. BRAECKMANS, K. GEENS en E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 73.

²³⁰ Art. 5:144 WVV.

²³¹ Art. 2:57, §3 WVV.

geeft. Tevens geldt zij voor alle aansprakelijk gestelde leden van het bestuursorgaan *in globo*. Daarbij is de aansprakelijkheidsbeperking niet van toepassing wanneer sprake is van een bedrieglijk opzet, de bestuurder aan een wettelijke garantieverplichting is onderworpen of in geval van hoofdelijke bestuurdersaansprakelijkheid wegens onbetaalde bedrijfsvoorheffing en BTW.²³² Dit brengt met zich mee dat indien er een onterechte uitkering of dividend werd uitbetaald (behoudens wanneer er sprake is van bedrog, zware fout of lichte fout die gewoonlijk voorkomt) de hoofdelijke aansprakelijkheid van het bestuursorgaan beperkt zal zijn tot een welbepaald bedrag dat als plafond zal dienen.²³³

129. Eveneens ten gunste van de schuldeisers werd een strenge regel ingevoerd, die eerder onbestaand was. Immers, onterechte uitkeringen kunnen thans terugggevorderd worden van de aandeelhouders, zelfs indien de aandeelhouder te goeder trouw is en niet op de hoogte was dat de uitkering niet had mogen plaatsvinden. De toepassing daarvan in de praktijk zal naar alle waarschijnlijkheid genuanceerd worden aangezien begunstigde aandeelhouders in besloten vennootschappen vaak de toedracht van de winstuitkeringen kennen en alsdan veelal te kwader trouw zijn.²³⁴

E. De uittreding en uitsluiting

130. Een laatste nieuwigheid is dat wetgever aan de BV de mogelijkheid biedt een regeling in de statuten op te nemen die de aandeelhouders toelaat om uit te treden (dan wel om te worden uitgesloten) niet ten laste van het privévermogen van de andere aandeelhouders, maar wel van het vennootschapsvermogen. Deze uittreding of uitsluiting verschilt aldus fundamenteel van de uittreding of uitsluiting op grond van de geschillenregeling en is in het BV-recht geheel nieuw.²³⁵

131. Het wetboek laat aan de vennoten een ruime vrijheid bij de inhoud van de uittreding- en uitsluitingsregeling en benadert zo het gewenste flexibele regime van de CVBA. Toch heeft de wetgever de belangen van schuldeisers en de overblijvende aandeelhouders niet onderkend. Deze bescherming wordt vertaald in twee bepalingen die de wet uitdrukkelijk dwingend oplegt. Een daarvan betreft de wachttijd inzake het uittredingsrecht, de andere betreft de uitkering van het scheidingsaandeel.²³⁶

Uittreding

132. Artikel 5:154 WvV geeft een eerste aanzet tot de componenten die de uittredingsregeling minstens dient te bevatten. Wat eerst de timing van de uittreding betreft, legt het artikel dwingend op dat de uittreding van een oprichter niet mag plaatsvinden in de eerste twee boekjaren na de oprichting. De driejarige oprichtersaansprakelijkheid in gedachten acht de wetgever het niet

²³² R. NIEUWDORP en W. KUPERS, "Bestuurdersaansprakelijkheid: tussen hamer en aambeel" in *Le droit économique en mouvement/ Het economisch recht in beweging*, Brussel, Bruylant, 2017, 113-115.

²³³ Art. 2:57, §3, 1° WvV.

²³⁴ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCHEAU, "Hervorming vennootschapsrecht", *NJW* 2018, afl. 383, 426.

²³⁵ H. DE WULF, "Uitgifte en overdracht van aandelen bij BV en NV?" in *BELGISCH CENTRUM VOOR VENNOOTSCHAPSRECHT, Het ontwerp wetboek van vennootschappen en vereniging*, Brussel, Larcier, 2018, 206.

²³⁶ D. BRULOOT, "Overzicht van het nieuwe BV-recht" in *Rechtskroniek voor het notariaat- Deel 32*, Brugge, die Keure, 2018, 54.

oortuun dat de oprichter de vennootschap eerder verlaat.²³⁷ Het is niet ondenkbaar en overigens ook niet verboden dat statuten een langere wachtermijn opleggen aan de vennoten om hen langer aan zich te binden.

133. De statutaire uitstapregeling vermeldt ook het lot van de teruggegeven aandelen. De wet zelf voorziet in de vernietiging, maar de oprichters zijn vrij hierover anders te beslissen. De vennootschap is niet verplicht in de regeling een vergoeding toe te kennen aan de uittredende aandeelhouder, doch voorziet de wettelijke *default*-regeling dit wel. De wet neemt het bedrag van de werkelijk gestorte, niet reeds terugbetaalde inbreng als uitgangspunt voor het bedrag van dit scheidingsaandeel, zonder dat dit evenwel hoger mag zijn dan de nettoactief waarde zoals die blijkt uit de laatst goedgekeurde jaarrekening. De aandeelhouders kunnen ook hier een alternatief bedrag opnemen.²³⁸

134. Het scheidingsaandeel zal in alle geval een uitkering uitmaken, waarop de nieuwe uitkeringstesten van toepassing zijn.²³⁹ Het zal bijgevolg maar kunnen worden uitgekeerd na toetsing aan de balans- en liquiditeitstest. Om redenen van schuldeisersbescherming is deze beperking dwingend opgelegd. Het recht op betaling van het eventuele overschrijdende gedeelte wordt opgeschort tot de vennootschap opnieuw over de nodige uitkeringsruimte beschikt. De uitbetaling van het scheidingsaandeel komt voor iedere andere uitkering aan aandeelhouders, maar steeds na de andere schuldeisers.²⁴⁰

Uittreding van rechtswege:

135. Tenslotte kunnen de statuten ook bepalen dat een aandeelhouder van rechtswege wordt geacht uit te treden in enkele specifieke gevallen, zoals overlijden of faillissement.²⁴¹ Meer van belang voor de professionele vennootschappen is de mogelijkheid om de uittreding van rechtswege eveneens te voorzien in geval de aandeelhouder niet langer voldoet aan de statutaire vereisten om aandeelhouder te worden.²⁴²

Uitsluitingsprocedure:

136. Artikel 5:155 WVV voorziet in de mogelijkheid om een aandeelhouder uit de vennootschap uit te sluiten om wettige reden, dan wel om enige reden vermeld in de statuten.²⁴³ Het uitsluitingsmechanisme schenkt bijzondere aandacht aan de bescherming van de belangen van de uitgesloten aandeelhouder en lijkt mijns inziens daarom weinig marge voor een afwijkende regeling te laten.

²³⁷ Wetsontwerp van 4 juni 2018 tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, Memorie van Toelichting, Artikelsgewijze Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2017-18, 3119/001, 187.

²³⁸ H. DE WULF, "Uitgifte en overdracht van aandelen bij BV en NV?" in BELGISCH CENTRUM VOOR VENNOOTSCHAPSRECHT, Het ontwerp wetboek van vennootschappen en vereniging, Brussel, Larcier, 2018, 206.

²³⁹ D. BRULOOT, "Overzicht van het nieuwe BV-recht" in Rechtskroniek voor het notariaat- Deel 32, Brugge, die Keure, 2018, 54.

²⁴⁰ Wetsontwerp van 4 juni 2018 tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, Memorie van Toelichting, Artikelsgewijze Toelichting, *Parl. St.* Kamer 2017-18, 3119/001, 187.

²⁴¹ Art. 5:156 WVV.

²⁴² Art. 5:156, §2 WVV.

²⁴³ H. DE WULF, "Uitgifte en overdracht van aandelen bij BV en NV?" in BELGISCH CENTRUM VOOR VENNOOTSCHAPSRECHT, Het ontwerp wetboek van vennootschappen en vereniging, Brussel, Larcier, 2018, 206.

Hoofdstuk 2: De CV in het licht van het WVV

A. Invoering van de nieuwe CV

137. Uit de parlementaire stukken blijkt dat het initieel de bedoeling was van minister Geens om de coöperatieve vennootschap als aparte rechtsvorm volledig af te schaffen.²⁴⁴ Toen dit politiek niet haalbaar bleek, is ernaar gestreefd om de CV voor te behouden voor entiteiten die daadwerkelijk een coöperatief gedachtegoed nastreven.²⁴⁵

138. Er werd een nieuwe definitie van de coöperatieve vennootschap opgenomen onder artikel 6:1 WVV, hetgeen meteen ook de belangrijkste vernieuwing betreft dewelke het WVV inzake de coöperatieve vennootschap aanbrengt en waarmee men hoopte een verandering teweeg te brengen. Middels de invoering van het WVV tracht men het gebruik van de nieuwe CV aldus voor te behouden voor die ondernemingen die een coöperatief gedachtegoed nastreven. Op die manier wordt er een onderscheid gemaakt tussen de eigenlijke coöperatieve vennootschappen en de oneigenlijke coöperatieve vennootschappen. Enkel vennootschappen die het ontwikkelen van commerciële of sociale activiteiten van haar aandeelhouders (en dus het effectief coöperatief gedachtegoed) als voorwerp hebben, zullen volgens de wetgever nog voldoen aan de definitie onder het nieuwe WVV van een eigenlijke coöperatieve vennootschap en zullen dus deze rechtsvorm mogen blijven hanteren.

B. Het coöperatief gedachtegoed

139. De wetgever gaf de coöperatieve vennootschappen hun oorspronkelijke geest terug. Het is immers de bedoeling van de wetgever dat enkel vennootschappen die voldoen aan de coöperatieve basisbeginselen voortaan nog de vorm mogen aannemen (en verderzetten) van een CV. Op deze manier creëert het WVV als het ware twee verschillende vormen van CV's: enerzijds de eigenlijke CV, en anderzijds de oneigenlijke CV.

140. Dit betekent dat de CV's, dewelke niet voldoen aan het coöperatief gedachtegoed, een andere vennootschapsvorm dienen aan te nemen tegen ten laatste 1 januari 2024, dat vaak de flexibele BV zal worden.²⁴⁶ Indien zij niet tijdig een gepaste vennootschapsvorm zullen aanwenden, lopen zij het risico tegen verregaande en soms ook onwenselijke sancties op te lopen. De oneigenlijke CV's, die op 1 januari 2024 geen actie hebben ondernomen, zullen van rechtswege worden omgezet in een BV. De omgezette vennootschap zal dan verplicht zijn haar statuten binnen een termijn van zes maanden aan te passen. De bestuurders zijn persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijk voor de schade

²⁴⁴ O. CAPRASSE en M. WYCKAERT, "Beperking van het aantal vennootschapsvormen: waarheen met de kapitaalvennootschappen (NV, BVBA, CV)?" in BCV (ed.), *De modernisering van het vennootschapsrecht*, Brussel, Larcier, 2014, 73.

²⁴⁵ E. CALLENS, L. DE MEULEMEESTER en H. DE WULF, "Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap" in *TRV-RPS*, 2020, afl. 1, 5.

²⁴⁶ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 14-15.

geleden door de rechtspersoon of door derden indien zij de algemene vergadering hiertoe niet bijeenroepen

141. De parlementaire voorbereidende werken definiëren de eigenlijke coöperatieven als volgt: *“vennootschappen die een onderneming voeren op basis van het coöperatief gedachtegoed zoals vervat in de ICA-beginselen”*.²⁴⁷ De memorie van toelichting verwijst dus naar de coöperatieve beginselen, verwoord door de International Co-operative Alliance (ICA), die ook aan de basis lagen van de EU-verordening nr. 1435/2003 over de Europese coöperatieve vennootschap (SCE).²⁴⁸ Deze ICA-beginselen zijn vrij ruime principes die binnen de coöperatieve sector worden gehanteerd om richting te geven aan coöperatieve ondernemingsmodellen.²⁴⁹ De principes kunnen worden samengevat als zijnde de volgende: (i) een vrijwillig en open lidmaatschap, (ii) democratische controle door de leden, (iii) economische participatie door de leden, (iv) autonomie en onafhankelijkheid, (v) onderwijs, vorming en informatieverstrekking, (vi) samenwerking tussen coöperaties en (vii) aandacht voor de gemeenschap.

142. Het valt meteen op dat deze beginselen zeer ruim en breed geformuleerd zijn. Het opzet is goed. Men probeert immers het oneigenlijk gebruik van de CV als vennootschapsvorm tegen te gaan, en haar opnieuw voor te behouden voor vennootschappen dewelke effectief voldoen aan het coöperatief gedachtegoed.

143. Als we dan verder gaan kijken naar de wettelijke initiatieven, bemerken we dat er opnieuw geen sluitende definitie werd ontwikkeld, en het “coöperatief gedachtegoed” wederom niet duidelijk werd omschreven. De wettelijke omschrijving van de coöperatieve vennootschap luidt immers als volgt: *“De coöperatieve vennootschap heeft tot voornaamste doel aan de behoeften van haar aandeelhouders dan wel derde belanghebbende partijen te voldoen en/of hun economische en sociale activiteiten te ontwikkelen, (...). De coöperatieve vennootschap kan tevens tot doel hebben aan de behoeften van haar aandeelhouders of haar moedervenootschappen en hun aandeelhouders dan wel hun derde belanghebbende partijen te voldoen, al dan niet via de tussenkomst van dochtervennootschappen. Zij kan tevens tot doel hebben hun economische en/of sociale activiteiten te bevorderen middels een deelneming in één of meer andere vennootschappen.”*²⁵⁰

144. Een passende definitie omschrijft een concept op een zodanige wijze dat er geen verwarring of ongewenste overlap kan bestaan met andere concepten. De definitie uit het WVV beantwoordt alleszins niet aan dit doel. Daarenboven wordt het overgrote deel van deze begripsomschrijving facultatief geformuleerd. Voornamelijk de beperkende voorwaarde van het “voornaamste doel” laat immers niet toe om de CV duidelijk te onderscheiden van andere vennootschapsvormen. De wetgever geeft bovendien ook duidelijk te kennen dat het statuut van de CV ook openstaat voor

²⁴⁷ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, nr. 3119/001, 190 e.v.

²⁴⁸ Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE).

²⁴⁹ Meer hieromtrent terug te vinden op <https://www.ica.coop>.

²⁵⁰ Art. 6:1 WVV.

vennootschappen die geen erkenning kregen of aanvroegen bij de Nationale Raad voor de Coöperatie.²⁵¹

145. Ondanks de vage begripsomschrijving, lijkt de wetgever toch een enorm belang te hechten aan de definitie van een coöperatieve vennootschap. Er worden immers zwaarwichtige sancties, zoals de ontbinding aan een schending van het oneigenlijk gebruik van de vennootschapsvorm gekoppeld.²⁵² Dit principe dient wel te worden genuanceerd, aangezien de begripsbepaling vrij vaag en ruim werd omschreven, en een vennootschap aldus mits enige inspanning al snel onder deze definitie zou kunnen vallen.

C. Pluraliteitsvereiste bij de oprichting

146. Het WVV bepaalt, net zoals het oude W. Venn., dat een CV op straffe van nietigheid wordt opgericht door minstens drie aandeelhouders.²⁵³ Een CV die wordt opgericht met minder dan drie aandeelhouders kan dus worden vernietigd.²⁵⁴

147. Wat betreft de sanctionering inzake de pluraliteitsvereiste, zal het praktisch al vrij moeilijk worden om effectief een CV op te richten dewelke niet bestaat uit drie aandeelhouders. Een CV wordt immers opgericht bij authentieke akte, verleden voor de notaris.²⁵⁵ De notaris dient steeds na te gaan of er sprake is van drie aandeelhouders bij de oprichting, waardoor een CV oprichten met minder dan drie aandeelhouders praktisch onmogelijk wordt. Een situatie die zich wel zou kunnen voordoen, is wanneer een CV wordt opgericht met drie aandeelhouders, maar later blijkt dat de deelneming van één van deze aandeelhouders nietig wordt verklaard.²⁵⁶ De retroactieve werking die een nietigverklaring met zich meebrengt, zou er dan voor zorgen dat er slechts twee oprichtende aandeelhouders zijn geweest bij het moment van oprichting.²⁵⁷ Indien dergelijke situatie zich voordoet, kan de rechter de CV een termijn gunnen om de situatie te verhelpen door bijvoorbeeld één of meerdere aandeelhouders te laten toetreden.²⁵⁸

148. Een CV die in de loop van haar bestaan minder dan drie aandeelhouders zou tellen, kan door elke belanghebbende worden gedagvaard in ontbinding voor de Ondernemingsrechtbank van de zetel van de vennootschap.²⁵⁹ Ook in dit geval kan de rechter desgevallend een termijn toestaan waarbinnen de CV de situatie kan regulariseren (door zich ofwel te laten omzetten naar een andere vennootschapsvorm of door het aantal aandeelhouders terug naar drie te brengen).²⁶⁰ Gelet op de flexibele toe- en uittreding binnen de CV, is dit geen ondenkbare situatie. Bovendien kan de

²⁵¹ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 192.

²⁵² Art. 6:127 WVV.

²⁵³ Art. 6:3 WVV.

²⁵⁴ Art. 6:14, 4° WVV.

²⁵⁵ Artikel 6:12, lid 1 en 6:14, 1° WVV.

²⁵⁶ H. LAGA, "Bepalingen gemeen aan de C.V. en de C.V.O.H.A. – DE C.V.O. H.A" in JAN RONSE INSTITUUT, *De coöperatieve vennootschap na de Wet van 20 juli 1991*, Kalmthout, Biblo, 1992, 22.

²⁵⁷ K. GEENS, "De nietigheid bij de oprichting van een vennootschap", *TPR 1990*, 1652.

²⁵⁸ Art. 2:38 WVV.

²⁵⁹ Art. 6:126 WVV.

²⁶⁰ Art. 6:126 WVV; M. WYCKAERT, H. DE WULF en R. HOUBEN, *Het WVV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 510.

vennootschap niet louter op basis van het wettelijk vereist minimumaantal aandeelhouders de uittreding weigeren, tenzij dit uitdrukkelijk werd bepaald in de statuten. Hetzelfde geldt bij een uitsluiting.

D. Afschaffing van het kapitaal

149. Net zoals de BV, kan een CV voortaan worden opgericht zonder kapitaal. Dit impliceert dat er bij oprichting (of omzetting naar een CV) slechts een toereikend aanvangsvermogen dient aanwezig te zijn, in plaats van een vooraf bepaald kapitaal.²⁶¹ In die optiek zal wederom ook het financieel plan aan belang toenemen. Verder impliceert de afschaffing van het kapitaalbepaling dat ook aandeelhouders van een CV bij winstuitkeringen rekening zullen moeten houden met de dubbele vermogenstest, bestaande uit een balans- en liquiditeitstest.²⁶² Wat betreft dit aspect, kan de CV worden beschouwd als een variant van de BV, aangezien ook daar de kapitaalsvereiste werd afgeschaft en dus de balans- en liquiditeitstest ook daar van toepassing zal zijn. De uitwerking van beide testen werd in het vorige hoofdstuk reeds uitgebreid besproken.

E. Wijzigingen in het aandeelhoudersbestand

a) Toetreding van aandeelhouders

150. De CV behoudt in het WVV haar kenmerkende soepele toetredingsregeling, waarvoor geen statutenwijziging voor nodig is.²⁶³ Concreet betekent dit dat bestaande aandeelhouders in beginsel vrij mogen inschrijven op nieuwe aandelen en dat derden kunnen inschrijven op nieuwe aandelen indien zij voldoen aan de door de statuten bepaalde vereisten om aandeelhouder te worden.²⁶⁴

151. De CV is dus niet dermate 'open' dat eender wie kan toetreden. Hoewel de mogelijkheid tot toetreding niet statutair kan worden uitgesloten, kunnen de statuten wel modaliteiten koppelen aan deze toetreding, en eventueel een maximum bepalen op de uit te geven aandelen.²⁶⁵ Anders dan bij de BV, hebben de bestaande aandeelhouders in principe geen voorkeurrecht bij de uitgifte van nieuwe aandelen. Eventueel zou een dergelijk voorkeurrecht wel statutair kunnen worden ingevoerd. Diezelfde soepelheid vinden we niet terug in de BV. In de BV zal er immers steeds een statutenwijziging vereist zijn om over te gaan tot uitgifte van nieuwe aandelen.²⁶⁶

b) Uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen

Uittreding

152. In het kader van het doel van de wetgever om professionele vennootschappen niet langer massaal gebruik te laten maken van de CV, was het essentieel dat de buitengerechtigde uittreding

²⁶¹ Art. 6:4 WVV.

²⁶² Art. 6:5 WVV.

²⁶³ Art. 6:106 WVV.

²⁶⁴ Art. 6:105 WVV; Art. 6:52; Art. 6:54 WVV.

²⁶⁵ Art. 6:108, § 2 WVV.

²⁶⁶ Art. 5:120 WVV.

en (in mindere mate) de buitengerechtelijke uitsluiting voortaan ook mogelijk zouden zijn in de BV. Dit flexibel exit mechanisme was immers vaak de beweegreden om voor de CV te kiezen als vennootschapsvorm.²⁶⁷

153. De uittreding wordt omschreven als de eenzijdige rechtshandeling waarbij een aandeelhouder zijn vennootschapsverbintenis opzegt en zijn aandelen worden vernietigd.²⁶⁸ Wanneer aandeelhouders in de CV uittreden of worden uitgesloten, zal de vennootschap de tegenwaarde dienen te bepalen van deze vernietigde aandelen. De waarde hiervan zal dan het scheidingsaandeel vormen. In tegenstelling tot hetgeen onder de oude wet mogelijk was, zal men in de CV voortaan dit uittredingsrecht niet meer statutair kunnen uitsluiten.²⁶⁹ Er is sprake van een dwingende toepassing.

154. In de BV lopen de principes grotendeels gelijk met deze in de CV, al zijn er een aantal uitzonderingen. Zo dient er bij de BV in de statuten uitdrukkelijk te worden opgenomen dat de buitengerechtelijke exit mechanismen van toepassing zijn. Het buitengerechtelijk uittredingsregime is in de BV dus volledig optioneel.²⁷⁰ Dit heeft dan weer tot gevolg dat in de BV het uittredingsregime kan worden toegekend aan bepaalde aandeelhouders, in tegenstelling tot de CV, waar dit niet mogelijk is. Bovendien zal dit ook tot gevolg hebben dat dit dient te gebeuren middels een authentieke akte, hetgeen uiteraard ook bijkomende kosten voor de vennootschap met zich mee zal brengen.²⁷¹

Uittreding van rechtswege

155. Ongewijzigd blijft de regel van een uittreding van rechtswege in geval van overlijden, faillissement, kennelijk onvermogen, vereffening of onbekwaamverklaring van een aandeelhouder.²⁷² De statuten kunnen van deze regeling afwijken. Zo wordt er regelmatig opgenomen in de statuten dat ingeval van overlijden van de aandeelhouder, de aandelen zullen overgaan op de erfgenamen.

156. In de CV werd een nieuwe mogelijkheid in het leven geroepen, waarbij de statuten kunnen bepalen dat de aandeelhouder die niet langer beantwoordt aan de statutaire vereisten om aandeelhouder te worden, van rechtswege zal worden geacht op dat ogenblik uit te treden.²⁷³ Er mag worden aangenomen dat indien er inderdaad een verlies van hoedanigheid voorhanden is, indien de statuten dit niet expliciet bepalen, een aandeelhouder omwille van wettige reden toch kan worden uitgesloten.²⁷⁴

Uitsluiting

157. Er doen zich in het kader van de uitsluiting middels invoering van het WVV weinig veranderingen voor. De uitsluiting dient te gebeuren wegens een 'wettige reden' (waar dit voorheen

²⁶⁷ Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, deel I, *Parl. St.* Kamer 2017-18, nr. 3119, 186.

²⁶⁸ A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Anwerpen, Kluwer, 1996, 103.

²⁶⁹ Artikel 6:120, §1, lid 1 WVV.

²⁷⁰ Art. 5:154, § 1, lid 1 WVV.

²⁷¹ Art. 5:154, § 3 WVV.

²⁷² Art. 6:121 WVV.

²⁷³ Art. 6:122 WVV.

²⁷⁴ V. VAN BRUYSTEGEM, "Commentaar bij art. 370 W. Venn." in H. BRAECKMANS e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 6.

onder het W. Venn. een 'gegronde reden' was). De parlementaire voorbereiding van het WVV geeft zelf aan dat de wijziging louter stilistisch is.²⁷⁵

158. Net zoals het geval is onder het regime van de NV en de BV, veronderstelt een 'wettige reden' niet automatisch dat de aandeelhouder een toerekenbare fout dient te hebben begaan. Het is voldoende dat de onenigheid tussen aandeelhouders ervoor zorgt dat de normale werking van de vennootschap compleet onmogelijk wordt gemaakt.²⁷⁶

Gevolgen van de uittreding en uitsluiting ten laste van het vennootschapsvermogen

159. De uittredende of uitgesloten aandeelhouders hebben recht op een scheidingsaandeel, dewelke de tegenwaarde vertegenwoordigt van hun aandelen. Onder het regime van het W.Venn., was het niet volledig duidelijk hoe het scheidingsaandeel diende te worden gewaardeerd. Krachtens het oude artikel 374 W. Venn. heeft de vennoot die is uigetreden, uitgesloten of zijn aandelen gedeeltelijk heeft teruggenomen, recht op uitkering van de waarde van zijn aandelen, zoals die zal blijken uit de balans van het boekjaar waarin deze gebeurtenis heeft plaatsgehad.

160. De rechtsleer stelde dat men betreffende de waardering aldus over een zeer grote vrijheid beschikte, die slechts twee beperkingen kende, nl. enerzijds de in overweging te nemen balans van zodra de waarde van het aandeel bepaald wordt op basis van een balans, en anderzijds het maximum bedrag waaraan het aandeel gewaardeerd kan worden.²⁷⁷ Hieruit volgt dat de waardering van het scheidingsaandeel inderdaad bepaald mag worden op basis van methodieken andere dan de eigenvermogenswaarde. Nu de wetgever zelf verwijst naar de balans voor de bepaling van het scheidingsaandeel, lijkt de boekhoudkundige waarde wel minstens het uitgangspunt te moeten zijn voor de bepaling van de omvang van het scheidingsaandeel.²⁷⁸ De meerderheidsopvatting ging er alleszins van uit dat het scheidingsaandeel gewaardeerd diende te worden aan de hand van de nettoactiefwaarde van de verlatende aandeelhouder.²⁷⁹

161. Middels invoering van het nieuwe WVV, wordt deze waardering van het scheidingsaandeel voor het eerst duidelijk geregeld. Indien de statuten niet voorzien in een afwijkende regeling, wordt het scheidingsaandeel voortaan begroot op de werkelijk gestorte en nog niet terugbetaalde

²⁷⁵ Wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen en houdende diverse bepalingen, deel I, *Parl. St.* Kamer 2017-18, nr. 3119, 196.

²⁷⁶ Kh. Gent 25 september 2001, *TGR* 2001, 343.

²⁷⁷ A. DUMONT, "Commentaire de l'art. 374 C. Soc.", in *Commentaire systématique du Code des sociétés* Bruxelles, Mechelen, Kluwer, 2005, 4

²⁷⁸ B. VAN BRUYSTEGEM, "Artikel 374 W. Venn." in *Artikelsgewijze commentaren vennootschappen en verenigingen*, Antwerpen, Kluwer, 2002, 5; Gent 3 mei 1935, *Rev. prat. soc.* 1935, 314; Gent 17 december 1987, *T.R.V.* 1988, 209, noot B. VAN BRUYSTEGEM; Kh. Brussel 9 december 1999, *T.R.V.* 1999, 589; J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Brussel, Larcier, 1968, 141.

²⁷⁹ J. MALHERBE e.a., *Droit des sociétés. Précis*, Brussel, Bruylant, 2011, 1000; B. VAN BRUYSTEGEM, "Commentaar bij art. 374 W.Venn." in H. BRAECKMANS, K. GEENS, E. WYMEERSCH (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, 6; J-P. BOURS en O. CAPRASSE, "La société coopérative" in C. JASSOGNE (ed.), *Traité pratique de droit commercial*, Diegem, Story-scientia, 1998, 705-706; P. VAN OMMESLAGHE, "Les sociétés coopératives, les sociétés civiles professionnelles et interprofessionnelles et les sociétés de moyens" in L. DABIN e.a., *Les sociétés commerciales*, Brussel, éditions du jeune barreau, 1985, 330; J. 'T KINT en M. GODIN, *Les sociétés coopératives*, Brussel, Larcier, 1968, 139.

inbrengwaarde, tenzij de nettoactiefwaarde van de laatst goedgekeurde jaarrekening lager zou zijn.²⁸⁰ Deze regeling zorgt er voor dat de waardering betrekkelijk lager zou kunnen uitvallen als voordien.²⁸¹ Er kan wel statutair worden afgeweken van voormeld principe.

162. Een andere opmerkelijke vaststelling is dat de balans van het boekjaar waarin het aandeelhouderschap ten einde komt, niet langer als berekeningsbasis zal worden gebruikt. Dit was nochtans één van de weinige dwingende regels betreffende het scheidingsaandeel onder het oude recht.²⁸² Concreet zorgt dit ervoor dat er sneller te werk kan worden gegaan. Er zal nu immers niet meer dienen te worden gewacht op de goedkeuring van de jaarrekening van het lopende boekjaar.²⁸³ De keerzijde hiervan is dat bij eventuele oplopende verliezen van het lopende boekjaar, de verliezen niet in rekening worden gebracht bij een zogenaamde '*rush to exit*'.²⁸⁴

F. Het intern reglement

a) De bijzondere positie van het intern reglement

163. Interne reglementen (soms ook wel 'huishoudelijke reglementen' of 'reglementen van inwendige orde' genoemd) zijn besluiten uitgevaardigd door een vennootschapsorgaan (zoals bijvoorbeeld het bestuur of de algemene vergadering), en dus te onderscheiden van een aandeelhoudersovereenkomst of een statuut. In de praktijk komen zij regelmatig voor, aangezien zij niet openbaar moeten worden gemaakt (in tegenstelling tot de statuten) en zij aanzienlijk minder kosten met zich meebrengt. Door het gebruik van een intern reglement kunnen er op een eenvoudigere manier delictere afspraken worden gemaakt, zonder dat de buitenwereld hiervan op de hoogte is.²⁸⁵ Bovendien zijn de uitwerking en gevolgen van een intern reglement veel verregaander. Anders dan aandeelhoudersovereenkomsten binden zij immers ook de vennootschap en de vennootschapsorganen.²⁸⁶

164. Vroeger kenden dergelijke reglementen geen wettelijke basis. Praktisch zorgde dit ervoor dat werd aangenomen dat interne reglementen materies konden regelen die van aanvullend recht afweken, op de essentiële voorwaarde dat in de statuten van de vennootschap uitdrukkelijk werd verwezen naar het bestaan van een dergelijk intern reglement.²⁸⁷

165. Artikel 2:59 WvV regelt voortaan de positie en modaliteiten van het intern reglement. Het bestuur mag enkel nog een intern reglement uitvaardigen wanneer de statuten deze bevoegdheid toekennen. Tevens wordt er voortaan uitdrukkelijk vastgelegd welke materies in aanmerking komen om te worden georganiseerd middels een intern reglement. Waar de draagwijdte van een intern

²⁸⁰ Art. 6:120, § 1, lid 2, 5° WvV.

²⁸¹ L. DE MEULEMEESTER, "De waarderingsperikelen bij de bepaling van het scheidingsaandeel in de CV(BA): de ene exit is de andere niet", *TRV-RPS* 2019, 800; J. VANANROYE, "De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht", *TBH* 2019, 344-345.

²⁸² Cass. 18 november 2011, *JLMB* 2012, 162; J. MALHERBE e.a., *Droit des sociétés précis*, Brussel, Bruylant, 2011, 998; A. VAN HULLE en K. VAN HULLE, *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 136.

²⁸³ M. WYCKAERT, H. DE WULF en R. HOUBEN, *Het WvV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 529.

²⁸⁴ M. WYCKAERT, H. DE WULF en R. HOUBEN, *Het WvV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 529.

²⁸⁵ H. LAGA, "Het reglement van inwendige orde in vennootschappen", *TPR* 1993, 900.

²⁸⁶ H. LAGA, "Het reglement van inwendige orde in vennootschappen", *TPR* 1993, 940; D. VAN GERVEN, *Handboek vennootschappen. Algemeen deel*, Gent, Larcier, 2016, 353.

²⁸⁷ M. WYCKAERT, H. DE WULF en R. HOUBEN, *Het WvV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 535.

reglement vroeger vrij ruim kon zijn, is deze nu beperkter: een intern reglement mag geen bepalingen bevatten die strijdig zijn met dwingende wetsbepalingen of de statuten, maar mag ook geen bepalingen bevatten waarvoor het WVV een statutaire bepaling vereist, noch bepalingen die raken aan de rechten van de aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en de werkwijze van de algemene vergadering.²⁸⁸

b) Uitzonderingsregime voor de CV

166. Voor de CV heeft de wetgever een uitzondering ingevoerd, waardoor er aan een intern reglement toch een uitgebreidere rol kan worden toebedeeld. Het is in de CV mogelijk om in het intern reglement bijkomende en aanvullende bepalingen op te nemen aangaande de rechten van de aandeelhouders en de werking van de vennootschap, met inbegrip van materies waarvoor een statutaire bepaling vereist is of bepalingen die raken aan de rechten van de aandeelhouders, de bevoegdheid van de organen of de organisatie en de werkwijze van de algemene vergadering.²⁸⁹

167. Echter oordeelde het Grondwettelijk Hof bij arrest van 15 oktober 2020 dat zij artikel 2:59, eerste lid, 3° WVV strijdig bevond met het gelijkheidsbeginsel.²⁹⁰ Volgens het Hof valt het verschil in regeling betreffende het intern reglement in de CV en in de andere vennootschapsvormen niet te verantwoorden:

*"Het is derhalve niet objectief en redelijk verantwoord dat enkel in een coöperatieve vennootschap het intern reglement mag raken aan de rechten van de vennoten, aandeelhouders of leden, de bevoegdheid van de organen, of de organisatie en de werkwijze van de algemene vergadering. Dat verschil in behandeling vloeit voort uit artikel 2:59, eerste lid, 3°, van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen. Die bepaling schendt bijgevolg de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, onder voorbehoud dat het intern reglement, zoals voor de coöperatieve vennootschap is vereist, wordt goedgekeurd door een besluit genomen met naleving van de aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voor een statutenwijziging. De situatie van de vennoten, aandeelhouders of leden van een coöperatieve vennootschap verschilt immers niet op wezenlijke wijze van de situatie van de vennoten, aandeelhouders of leden van andere vennootschappen of verenigingen. Het onderscheidend element, namelijk de coöperatieve finaliteit van de vennootschap, houdt geen verband met de voorwaarden voor het uitvaardigen van een intern reglement."*²⁹¹

Het gevolg hiervan is dat het intern reglement nu aldus ook in de andere vennootschapsvormen bepalingen mag bevatten die raken aan de rechten van de vennoten, aandeelhouders of leden, bevoegdheden van de organen, of de organisatie en de werkwijze van de algemene vergadering.

²⁸⁸ Art. 2:59, lid 1, 2° en 3° WVV.

²⁸⁹ Art. 6:69, § 2 WVV.

²⁹⁰ GwH 15 oktober 2020, nr. 135/2020.

²⁹¹ GwH 15 oktober 2020, nr. 135/2020, paragraaf B.13.5, 19.

Hoofdstuk 3: De NV in het licht van het WVV

168. In dit hoofdstuk zal er worden ingegaan op de modernisering van de regels betreffende de NV waarbij de belangrijkste veranderingen worden besproken. De wetgever heeft de flexibilisering van het vennootschapsrecht trachten door te trekken naar de NV. Echter zijn de bepalingen inzake de NV voor een groot deel geregeld door Europese richtlijnen waardoor enkel de materie die niet door Europese richtlijnen is geregeld, kon worden gewijzigd. Bij de NV blijven het kapitaalconcept en de regels inzake de instandhouding en de bescherming ervan behouden. Dit komt doordat de NV onderworpen is aan de dwingende bepalingen uit de tweede EU- Richtlijn²⁹² inzake kapitaal en de wetgever hier geen ruimte had om in te grijpen.²⁹³

169. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat het de bedoeling was van de wetgever dat de NV vooral een rechtsvorm moet zijn die wordt aangenomen door de grote (genoteerde) ondernemingen. *"De NV krijgt haar historische eigenheid terug, nl. voldoende kapitaal bijeenbrengen om een onderneming van zekere omvang uit te bouwen, waarbij de identiteit van de medeaandeelhouders van ondergeschikt belang is. Zij is bedoeld voor de grote vennootschappen met een ruim aandeelhouderschap."*²⁹⁴

A. Meervoudig stemrecht

170. Het vroegere artikel 541 W.Venn. die het *one share one vote*-principe bevatte waarbij aandelen met een gelijke kapitaalvertegenwoordigende waarde elk recht kregen op één stem, is niet langer van dwingend recht. Vennootschappen krijgen hierdoor de mogelijkheid om statutair van het inbrengproportioneel stemrecht uit artikel 7:51 WVV af te wijken en het stemrecht niet langer te koppelen aan de inbreng. Er wordt wel een onderscheid gemaakt tussen niet-genoteerde en genoteerde vennootschappen.

Art. 7:52 WVV: "In niet genoteerde vennootschappen kunnen de statuten afwijken van artikel 7:51."

Art. 7:53, § 1 WVV: "In genoteerde vennootschappen kunnen de statuten, aan de volgestorte aandelen die ten minste twee jaar ononderbroken op naam van dezelfde aandeelhouder in het register van de aandelen op naam zijn ingeschreven, een dubbel stemrecht verlenen in vergelijking met de andere aandelen die een gelijk deel in het kapitaal vertegenwoordigen. In afwijking van artikel 7:153, vierde lid, kan dit besluit worden genomen met een meerderheid van twee derde van de uitgebrachte stemmen. Deze statutaire bepaling vindt toepassing op alle aandelen die aan de voorwaarden voldoen."

²⁹² Richtl. Europees Parlement en Raad nr. 2012/30/EU, 25 oktober 2012 strekkende tot het coördineren van de waarborgen welke in de lidstaten worden verlangd van de vennootschappen in de zin van artikel 54, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb. L* 30 juni 2017, afl. 169, 46.

²⁹³ A. FRANCOIS, J. DELVOIE en T. COEN, "Rapport belge – Modern times pour le droit belge des sociétés?" in X., *Simplification of Private Company Law among the EU Member States*, Bruylant, Brussel, 2014, 67-70.

²⁹⁴ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 11.

De termijn van twee jaar begint te lopen op de dag waarop de aandelen op naam zijn ingeschreven, zelfs wanneer die inschrijving is gebeurd voordat de statutaire bepaling die het dubbel stemrecht invoert werd aangenomen en voordat de vennootschap genoteerd is."
(...)

171. In niet-genoteerde vennootschappen kan men voortaan aan één aandeel zoveel stemmen verbinden als gewenst, er is geen beperking voorzien op het meervoudig stemrecht. Het feit dat de wetgever geen maximum heeft bepaald voor het aantal stemmen per aandeel kan wel een gevaar inhouden op misbruiken, aangezien zeggenschap losgekoppeld wordt van de gedane inbreng en dus van het risico dat een aandeelhouder kan lopen.²⁹⁵ De wetgever verantwoordt het niet voorzien van een beperking op het meervoudig stemrecht door erop te wijzen dat dit in de voormalige CVBA, waar deze mogelijkheid reeds bestond, niet tot misbruik heeft geleid.²⁹⁶

172. Aan een genoteerde NV wordt minder statutaire vrijheid verleend op dit vlak. Hier wordt geopteerd voor een dubbel stemrecht dat aan "trouwe" aandeelhouders een extra stem geeft. Daartoe moeten de aandelen gedurende twee jaar onafgebroken door dezelfde aandeelhouder worden aangehouden. De wetgever motiveert de keuze voor een loyauteitsstemrecht als volgt: *"In de eerste plaats beoogt de bevoordeling van trouwe aandeelhouders het tegengaan van short termism en de bevordering van een lange termijnvisie. (...) In de tweede plaats beoogt het te verhinderen dat controlerende aandeelhouders enkel omwille van vrees voor controleverlies beslissen de stap naar een beursnotering niet te zetten in omstandigheden waarin dergelijke stap vanuit economisch oogpunt, en meer bepaald met het oog op de financiering van de onderneming, aangewezen zou zijn."*²⁹⁷

173. Dergelijk recht heeft een aandeelhouder die aan de voorwaarden voldoet niet automatisch, het veronderstelt een statutenwijziging met 2/3de meerderheid, wat een lagere meerderheid is dan bij een normale statutenwijziging.²⁹⁸ Opvallend is dat deze lagere drempel niet van toepassing is bij niet-genoteerde vennootschappen en niet bij iedereen op gejuich onthaald wordt.²⁹⁹

B. Stemrechtloze aandelen

174. Aandelen zonder stemrecht bestonden reeds onder het oude recht. Echter waren ze niet zo populair omwille van de beperkingen waaraan ze werden onderworpen. Zo mochten dergelijke aandelen slechts 1/3de van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen. Bovendien gaven de aandelen zonder stemrecht recht op een preferent dividend dat het gebrek aan stemrecht moest compenseren. Daarnaast waren er een aantal omstandigheden waarin deze aandelen toch verplicht stemrecht gaven. Het WVV heeft deze regeling versoepeld. De compensatie met een preferent

²⁹⁵ P. ERNST, "Het nieuwe vennootschapslandschap" in M. WYCKAERT, P. ERNST, D. BRULOOT, K. MARESCEAU, B. JOYE, C. PIETTE, A. FRANÇOIS, M. VERHEYDEN en R. TAS, *de nieuwe vennootschapswet*, Mechelen, Kluwer, 2018, 15 en 37.

²⁹⁶ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 207.

²⁹⁷ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 208.

²⁹⁸ Art. 7:153 WVV vereist een meerderheid van 3/4de van de uitgebrachte stemmen.

²⁹⁹ J. DELVOIE, "Daar is Nessie! Naar meervoudig stemrecht in NV en BVBA", *TPR* 2015, 989; C. CLOTTENS en J. DE WOLF, "Het loyauteitsstemrecht in het Wetboek van vennootschappen en verenigingen", *TRV* 2019, 164-165.

dividend is niet langer verplicht.³⁰⁰ Wil men toch een bevoorrecht karakter geven aan de aandelen zonder stemrecht dan zal men dit in de statuten dienen uit te werken. Daarnaast is het aantal gevallen waarin er aan de aandelen zonder stemrecht toch stemrecht wordt gegeven beperkt tot vier gevallen: (i) de uitgifte van nieuwe soorten aandelen, afschaffing ervan of het wijzigen van rechten verbonden aan soorten aandelen, (ii) bij omzetting van de vennootschap, (iii) bij grensoverschrijdende fusie waarbij de vennootschap wordt ontbonden en (iv) bij grensoverschrijdende verplaatsing van de statutaire zetel.³⁰¹

C. Overdracht van aandelen

175. Aan het principe van de vrije overdraagbaarheid van aandelen in een NV wordt niet geraakt en ook de mogelijkheid om hier statutair of contractueel toch beperkingen aan te stellen, blijft bestaan. Wat betreft de overdracht van aandelen gaat het dus eerder om een aantal kleine aanpassingen en verduidelijkingen:

176. Het oude recht stelde als geldigheidsvoorwaarde voor een onvervreemdbaarheidsclausule dat deze steeds verantwoord moest zijn in het vennootschapsbelang.³⁰² Deze voorwaarde zorgde voor rechtsonzekerheid, vandaar de keuze van de wetgever om dit te vervangen door "rechtmatig belang".³⁰³ Verder wordt ook expliciet in de wettekst de geldigheid van onvervreemdbaarheidsclausules van onbepaalde duur bevestigd. In artikel 7:78, §2 WVV maakt de wetgever een einde aan de aanhoudende betwisting in de rechtspraak en rechtsleer in verband met de al dan niet tegenwerpelijke van statutaire overdrachtsbeperkingen. De wetgever heeft zich hier niet aangesloten bij de mening van de meerderheid en bepaalt dat een overdracht in strijd met een regelmatig openbaar gemaakte statutaire overdrachtsbeperking niet tegenwerpelijk is aan de vennootschap of derden.³⁰⁴

D. Bestuur

a) Mandaat bestuurders

177. Eén van de meest kenmerkende regels betreffende de NV betrof de *ad nutum*-herroepbaarheid van het bestuursmandaat. Volgens het Hof van Cassatie³⁰⁵ was het recht van de algemene vergadering om een bestuurder te allen tijde zonder motivering, zonder opzegtermijn en zonder opzegvergoeding te ontslaan zelfs van openbare orde waardoor een beding dat hiermee strijdig was behept was met de absolute nietigheid. De rechtsleer was het hier niet mee eens, zo stelde HALLEMESCH dat de ontslagvergoeding geen afbreuk doet aan de *ad nutum*-herroepbaarheid.³⁰⁶

³⁰⁰ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht. Overzicht en evaluatie", *NJW* 2018, 421.

³⁰¹ Art. 7:57, §1 WVV.

³⁰² Art. 510, lid 2 W.Venn.

³⁰³ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 220-221.

³⁰⁴ D. BRULOOT, H. DE WULF en K. MARESCEAU, "Hervorming vennootschapsrecht. Overzicht en evaluatie", *NJW* 2018, 422.

³⁰⁵ Cass. 13 april 1989, *J.D.S.C.* 2000, 131, noot J. GOFFIN en E. VIATOUR.

³⁰⁶ N. HALLEMESCH, "Ontslagvergoedingen van bestuurders. Pleidooi voor een herdefiniëring van de *ad nutum* afzetbaarheid", *DAOR* 2016, afl. 120, 18.

De praktijk probeerde ook aan de strenge rechtspraak en wettekst te ontsnappen door aan de bestuurder andere opdrachten toe te kennen die hem bij voortijdige beëindiging dan wel recht gaven op een opzeggingstermijn of -vergoeding.³⁰⁷

178. Met de hervorming van het vennootschapsrecht is deze regel van aanvullend recht geworden.³⁰⁸ De *ad nutum*-afzetbaarheid blijft het uitgangspunt als partijen niets anders voorzien in de statuten. Wanneer gewenst kan men nu opteren om de bestuurder ontslagbescherming te bieden door hem een opzeggingstermijn of -vergoeding toe te kennen bij voortijdige stopzetting. Indien ze beslissen niet van deze regel af te wijken, kan de algemene vergadering op het moment dat zij tot beëindiging van het bestuursmandaat beslist wel nog een opzeggingstermijn of -vergoeding toekennen, voor zover dit niet door de statuten is uitgesloten. Het blijft wel steeds mogelijk voor de algemene vergadering om een bestuurder ingeval van wettige redenen te ontslaan zonder opzegvergoeding en zonder opzeggingstermijn ongeacht wat men in de statuten had voorzien.

b) Van één naar drie bestuursmodellen

179. Waar tot voort kort een NV enkel kon worden bestuurd door een raad van bestuur, die in beginsel minimum drie leden telde en collegiaal beraadslaagde, heeft de wetgever nu de keuze gegeven tussen drie bestuursmodellen. Men kan nog altijd opteren voor het reeds bestaande monistische systeem of kiezen voor een duaal of eenhoofdig bestuursmodel.

Monistisch bestuur

180. Wat betreft het monistisch bestuursmodel is artikel 7:85 WvV een belangrijke bepaling. Hoewel het geen al te grote wijzigingen heeft ondergaan, zijn er wel een aantal onduidelijkheden de wereld uitgeholpen. Zo wordt nu uitdrukkelijk bepaald dat het bestuursmandaat (dat hoogstens voor zes jaar kan gelden) onbeperkt kan worden hernieuwd en dat het loopt tot de gewone algemene vergadering van het in het benoemingsbesluit bepaalde boekjaar waarin het mandaat verstrijkt.³⁰⁹ De mogelijkheid om bevoegdheden over te dragen aan het directiecomité³¹⁰ zal niet langer mogelijk zijn in het monistisch systeem wegens de afschaffing van dit comité. Wil men op gelijkaardige wijze bevoegdheden overdragen aan een ander orgaan dan zal men voor het duale stelsel moeten kiezen. De wetgever stelt namelijk dat *“een duaal bestuursmodel wordt voorgesteld, dat in de plaats kan komen van het huidige directiecomité en dat is geïnspireerd op buitenlandse voorbeelden.”*³¹¹

³⁰⁷ F. HELLEMANS en F. PARREIN, “Het nieuwe wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: (ver)bouwen in vertrouwen” in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, 24.

³⁰⁸ Art. 7:85, §3 WvV.

³⁰⁹ K. MARESCEAU, *De vennootschap & haar nieuw ontwerp van wetboek*, Brussel, Larcier, 2018, 58.

³¹⁰ B. TILLEMANS, *Bestuur van vennootschappen*, Brugge, Die Keure, 2005, 535.

³¹¹ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer 2017-2018*, 14.

Duaal bestuur

181. Dit brengt ons aldus bij de bespreking van het door de wetgever nieuw aangereikte bestuursmodel, het duaal bestuur. Dit is een facultatief stelsel waarbij de bestuursbevoegdheden niet aan één, maar aan twee organen toekomen. Meer bepaald wordt het bestuur van de vennootschap verdeeld tussen de raad van toezicht en de directieraad en zijn de exclusieve bevoegdheden van elk orgaan bij wet voorgeschreven. Hiermee wou de wetgever een beter uitgewerkte regeling bieden dan wat het geval was met betrekking tot het directiecomité.³¹²

182. De wetgever heeft hier de bewuste keuze gemaakt voor een zuiver duaal stelsel, wat inhoudt dat leden van de raad van toezicht geen lid kunnen zijn van de directieraad en omgekeerd. Beide organen worden dus strikt van elkaar gescheiden krachtens artikel 7:105, §1 WVV. Dit is een belangrijk verschilpunt met het afgeschafte directiecomité. Een ander belangrijk onderscheid is dat bij het duaal stelsel beide bestuursorganen exclusieve bevoegdheden hebben, terwijl onder het oude recht ervoor koos om het directiecomité te installeren in de schoot van de raad van bestuur. Dit bracht concurrerende bevoegdheden,³¹³ volgens de meerderheidsvisie met zich mee.³¹⁴

183. De bevoegdheden van de raad van toezicht zijn onder meer het bepalen van de strategie en het beleid, de aan de raad van bestuur toegewezen bevoegdheden in het monistisch stelsel en het toezicht op en het benoemen en ontslaan van leden van de directieraad.³¹⁵ De directieraad beschikt over de residuaire bevoegdheden, dus alle bevoegdheden die niet aan de raad van toezicht zijn toegewezen. Het gaat dan om bevoegdheden inzake operationele materies. De bevoegdheden van beide organen zijn duidelijk van elkaar onderscheiden en overlappen niet.³¹⁶

184. Wat betreft de vertegenwoordigingsmacht beschikt de raad van toezicht slechts over de bevoegdheid om de vennootschap te vertegenwoordigen voor de aan hem toegewezen materies. Dit in tegenstelling tot de directieraad die beschikt over de algemene vertegenwoordigingsmacht.³¹⁷

Eenhoofdig bestuur

185. Naast de mogelijkheid tot een monistisch of duaal bestuursmodel heeft de wetgever nog een derde mogelijkheid ingevoerd in de NV. Dit bestuursmodel is gebaseerd op de voormalige Comm. VA, hierop werd in het eerste deel van deze masterscriptie reeds uitgebreid ingegaan.

186. De enige bestuurder kan een natuurlijke persoon, maar ook een rechtspersoon zijn. Ingeval het een rechtspersoon is, veronderstelt dit dat er een vaste vertegenwoordiger wordt aangeduid overeenkomstig artikel 2:54 WVV. Anders is het voor genoteerde NV's of andere vennootschappen waarvoor er een meerhoofdig bestuur wordt vereist door de wet, daar kan de enige bestuurder enkel een NV zijn die op zijn beurt zelf een collegiaal bestuur heeft. Daarbij moet aan alle vereisten voldaan

³¹² Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 236.

³¹³ S. DE GEYTER, I. DE POORTER en E. LEROUX, *Delegatie en taakverdeling in de NV*, Gent, Larcier, 2016, 86.

³¹⁴ K. MARESCEAU en B. JOYE, "Het bestuur van vennootschappen in het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen" in M. WYCKAERT, P. ERNST, D. BRULOOT, K. MARESCEAU, B. JOYE, C. PIETTE, A. FRANÇOIS, M. VERHEYDEN en R. TAS, *de nieuwe vennootschapswet*, Mechelen, Kluwer, 2018, 95.

³¹⁵ Art. 7:109 WVV.

³¹⁶ Art. 7:110 WVV.

³¹⁷ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 239.

zijn die gelden voor een collegiaal bestuursorgaan in genoteerde vennootschappen niet op het bestuursniveau van de genoteerde vennootschap zelf maar een niveau lager nl. op het niveau van het bestuur van de enige bestuurder-rechtspersoon. Het gaat dan onder meer over de genderquota van artikel 7:86 WvV.³¹⁸

187. Een NV zal de keuze hebben om indien er werd geopteerd voor een eenhoofdig bestuur, de enige bestuurder al dan niet statutair te benoemen. Bovendien wordt er ook voorzien in een statutaire opvolger voor de enige bestuurder. Het is mogelijk om op grond van artikel 7:101, §2 in een statutaire clausule te bepalen dat de enige bestuurder hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk is voor de verbintenissen van de vennootschap, echter zal de vennootschap hiervoor eerst dienen te worden veroordeeld alvorens veroordeling van de enige bestuurder mogelijk is.³¹⁹

188. Artikel 7:101, §3 laat tot slot de mogelijkheid om in de statuten te bepalen dat de instemming van de bestuurder steeds vereist is met betrekking tot beslissingen in verband met winstuitkering, statutenwijziging en zelfs zijn eigen ontslag. Echter is zijn vetorecht niet onbeperkt en wordt zijn macht gelimiteerd om zichzelf aan het roer te houden, zo kan de algemene vergadering indien daartoe wettige redenen bestaan toch overgaan tot het ontslag van de enige bestuurder indien het aanwezigheids- en meerderheidsquorum voor een statutenwijziging worden bereikt. Maar dat lost het potentiële probleem van minderheidsaandeelhouders niet op ingeval van een door de meerderheid gesteunde enige bestuurder. Hiervoor heeft de wetgever een oplossing voorzien: aandeelhouders die 10% van het kapitaal vertegenwoordigen (of 3% van het kapitaal in een genoteerde vennootschap) hebben de mogelijkheid een bijzonder lasthebber te gelasten met het instellen van een vordering tot afzetting wegens wettige redenen voor de voorzitter van de ondernemingsrechtbank zetelend zoals in kort geding.³²⁰

Dagelijks bestuur

189. Het installeren van een dagelijks bestuur blijft mogelijk in de NV ongeacht voor welk van de hierboven besproken bestuursmodellen geopteerd wordt. Het begrip 'dagelijks bestuur' werd reeds gehanteerd in het oude vennootschapsrecht, maar er ontbrak een wettelijke omschrijving van het begrip.

190. In 2009 redigeerde het Hof van Cassatie haar eerdere definitie³²¹ en maakte daarmee komaf met de ruime invulling die tot dan toe in de praktijk werd gehanteerd. Het Hof stelde dat: "*De daden van dagelijks bestuur zijn die welke geboden zijn door de noden van het dagelijks leven van de vennootschap en die welke zowel wegens het geringe belang als wegens de noodzaak van een snelle oplossing, het optreden van de raad van bestuur zelf overbodig maken.*"³²²

³¹⁸ K. MARESCEAU, *De vennootschap & haar nieuw ontwerp van wetboek*, Brussel, Larcier, 2018, 58.

³¹⁹ K. MARESCEAU, G.-J. AUDOORE, D. BRULOOT, en H. DE WULF, "Het nieuwe wetboek van vennootschappen en verenigingen (WvV): een verkennende rondleiding doorheen het gewijzigde landschap." In X., *De advocaat als generalist: verslagboek permanente vorming*, Brussel, Larcier, 2018, 118.

³²⁰ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 235.

³²¹ Cass. 17 september 1968, *Arr. Cass.* 1969, 60-61.

³²² Cass. 26 februari 2009, AR F.07.0043.F, 5.

191. In het WVV keerde de wetgever terug naar de ruimere invulling. Het 'gering belang' en 'urgentie' zijn niet langer cumulatieve voorwaarden, het volstaat op heden dat er voldaan is aan één voorwaarde opdat een handeling of beslissing onder 'dagelijks bestuur' valt.³²³

³²³ F. HELLEMANS en F. PARREIN, "Het nieuwe wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: (ver)bouwen in vertrouwen" in M. WYCKAERT (ed.), *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, 31.

Hoofdstuk 4: Een volwaardige vereenvoudiging van het vennootschapslandschap?

A. Blijvende verschillen tussen de BV en NV opgelijst

192. De NV krijgt volgens de memorie van toelichting haar historische eigenheid terug, namelijk te weten voldoende kapitaal bijeen te brengen om een ondernemen van een zeker omvang uit te bouwen, waarbij de identiteit van de andere aandeelhouders van ondergeschikt belang is³²⁴, maar dat blijkt niet meteen uit de concrete regels die door het WVV werden opgelegd. In het streven naar flexibilisering werd ook de NV op veel punten versoepeld, waardoor geargumenteed kan worden dat de functieomschrijving van de BV en NV niet meer duidelijk is en beide vennootschapsvormen grotendeels inwisselbaar zijn geworden. Toch verschillen zij op sommige punten nog wel degelijk van elkaar.³²⁵

a) NV-aandelen in wezen vrij overdraagbaar, terwijl de BV de overdraagbaarheid van haar aandelen statutair kan regelen

193. Het uitgangspunt inzake overdraagbaarheid van aandelen is radicaal verschillend in de BV en NV. In de NV zijn aandelen in beginsel vrij overdraagbaar en in de BV blijft instemming door een gekwalificeerdere meerderheid van medeaandeelhouders vereist.³²⁶ In beide vennootschapsvormen kan echter van de suppletieve regeling voorzien in het WVV worden afgeweken, waardoor het verschil sterk genuanceerd kan worden.

194. Sinds het WVV heeft de BV op het vlak van vrijheid van overdracht van aandelen nauwelijks nadelen ten opzichte van de NV. De statuten van een BV kunnen de overdracht van aandelen immers volledig vrij maken. Met deze mogelijkheid is een belangrijk historisch nadeel ten opzichte van de NV verdwenen. Het open karakter van een BV kan nu zelfs zo ver gaan dat ze ter beurze genoteerd kan zijn.³²⁷ Toch lijkt de BV daarmee in die laatste hypothese niet helemaal gelijkwaardig met de NV. Een beursgenoteerde BV dient een lijst regels toe te passen die voor de NV werden uitgewerkt³²⁸, wat verwarring en onzekerheid met zich mee kan brengen. Het behoud van de vorm van de BV bij een beursgang biedt bijgevolg weinig meerwaarde ten opzichte van een omzetting in een NV.³²⁹

³²⁴ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2017-2018, 11.

³²⁵ E. DE BIE, "Repliek: Enkele beschouwingen over het nut van meerdere vennootschapsvormen met volkomen rechtspersoonlijkheid", 218.

³²⁶ Art.5:63 en art. 5:64 WVV.

³²⁷ S. COOLS en J. LANNOY "Keuze van een vennootschapsvorm: BV of NV?", in S. COOLS e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WVV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 189.

³²⁸ Art. 5:2 WVV.

³²⁹ H. DE WULF, "De totstandkoming van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: enkele impressies over het maken van wetgevingsworsten" in I. CLAEYS (ed.), *Recente wetgevende hervormingen: nieuw en beter? XLVe Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Mechelen, Kluwer, 2021, 108.

b) De BV heeft geen kapitaal meer

195. In de BV is enkel nog sprake van een eigen vermogen, terwijl de NV aan de Europese kapitaalvoorschriften onderworpen blijft. Een gevolg hiervan is dat een inbreng in nijverheid bij een NV niet met gewone aandelen vergoed kan worden. In de BV kan een inbreng in nijverheid zonder beperking gebeuren.³³⁰

196. Een tweede, in de praktijk belangrijke factor bij de keuze tussen de BV en NV zijn de verschillende beperkingen op winstuitkeringen. In de NV fungeert het kapitaal nog steeds als een klem op het vermogen. Een uitkering mag er niet toe leiden dat het nettoactief zou dalen tot een bedrag lager dan de som van het gestorte kapitaal en de onbeschikbare reserves.³³¹ Nu de BV geen kapitaal meer heeft, is er in de BV in beginsel een grotere uitkeerbaare ruimte dan in de NV. Een BV kan uitkeerbare inbrengen statutair onbeschikbaar maken om in een equivalent van het kapitaal te voorzien.³³² De grotere flexibiliteit van de BV was bedoeld als troef ten opzichte van de BV, maar in het belang van de schuldeisers werd deze gecompenseerd met de liquiditeitstest. De wetgever heeft zeer bewust beslist om de liquiditeitstest niet in te voeren bij de NV. Zij was de mening toegedaan dat de test bij de NV niet nodig was nu die nog een kapitaal heeft.³³³ Deze gedachtegang is voor mij niet zeer overtuigend.

197. Een laatste belangrijk verschil tussen BV en NV inzake interimdividenden betreft de bevoegheidsverdeling. Naast de eerder besproken verschillen in uitkeringstesten, kan in de NV de algemene vergadering enkel winst uitkeren op basis van de laatst goedgekeurde jaarrekening. Enkel het bestuursorgaan is er dus bevoegd. In de BV daarentegen kunnen zowel de algemene vergadering als het bestuursorgaan bevoegd zijn. Winstuitkeringen kunnen niet alleen op basis van de laatste jaarrekening, maar ook op basis van de recentste staat van activa en passiva, wat de facto neerkomt op een interimdividend.³³⁴

c) Verschillen tussen de organisatie van het bestuur in de BV en NV

198. De opdeling van het bestuursorgaan in een duale bestuursstructuur, bestaande uit een raad van toezicht en een directieraad, is één van de weinige opties die mogelijk zijn in een NV³³⁵, maar niet in een BV. Naar mijn mening is dit onlogisch nu de wetgever in de mogelijkheid voorziet om een BV volledig open te maken en deze zelfs over de mogelijkheid laat beschikken om genoteerd te zijn. Een verdere grote nieuwigheid in het WVV is de mogelijkheid om in de NV een enige bestuurder te benoemen.³³⁶ Deze optie werd zoals eerder besproken ingevoerd om de afschaffing van de Comm.VA op te vangen. Deze regels leiden ertoe dat de enige bestuurder in de NV nog zekerder kan zijn van zijn positie dan de enige bestuurder in de BV. Dit doordat de enige bestuurder, statutaire vetorechten

³³⁰ H. DE WULF, "Zijn blijvende verschillen tussen NV en BV gerechtvaardigd?", *Working Paper Series, Fincancial Law Institute*, 2022, 4.

³³¹ Art. 7:212 WVV.

³³² S. COOLS en J. LANNON "Keuze van een vennootschapsvorm: BV of NV?", in S. COOLS e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WVV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 178.

³³³ H. DE WULF, "Zijn blijvende verschillen tussen NV en BV gerechtvaardigd?", *Working Paper Series, Fincancial Law Institute*, 2022, 14.

³³⁴ R. TAS en O. ROODHOOF, "Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV" in S. COOLS (ed.), *Themis Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 73.

³³⁵ Art. 7:104 WVV.

³³⁶ Art. 7:101 WVV.

bezit voor zijn eigen ontslag, winstuitkeringen, en statutenwijzigingen.³³⁷ Indien de enige bestuurder 25% van de stemrechten bezit of gesteund wordt door aandeelhouders met 25% van de stemrechten, kan dit ertoe leiden dat de enige bestuurder *de facto* onafzetbaar is, zelfs al bestaan er wettige redenen voor zijn ontslag. Om dit te verhelpen werd er voor de NV een minderheidsvordering in het WVV voorzien.³³⁸

d) Uittreding lastens het vennootschapsvermogen alleen mogelijk in de BV

199. Een in sommige situaties wezenlijk verschil tussen BV en NV is dat de statuten in de mogelijkheid van uittreding en/of uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen kunnen voorzien in een BV³³⁹, maar niet in een NV. Een dergelijke regeling kan nuttig zijn als de vennootschap vlot wijzigingen in de aandeelhoudersstructuur moet kunnen accommoderen, met het oog op specifieke aandeelhouders.

200. De uitredemogelijkheid werd ingevoerd om de afschaffing van de CV als vehikel voor professionele vennootschappen (verbanden van vrije beroepers) verteerbaar te maken. Dat bij de NV geen uittreding mogelijk is, is goed verdedigbaar: te veel uitredes zijn problematisch voor de schuldeisers van de vennootschap en voor de continuïteit van de onderliggende onderneming, en dit spoort ook goed met de idee dat de NV toch vooral bedoeld zou moeten zijn voor grote ondernemingen met veel en diverse aandeelhouders en *stakeholders*, zodat vrije beroepers zich beter niet als NV organiseren, maar richting BV gedreven worden.³⁴⁰

201. Een NV kan wel (net zoals een BV) eigen aandelen inkopen ten laste het vennootschapsvermogen, maar dit is nauwelijks geschikt om volgens vooraf afgesproken modaliteiten gericht één aandeelhouder uit te kopen of om de vennootschap te verplichten één aandeelhouder uit te kopen. De verkrijging van eigen aandelen vereist immers telkens een voorafgaande toelating door de algemene vergadering, evenals een aanbod tot inkoop dat wordt gericht aan alle aandeelhouders, tenzij de algemene vergadering hiervan unaniem afwijkt.³⁴¹

B. Relevantie CV als basisvorm

202. De discussie en evolutie rond de hervorming van de CVBA tijdens de totstandkoming van het WVV was boeiend en levendig. Het eindresultaat verdient evenwel geen schoonheidsprijs. Zoals reeds aangegeven, kan men niet betwijfelen dat minister Geens de bedoeling had professionele vennootschappen, zoals advocatenassociaties, niet langer van de CV-vorm gebruik te laten maken. De bedoeling was dat zij zich in een BV zouden omzetten. Deze bedoeling komt evenwel niet duidelijk in de wet tot uitdrukking. De omschrijving van de doelen waarvoor de CV kan worden gebruikt in

³³⁷ Art. 7:101, §3 WVV.

³³⁸ Art. 7:101, §4, lid 3 WVV; S. COOLS en J. LANNOY "Keuze van een vennootschapsvorm: BV of NV?", in S. COOLS e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WVV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 199-200.

³³⁹ Artikels 5:154-5:156 WVV.

³⁴⁰ H. DE WULF, "Zijn blijvende verschillen tussen NV en BV gerechtvaardigd?", *Working Paper Series, Fincancial Law Institute*, 2022, 7.

³⁴¹ S. COOLS en J. LANNOY "Keuze van een vennootschapsvorm: BV of NV?", in S. COOLS e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WVV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 192-193.

artikel 6:1, § 1 WVV, biedt bijzonder veel ruimte.³⁴² Een CV kan er immers niet alleen op zijn gericht de behoeften van de coöperanten te voldoen, in het bijzonder door met hen overeenkomsten te sluiten voor de levering van goederen of diensten, maar ook om de economische activiteiten van de coöperanten te ontwikkelen. Dit laatste geeft in veel gevallen de nodige ruimte aan professionele vennootschappen om toch de CV-vorm te behouden.³⁴³

203. De belangrijkste vraagtekens aangaande de relevantie van de CV als vaste basisvorm in het WVV bestaan rond de graad van de nieuwe flexibiliteit van het aandeelhoudersbestand in de BV. De wetgever heeft de regeling met betrekking tot de uittreding en uitsluiting lastens het vennootschapsvermogen nagenoeg volledig gelijk getrokken in beide vennootschapsvormen, heeft in de BV een soepele *default*-regeling voorzien voor wat betreft de uitgifte van nieuwe aandelen en bovendien hanteert de CV eveneens een kapitaallos regime.³⁴⁴ Naar mijn mening had de wetgever met de afschaffing van deze vennootschapsvorm een verdere vereenvoudiging van het vennootschapsrecht kunnen doorvoeren. Ondernemingen met een coöperatief gedachtegoed, eigen aan de CV, konden dit bijgevolg in de statuten opnemen en de vennootschap zelf verder vormgeven naar wens.

C. Relevantie maatschap als basisvorm

204. De maatschap doet momenteel dienst als "opvangvennootschap", aangezien een geschreven oprichtingsakte geen bestaansvereiste is voor de maatschap, die door het WVV wel nog als overeenkomst wordt aangemerkt.³⁴⁵ Een rechter kan vaststellen dat de samenwerking tussen personen een maatschap is indien de voorwaarde (inbreng met winsttoegemerk) vervuld is, zelfs wanneer partijen zich niet bewust waren van deze maatschap-verhouding.³⁴⁶

205. De wetgever had de rechtspersoonlijkheid ontberende maatschap evengoed niet kunnen beschouwen als een basisvorm, aangezien zij doorgaans slechts een middel is om een vermogen te structureren, zonder dat zij als klassieke onderneming functioneert. Deze mening ben ik niet toegedaan over haar overige modaliteiten die funderen als personenvennootschap en wel rechtspersoonlijkheid genieten.

D. De *signalling*-functie van verschillende vennootschapsvormen

206. Flexibiliteit kan het gevolg met zich meebrengen dat vennootschapsvormen, zoals de BV, CV en NV, mekaar in grote mate kunnen overlappen en geen duidelijke afgebakende doelgroepen meer hebben. Onderscheiden rechtsvormen hanteren is niet alleen verantwoord vanuit de verschillende

³⁴² D. BRULOOT, "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in *Rechtskroniek voor het Notariaat*, deel 34, Brugge, die Keure, 2019, 80 e.v.

³⁴³ D. BRULOOT, H. DE WULF, K. MARESCEAU en L. VAN COILLIE, "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht", *VENA* 2019, afl. 18, 89-90.

³⁴⁴ E. CALLENS en L. DE MEULEMEESTER, "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, 19-20.

³⁴⁵ Art. 1:4 WVV.

³⁴⁶ H. DE WULF "De maatschap: catch me if you can" in S. COOLS e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WVV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 111-112.

behoeften van de vennootschapsmodellen zoals opgenomen in het WVV, maar het kan ook nuttig zijn voor externe derden.³⁴⁷

207. Een schuldeiser kon er vroeger op vertrouwen dat een NV een collegiaal bestuur genoot en dat hij over een hoger kapitaal beschikte dan de BV. Het WVV heeft die *signalling*-functie tussen de onderlinge vennootschapsvormen verminderd. Een buitenstaander of potentiële klant zal nu in het geval hij zaken wilt doen, de statuten moeten onderzoeken om te weten of alle macht in de NV bij de enige zaakvoerder ligt, dan wel bij een collegiale raad van bestuur. Bij de BV kan men ervan uitgaan dat er geen bescherming is wat betreft kapitaal, hoewel het kan zijn dat de vennootschap een groot deel onbeschikbaar eigen vermogen heeft aangelegd, aangevuld met de strenge uitkeringstesten en bestuurdersaansprakelijkheid. Dit soort details kan slechts door onderzoek vastgesteld worden.

E. In de schoenen van de wetgever

208. Tot op heden bestaan er in het Belgische vennootschapslandschap vier basisvormen: de maatschap, BV, CV en NV. De structuur en verschillen van de vennootschapsvormen uit het WVV zijn reeds besproken. In dit laatste onderdeel van mijn masterscriptie wil ik hierop kort verderbouwen en een schets weergeven van een structuur die het vennootschapslandschap eventueel nog verder zou kunnen vereenvoudigen. Met deze fictieve oplijsting van drie "potentiële basisvormen" heb ik de grenzen tussen de vennootschapsvormen meer willen verduidelijken en afbakenen. Gevolgen hiervan zijn dat oprichters van een vennootschap minder afwegingen zullen maken over de keuze van de basisvorm van hun onderneming en derden vervolgens ook minder onderzoek moeten verrichten over de structuur van een vennootschap, alvorens ze besluiten met hen in zee te gaan.

a) Het partnerschap met rechtspersoonlijkheid

209. Het eerste type dat een rechtssysteem moet aanbieden is een entiteit gericht op persoonlijke samenwerking, namelijk een variant van het "*partnership*", in België bekend als de VOF en de Comm.V. Dit soort samenwerking is gericht op de persoonlijke kredietwaardigheid van de vennoten en biedt de mogelijkheid aan een onderneming zich contractueel te organiseren. In deze uitvoering dient geen overmatig toepassing gemaakt te worden van dwingend recht, aangezien de interne relaties en betrokkenheid van de onderlinge vennoten vorm krijgt in het vennootschapscontract. Deze vormgeving van een vennootschap zal extern onbeperkt aansprakelijkheid zijn.

b) De BV met flexibel karakter

210. Het tweede vennootschapstype is een onderneming met besloten karakter en beperkte aansprakelijkheid. De BV dient te nodige flexibiliteit te bieden aan de kmo-ondernemer, maar dient tevens open te staan voor de kleinere startende ondernemer. Dit kan door de wetgever gecreëerd worden door voldoende statutaire vrijheid te waarborgen, waardoor persoonlijke zakenpartners bij

³⁴⁷ S. COOLS en J. LANNOY "Keuze van een vennootschapsvorm: BV of NV?", in S. COOLS e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WVV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 207.

de oprichting de eigen belangen contractueel kunnen waarborgen. De BV dient in haar flexibiliteit op zekere mate evenwel begrensd te worden door de genoteerde vennootschappen uitsluitend toe te laten in de NV.

c) De kapitaalkrachtige NV

211. Het derde en laatste type dat mijn insziens aanwezig dient te zijn in een vennootschapslandsschap is een organisatiestructuur voor de grote en complexe vennootschap, die veel geld bijeenbrengt en zich daarom vaak beroept op een groot aantal aandeelhouders, als loutere financierders ervan. In dit soort ondernemingen is er nood aan een grote hoeveelheid dwingende-*governance* regels. Door de belangen en de omvang van deze vennootschap, dient men de organisatie van deze regels niet aan één persoon over te laten. Met het schetsen van dit type NV doel ik hoofdzakelijk op de genoteerde vennootschappen, die bestaan uit talrijke investeerders. Deze NV zal nog steeds (mede omwille van Europese regelgeving) een kapitaalconcept hanteren, maar dient ook aangevuld te worden met een liquiditeitstest om te oordelen of de NV na de uitkeringen nog over voldoende liquide middelen beschikt. Het minimumkapitaal van 61.500 euro geeft naar mijn mening onvoldoende garantie of een beursgenoteerde NV over een toereikend kapitaal beschikt. Ik ben dan ook de mening toegedaan dat de schuldeiserbescherming niet optimaal is bij een *one size fits all*-bedrag en deze met andere *tools*, bv. de liquiditeitstest en haar bijhorende bestuurdersaansprakelijkheid, dient aangevuld te worden.

Conclusie

212. Het WVV heeft zonder twijfel voor een hele omwenteling gezorgd binnen het Belgisch vennootschapsrecht. De kapitaalbrug tussen de BVBA en de NV werd door de vennootschapswetgever opgeblazen, maar enigszins tegendraads heeft dit niet geleid tot een groter onderscheid tussen beide vennootschapsvormen, integendeel.

213. Ik wil in deze conclusie terugkomen op de centrale onderzoeksvraag die in de inleiding van deze masterthesis werd gesteld: *“Waarom voorziet het WVV niet in slechts één enkele vennootschapsvorm waaraan de oprichters in de statuten de gewenste vorm kunnen geven?”*

214. De maatschap is de enige overblijvende vorm van een personenvennootschap in het WVV. Hoewel de maatschap zelf niet meteen als relevantste vennootschapsvorm kwalificeert, zijn haar verschillende karakters (openbaar, tijdelijk of stil, met of zonder rechtspersoonlijkheid) niet weg te denken uit het vennootschapslandschap.

215. Wat betreft de CV heeft de wetgever naar mijn mening mogelijks een kans laten liggen. De reglementering inzake de kapitaallose CV is immers op veel punten zeer gelijkaardig, om niet te zeggen identiek aan deze van de BV. Het voorzien van een suppletieve regeling bestemd voor de statuten van ondernemingen met een coöperatief gedachtegoed en voor het overige verwijzen naar de regelgeving van de BV, had naar mijn inziens een oplossing kunnen zijn voor een verdere vereenvoudiging van het vennootschapsrecht.

216. Met betrekking tot de NV liggen de zaken anders, al is het maar omdat zij als enige vennootschapsvorm nog het kapitaalconcept hanteert en dus structureel verschilt van de BV en CV. In de veronderstelling dat de NV als basisvorm zou worden afgeschaft en gerecupereerd als ‘modaliteit’ van de BV voor grote vennootschappen met veel aandeelhouders, in voorkomend geval genoteerd, rijst de vraag naar het toepassingsgebied van de Europese kapitaalrichtlijn. Deze toepassen op de BV als basisvorm is geen optie, aangezien haar verschijningsvorm opnieuw een kapitaalvennootschap zou worden, waardoor zij haar verworven flexibiliteit zou verliezen. Om vervolgens de richtlijn-bepalingen uitsluitend toe te passen op de bepalingen van de NV-modaliteit, zoals opgenomen in de statuten van de BV, is ook allesbehalve evident. Mij lijkt het te ingrijpend om het kapitaalconcept in dat geval geen deel te laten uitmaken van het fundament van een vennootschap.

217. In de huidige situatie was een vereenvoudiging van het vennootschapslandschap tot één basisvorm van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid onhaalbaar. Toch ben ik de mening toegedaan dat bepaalde ideeën of concepten niet onmiddellijk kunnen worden opgepikt door de wetgever en worden toegepast in de praktijk, geenszins impliceert dat zij nutteloos zouden zijn en niet verder kunnen worden uitgewerkt en verfijnd. Bij toekomstige hervormingen van het vennootschapsrecht vormen zij misschien alsnog een bron van inspiratie.

Lijst van geraadpleegde werken

WETGEVING

- Verord.Raad (EG) nr. 1435/2003, 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE), *PB* 21 augustus 2003.
- Richtlijn 2006/68/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 september 2006 tot wijziging van Richtlijn 77/91/EEG van de Raad met betrekking tot de oprichting van de naamloze vennootschap, alsook de instandhouding en wijziging van haar kapitaal, *PB*. 25 september 2006.
- Richtlijn 2012/30/EU van het Europees Parlement en Raad van 25 oktober 2012 strekkende tot het coördineren van de waarborgen welke in de lidstaten worden verlangd van de vennootschappen in de zin van artikel 54, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb*. 30 juni 2017.
- Wet van 20 juli 1955 houdende instelling van een Nationale Raad voor Coöperatie, het Sociaal Ondernemerschap en de Landbouwonderneming, *BS* 20 augustus 1955.
- Wet van 12 juli 1979 tot instelling van de landbouwvennootschap, *BS* 6 september 1979.
- Wetboek van vennootschappen 7 mei 1999, *BS* 6 augustus 1999.
- Wetboek van vennootschappen en verenigingen 23 maart 2019, *BS* 4 april 2019.
- KB van 8 januari 1962 tot vaststelling van de voorwaarden tot erkenning van de [...] groeperingen van coöperatieve vennootschappen en van de coöperatieve vennootschappen, *BS* 19 januari 1962.
- Wetsontwerp van 4 juni 2018 tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, Memorie van Toelichting, Artikelsgewijze Toelichting, *Parl. St. Kamer* 2017-18, 3119/001.
- Memorie van Toelichting bij het Wetsvoorstel tot vrijwaring van de persoonlijke goederen van de gefailleerde, en tot invoering van de eenmansvennootschap, *Parl.St. Kamer* 1981-82, nr. 178/1.
- Memorie van Toelichting bij het Wetsontwerp houdende invoring van het Wetboek van vennootschappen, *Parl.St. Kamer*, 1998-99, nr. 1838/10.
- Memorie van Toelichting bij het Wetsontwerp tot wijziging van het Wetboek van vennootschappen en tot vaststelling van de modaliteiten van de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid *Starter*, *Parl. St. Kamer* 2009-10, nr. 2211/001.
- Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoering van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen en houdende diverse bepalingen, *Parl.St. Kamer* 2017-2018, nr 3119/001.
- Burgerlijk Wetboek (NI.) 1 juli 2017, <https://wetten.overheid.nl/BWBR0003045/2017-09-01#Boek2>.
- Code de Commerce (Fr.) 25 juli 1966, https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=1BB1155DCD93FD6356EB3E506DE97B9F.tplgfr28s_1?idSectionTA=LEGISCTA000006146044&cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20190428.

RECHTSPRAAK

- HvJ 9 maart 1999, nr C-212/97, ECLI:EU:C:1999:126, *Jur.* 1999, I-01459, Centros.
- HvJ 5 november 2002, nr. C-208/00, ECLI:EU:C:2002:632, *Jur.* 2002, I-09919, Uberseering.
- HvJ 30 september 2003, nr. C-167/01, ECLI:EU:C:2003:512, *Jur.* 2003, I-10155, Inspire art.
- Cass. 17 september 1968, *Arr. Cass.* 1969, 60-61.
- Cass. 13 april 1989, *J.D.S.C.* 2000, 131, noot J. GOFFIN en E. VIATOUR.
- Cass. 26 februari 2009, AR F.07.0043.F, 5.
- Cass. 18 november 2011, *JLMB 2012*, 162.
- Cass. 16 september 2016, C.14.0388.N/1, TRV/RPS 2017, 42, noot R. VERHEYDEN.
- GwH 15 oktober 2020, nr. 135/2020.
- Gent 17 december 1987, *T.R.V.* 1988, 209, noot B. VAN BRUYSTEGEM.
- Bergen 26 maart 1998, *JT* 1988, 577.
- Kh. Hasselt 5 april 1990, *TBH* 1995, 171.
- Kh. Brussel 9 december 1999, *T.R.V.* 1999, 589.
- Kh. Gent 25 september 2001, *TGR* 2001, 343.

RECHTSLEER

Boeken:

- BRAECKMANS, H. en WYMEERSCH, E., *De eenpersoonsvennootschap*, Antwerpen, Maklu, 1988, 431 p.
- BRAECKMANS, H. en HOUBEN, R., *Handboek vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 924 p.
- BRESCH, T. en COECKELBERGH, D. *De vennootschap met Sociaal Oogmerk. Juridische, fiscale en managementaspecten*, Gent, Misch & Breesch, 1995, 110 p.
- BRULOOT, D., *Vennootschapskapitaal en schuldeisers: een onderzoek naar de effectiviteit van de (Europese) kapitaalregelen en alternatieve technieken van schuldeisersbescherming*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 824 p.
- BUIJN, F.K. EN STORM, P.M., *Ondernemingsrecht BV en NV in de praktijk*, Mechelen, Kluwer, 2013, 1372 p.
- DE GEYTER, S., DE POORTER, I. en LEROUX, E., *Delegatie en taakverdeling in de NV*, Gent, Larcier, 2016, 249 p.
- LE CANNU, P. en DONDERO, B., *Droit des sociétés*, Montchrestien, LGDJ, 2009, 1072 p.
- MAEYAERT, B., TAILLEU, L., TANGHE, F., VANDELANOTTE, R. en VAN HOVE, E., *De eenpersoons-b.v.b.a., Gezien vanuit de praktijk*, Brugge, Die Keure, 1998, 197 p.
- MALHERBE, J., DE CORDT, Y., LAMBRICHT, P. en MALHERBE, P., *Droit des sociétés – précis: droit communautaire, droit belge*, Brussel, Bruylant, 2009, 1498 p.
- MARESCEAU, K., *De vennootschap & haar nieuw ontwerp van wetboek*, Brussel, Larcier, 2018, 86 p.

- MARINI, P., *La modernisation du droit des sociétés: rapport au Premier ministre*, Paris, La documentation française, 1996, 288 p.
- RONSE, J., *Algemeen deel van het vennootschapsrecht*, Leuven, Acco, 1975, 530 p.
- RUYSEVELDT, J., *De gewone commanditaire vennootschap*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1997, 493 p.
- TAS, R., *Winstuitkering, kapitaalvermindering en -verlies in NV en BVBA*, Roeselare, Roularta Media Group, 2003, 684 p.
- TILLEMANS, B., *Bestuur van vennootschappen: statuut, interne werking en vertegenwoordiging*, Brugge, Die Keure, 2005, 806 p.
- TILQUIN, T. en SIMONART, V., *Traité des Sociétés Tome 2*, Diegem, Kluwer, 1997, 399 p.
- TINT, J. en GODIN, M., *Les sociétés coopératives*, Brussel, Larcier, 1968, 340 p.
- VAN BAEL, J. (ed.), VAN BRUYSTEGEM, B., WYMEERSCH, E. en VAN HULLE, A., *Miskende vennootschapsvormen: enkele aspecten van de vennootschap onder firma, de gewone commanditaire vennootschap, de commanditaire vennootschap op aandelen, de coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1991, 187 p.
- VAN GERVEN, D., *Handboek vennootschappen. Algemeen deel*, Gent, Larcier, 2016, 1300 p.
- VAN HULLE, A. en VAN HULLE, K., *De coöperatieve vennootschap*, Antwerpen, Kluwer, 1996, 551 p.
- VAN MOURIK, M.J.A., en JONGSMA, A.K.P., *De eenmans-BV*, Deventer, Kluwer, 1980, 104 p.
- WYCKAERT, M., *Kapitaal in N.V. en B.V.B.A.*, Kalmthout, Biblo, 1995, 804 p.
- WYCKAERT, M., DE WULF, H. en HOUBEN, R., *Het WVV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 786 p.

Bijdragen:

- BOURS, J.P. en CAPRASSE, O., "La société coopérative" in JASSOGNE, C. (ed.), *Traité pratique de droit commercial*, Diegem, Story-scientia, 1998, 676-749.
- BRULOOT, D., "Deel 2. Krachtlijnen van het nieuwe bv-recht" in BRAECKMANS, H., GEENS, K. en WYMEERSCH, E. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2018, 51-81.
- BRULOOT, D., "Overzicht van het nieuwe BV-recht" in A. WYLLEMAN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 32*, Brugge, Die Keure, 2018, 29-61.
- BRULOOT, D., "Aandachtspunten bij de overgang van BVBA en CVBA naar BV" in X., *Rechtskroniek voor het Notariaat - Deel 34*, Brugge, die Keure, 2019, 77-113.
- CALLENS, E., DE MEULEMEESTER, L. en DE WULF, H., "Het nieuwe wettelijke kader voor de coöperatieve vennootschap" in WYCKAERT, M., DE WULF, H. en HOUBEN, R., *Het WVV doorgelicht*, Antwerpen, Intersentia, 2021, 493-550.
- CAPRASSE, O. en WYCKAERT, M., "Beperking van het aantal vennootschapsvormen: waarheen met de kapitaalvennootschappen (NV, BVBA, CV)?" in BCV (ed.), *De modernisering van het vennootschapsrecht*, Brussel, Larcier, 2014, 63-90.

- CLOTTENS, C. en DE DIER, S., "De S-BVBA: een minerva light?" in X., *Overzicht nieuwe wetgeving vennootschappen 2007-2011*, Kalmthout, Biblo, 2011, 11-45
- COOLS, S. en LANNOY, J., "Keuze van een vennootschapsvorm: BV of NV?", in COOLS, S. e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 159-208.
- DE BIE, E., "Repliek: Enkele beschouwingen over het nut van meerdere vennootschapsvormen met volkomen rechtspersoonlijkheid" in COOLS, S., e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 209-220.
- DE DIER, S., "Commentaar bij art. 214 W. Venn." In *Comm. Vennootschap*, Mechelen, Kluwer, 2014, 1-12.
- DE WULF, H., "De maatschap: catch me if you can" in COOLS, S., e.a. (eds.), *Lessen na twee jaar WV*, Roeselare, Roularta Media Group, 2021, 103-146.
- DE WULF, H., "De totstandkoming van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen: enkele impressies over het maken van wetgevingsworsten" in CLAEYS, I., (ed.), *Recente wetgevende hervormingen: nieuw en beter? XLVe Postuniversitaire Cyclus Willy Delva*, Mechelen, Kluwer, 2021, 85-152.
- DUMONT, A., "Commentaire de l'art. 374 C. Soc.", in X., *Commentaire systématique du Code des sociétés* Bruxelles, Mechelen, Kluwer, 2005, losbl.
- ERNST, P., "Het nieuwe vennootschapslandschap" in WYCKAERT, M., ERNST, P., BRULOOT, D., MARESCEAU, K., JOYE, B., PIETTE, C., FRANÇOIS, A., VERHEYDEN, M. en TAS, R., *De nieuwe vennootschapswet*, Mechelen, Kluwer, 2018, 1-49.
- FORIERS, P.A. en WYCKAERT, M., "À la recherche de la SPRL idéale- un équilibre délicat entre les intérêts des associés et des créanciers" in AYDOGDU, R. (ed.), *Les petits et moyennes entreprises dans le droit des affaires*, Brussel, Bruylant, 2016, 11-38.
- FORIERS, P.A. en WYCKAERT, M., "Le project de Code des sociétés et associations – morceaux choisis à destination des juristes d'entreprises/ Het ontwerp Wetboek van vennootschappen en verenigingen – een geselecteerde bloemlezing voor bedrijfsjuristen" in *Le droit économique en mouvement/ Het economische recht in beweging*, Brussel, Larcier, 2017, 228-273.
- FRANCOIS, A., DELVOIE, J. en COEN, T., "Rapport belge – Modern times pour le droit belge des sociétés?" in X., *Simplification of Private Company Law among the EU Member States*, Bruylant, Brussel, 2014, 67-70.
- GEENS, K., "Een alternatief voor de certificering bij familiale opvolging: de commanditaire vennootschap op aandelen" in MAGITS, M., DE LEVAL, G., LAENENS, J., LEMMENS, P., LINSMEAU, J., STORME, M., VAN COMPERNOLLE, J., BEIRLAEN, A., HEURTERRE, P., SPRUYT, A. en BAETEMAN, J. (eds.), *Liber amicorum Prof. Em. E. Krings*, Brussel, Story-Scientia, 1991, 567-582.
- HELLEMANS, F. en PARREIN, F., "Het nieuwe wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: (ver)bouwen in vertrouwen" in WYCKAERT, M. (ed.), *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2018, 1-32.
- LAGA, H. "Bepalingen gemeen aan de C.V. en de C.V.O.H.A. – DE C.V.O. H.A" in JAN RONSE INSTITUUT, *De coöperatieve vennootschap na de Wet van 20 juli 1991*, Kalmthout, Biblo, 1992, 11-48.

- MARESCEAU, K., en VAN DER ELST, C., "Een helicopterview over de belangrijkste hervormingen van het wetboek van vennootschappen en verenigingen", in X. *Het nieuwe ondernemingsrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2020, 161-217.
- MARESCEAU, K., AUDOORE, G.J., BRULOOT, D., en DE WULF, H., "Het nieuwe wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV): een verkennende rondleiding doorheen het gewijzigde landschap" in X., *De advocaat als generalist: verslagboek permanente vorming*, Brussel, Larcier, 2018, 95-124.
- MARESCEAU, K., "De nieuwe vennootschapswet – een eerste commentaar" in K. MARESCEAU *De nieuwe vennootschapswet*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2021, 46-92.
- NELISSEN GRADE, J. en WAUTERS, M., "Reforming legal capital: harmonisation or fragmentation of creditor protection?", in GEENS, K. en HOPT, K., *The European Company Law Action Plan Revisited*, Leuven, Universitaire Pers Leuven, 2010, 25-55.
- NELISSEN GRADE, J., "De hervorming van het vennootschapsrecht" in X., *Recht in beweging, 24ste VRG-Alumniadag 2017*, Antwerpen, Maklu, 2017, 223-236.
- NIEUWDORP, R. en KUPERS, W., "Bestuurdersaansprakelijkheid: tussen hamer en aambeeld" in *Le droit économique en mouvement/ Het economisch recht in beweging*, Brussel, Bruylant, 2017, 93-116.
- SAGAERT, V. en DEL CORRAL, J., "Enkele vermogensrechtelijke twistpunten bij de overdracht van aandelen" in BUYSENS, F., GEENS, K., LAGA, H., TILLEMANS, B. en VERBEKE, A.-L. (eds.), *Vennootschapsrechtelijke clausules voor het notariaat*, Brussel, Larcier, 2011, 359-381.
- TAS, R., "Welke rol speelt het maatschappelijk kapitaal nog in het vennootschapsrecht van de 21ste eeuw?", in HELLEMANS, F., *Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2012, 37-63.
- TAS, R. en ROODHOOF, O., "Conceptueel verschillend, functioneel vergelijkbaar? Uitkeringstesten in de BV, CV en NV onder het WVV" in COOLS, S. (ed.), *Themis Vennootschapsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 65-94.
- VAN BRUYSTEGEM, V., "Commentaar bij art. 370 W. Venn." in BRAECKMANS, H. e.a. (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, losbl.
- VAN BRUYSTEGEM, B., "Commentaar bij art. 374 W.Venn." in BRAECKMANS, H., GEENS, K. en WYMEERSCH, E., (eds.), *Vennootschappen en verenigingen. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, 2002, losbl.
- VAN OMMESLAGHE, P., "Les sociétés coopératives, les sociétés civiles professionnelles et interprofessionnelles et les sociétés de moyens" in DABIN, L. e.a., *Les sociétés commerciales*, Brussel, éditions du jeune barreau, 1985, 315-393.
- WYCKAERT, M. en BOGAERTS, S., "Recente ontwikkelingen rond het kapitaalbegrip: het einde van een era of verfijning gericht op overleving?" in B. ALLEMEERSCH et al. (eds.), *Actuele ontwikkelingen inzake vennootschapsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 63-110.
- WYCKAERT, M. en PARREIN, F., "Kapitaal: een mythe van kapitaal belang?" in CLOTTENS, C., DE DIER, S., GEENS, K., HELLEMANS, F., LAGA, H., MAES, J-P., PARREIN, F., TAS, R., TILLEMANS, B., VANANROYE, J., VAN HULLE, K., WAUTERS, M. en WYCKAERT, M., *Overzicht nieuwe wetgeving vennootschappen 2007-2011*, Roeselare, Roularta Media Group, 2011, 46-96.

- WYCKAERT, M., "Het kapitaal in het vennootschaps- en boekhoudrecht – waar staan we vandaag met het kapitaalbegrip?" in X., *10 jaar Wetboek Vennootschappen in werking*, Antwerpen, Kluwer 2011, 233-262.
- WYCKAERT, M. en VAN BAELEN, B., "Wie is er bang van de kapitaallose BV?" in WYCKAERT, M., DE BIE, E., HELLEMANS, F., PARREIN, F., TAS, R., VAN BAELEN, B., VAN EETVELDE, J. en VOS, T., *Themis 105 – Vennootschapsrecht*, Brugge, Die Keure, 2018, 33-60.

Tijdschriften:

- BEVERS, G., HEEB, C. en DECKERS, S., "Het nieuwe vennootschapsrecht Deel II: De BV – things should be made as simple as possible, but not simpler", *Pacioli* 2019, afl. 483, 1-5.
- BOSCHMA, H., LENNAERTS, L. en SCHUTTE-VEENSTRA, H., "Het nieuwe Belgische vennootschapsrecht door de ogen van de Noorderburen", *TRV* 2019, 359-391.
- BOUCKAERT, F., "Commentaar bij art. 212 W.Venn." in *Comm. V. En V.* 2002, afl. 11, 2-6.
- BRAECKMANS, H. en HOUBEN, R., "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen (WVV) (deel 1)", *RW* 2019, afl. 14, 523-541.
- BRULOOT, D., DE WULF, H. en MARESCEAU, K., "Hervorming vennootschapsrecht. Overzicht en evaluatie", *NJW* 2018, afl. 383, 415-429.
- BRULOOT, D., DE WULF, H., MARESCEAU, K. en VAN COILLIE, L., "Het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen: overzicht", *VENA* 2019, afl. 18, 57-92.
- BRULOOT, D. en MARESCEAU, K., "BVBA Starter", *NjW* 2010, 302-313.
- BRULOOT, D., "Het nieuwe Nederlandse B.V.-recht: overzicht en Belgische aandachtspunten", *TRV* 2014, 445-473.
- CALLENS, E. en DE MEULEMEESTER, L., "De coöperatieve vennootschap 2.0: verankering van de coöperatieve gedachte of wedergeboorte van de oneigenlijke coöperatieve?", *TRV* 2020, afl. 1, 5-37.
- COEN, T., DELVOIE, J. en FRANCOIS, A., "Modern Times in het Belgische vennootschapsrecht? – Tendensen van modernisering en vereenvoudiging van het Belgische (besloten) vennootschapsrecht", *Notarieel en Fiscaal Maandblad* 2017, afl. 32, 2-24.
- COOLS, S., "Waarom hebben we vennootschapsvormen?", *TRV/RPS* 2020, afl. 5, 497-498.
- CLOTTENS, C. en DE WOLF, J., "Het loyaleitsstemrecht in het Wetboek van vennootschappen en verenigingen", *TRV* 2019, 150-180.
- CRUYSMANS, T., "La SRL cotée en Bourse va-t-elle fonctionner en pratique?", *TRV-RPS* 2020, afl. 4, 374-394.
- DE BIE, E., "Waarom bestaande NV's (niet) voor de BV-vorm moeten kiezen", *TRV-RPS* 2020, afl. 4, 419-438.
- DE DIER, S., "De S-BVBA: een minimalistische aanzet tot hervorming van het besloten vennootschapsrecht", *TRV* 2010, 185-220.
- DELVOIE, J., "Daar is Nessie! Naar meervoudig stemrecht in NV en BVBA", *TPR* 2015, 985-989.
- DE MEULEMEESTER, L., "De waarderingsperikelen bij de bepaling van het scheidingsaandeel in de CV(BA): de ene exit is de andere niet", *TRV-RPS* 2019, afl. 7, 796-801.

- GEENS, K., "De nietigheid bij de oprichting van een vennootschap", *TPR 1990*, 1631-1683.
- GOEMINNE, S., "De liquiditeitstest in het WVV", *Pacioli 2019*, afl. 493, 1-6.
- GOEMINNE, S., "De balanstest in het WVV", *Pacioli 2019*, afl. 494, 1-6.
- GOLLIER, J.M. en FLAMENT, S., "La SRL en son patrimoine, vers une société plus durable", *D.A.O.R.* 2019, afl.3, 3-21.
- HALLEMEESCH, N., "Ontslagvergoedingen van bestuurders. Pleidooi voor een herdefiniëring van de ad nutum afzetbaarheid", *DAOR 2016*, afl. 4, 18-22.
- MARESCEAU, K., "De "Europese markt voor vennootschapsrecht": een (her)evaluatie van het vennootschapsrechtelijke harmonisatieprogramma", *TPR 2015*, afl. 2, 549-596.
- LAGA, H., "Het reglement van inwendige orde in vennootschappen", *TPR 1993*, 933-1304.
- MASSET, E., "We hadden al en S-BVBA met een euro kapitaal, nu is er de BV zonder kapitaal", *Het fiscaal weekoverzicht 2018*, 4-5.
- PARMENTIER, G., "Het financieel plan volgens het nieuwe wetboek van vennootschappen", *Pacioli 2019*, afl. 492, 1-12.
- PATTYN, J., "Goede afspraken maken goede aandeelhouders", *Not.Fisc.M.* 2015, 162-181.
- VAN DER VELD, P., "De gevolgen van de uitkeringstest voor tussenpersonen" *Vennootschap & Onderneming 2012*, afl. 5, 82-86.
- SWENNEN, H., "De landbouwvennootschap", *RW 1979-80*, 995-1006.
- VANANROYE, J., "De persoonlijke schuldeiser van een aandeelhouder: het ondergeschoven kind van het vennootschapsrecht", *TBH 2019*, afl. 3, 343-346.
- VANANROYE, J., "Over stille en openbare maatschappen", *TPR 1999*, afl. 3, 1453-1510.
- VAN RYN, J., "L'entreprise d'une personne à responsabilité limitée (e.p.r.l.)", *JT 1985*, 277-280.
- VERHEYDEN, R., "Collectieve vordering 2.0: curator kan enige vennoot aanspreken voor schulden ontstaan tijdens eenhoofdigheid" (noot onder Cass. 16 september 2016), *TRV-RPS 2017*, afl. 1, 42-53.
- WEYTS, L., "De BVBA-Starter uit haar startblokken: een godsgeschenk voor het notariaat?", *T.Not.* 2010, 455-461.
- WILLERMAIN, D., "La société à responsabilité limitée: au-delà suppression du capital", *RDC-TBH 2018*, afl. 9, 959-1003.

Andere:

- Mededeling (Comm.). Actieplan: Europees vennootschapsrecht en corporate governance – een modern rechtskader voor meer betrokken aandeelhouders en duurzame ondernemingen, 12 december 2012, COM(2012)740 def.
- <https://www.ica.coop>.
- COATES, A., VAN STEENBERGE, J. en DENEFF, M. "Juridische aspecten eigen aan de ondernemingen in de sociale economie. Onderzoeksdeel 1: onderzoek juridische statuten", Leuven, Steunpunt Werk en Sociale Economie, 2008.
- CORSTJENS, J., *De BV als kapitaal-loze vennootschapsvorm*, onuitg. bachelorscriptie UHasselt, 2021.

- DEJONGHE, S., *Evaluatie van de voorstellen van het Belgisch Centrum voor Vennootschapsrecht m.b.t. de BVBA in het licht van de recente hervormingen van het BV-recht in Nederland*, onuitg. masterproef rechten UGent, 2015, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/213/708/RUG01-002213708_2015_0001_AC.pdf.
- DE WULF, H., "Zijn blijvende verschillen tussen NV en BV gerechtvaardigd?", *Working Paper Series, Fincancial Law Institue*, 2022.
- DE KLUIVER, H.J. e.a., *Rapport van de expertgroep ingesteld door de Minister van Justitie en de Staatssecretaris van Economische Zaken: Documenten en publicaties Vereenvoudiging en flexibilisering van het Nederlandse BV-recht*, 6 mei 2004, 3, via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2004/05/06/vereenvoudiging-en-flexibilisering-van-het-nederlandse-bv-recht.html>.
- FAVORE, M. en LEFEBURE, F., *Rapport Marini: les cinq idées fortes*, 2016, via https://www.lesechos.fr/17/09/1996/LesEchos/17233-105-ECH_rapport-marini--les-cinq-idees-fortes.htm.
- X., "Het economisch samenwerkingsverband", *FOD Economie* via <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Entreprises/Economisch-samenwerkingsverband.pdf>.